

OFI

Játékház

Képes olvasókönyv 2.

Nyári élmények

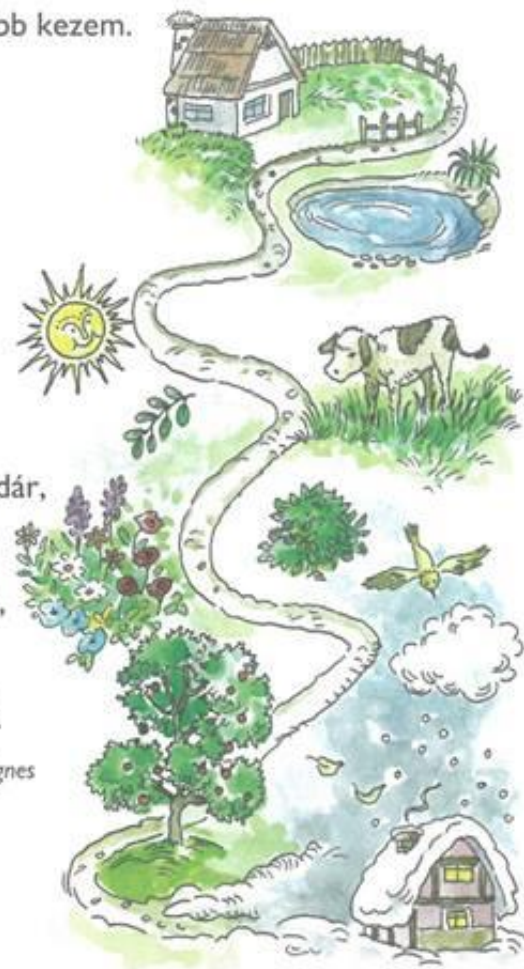
Nyári rajz

Hogy mit láttam? Elmondhatom.
De legjobb, ha lerajzolom.
Megláthatod te is velem,
csak nézd, csak nézd a jobb kezem.

Ez itt a ház, ez itt a tó,
ez itt az út, felénk futó,
ez itt akác, ez itt levél,
ez itt a nap, ez itt a dél.
Ez borjú itt, lógó fülű,
hasát veri a nyári fű,
ez itt virág, ezer, ezer,
ez a sötét gyalogszeder,
ez itt a szél, a repülés,
az álmodás, az ébredés,
ez itt gyümölcs, ez itt madár,
ez itt az ég, ez itt a nyár.

Majd télen ezt előveszem,
ha hull a hó, nézegetem.
Nézegetem, ha hull a hó,
ez volt a ház, ez volt a tó.

Nemes Nagy Ágnes

A ny betű gyakorlása

Olvasd el a szavakat! Ha nem tudod valamelyik szó jelentését, azt beszéljétek meg!

gú-nya	kánya	nyeső	bunyó	hányó
bá-nya	banya	hunyó	nyanya	fenyő
csú-nya	tunya	tanya	nyitó	nyuszi
nyo-mó	nyári	sunyi	Sanyi	Manyi

A **kánya** ragadozó madár.

A kertész ágnyesővel metszi a fákat.

Használt, sokszor viselt ruha a gúnya

A tanya magányos lakóhely, környezetében nincsenek házak, csak ólak, istálló, pajta.

Anya krumplinyomóval készít pürét.

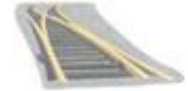

Menyus cica zsákmánya

A ny betű gyakorlása

Olvasd el a szavakat! Ha nem tudod valamelyik szó jelentését, azt beszéljétek meg! Írjátok le a füzetbe!

bá-rány	bö-lény	kémény	köpeny	könyök	sövény
nye-reg	sörény	csákány	kötény	kanyar	legény
re-mény	nyereg	redőny	szúnyog	kenyér	kömény
sző-nyeg	torony	tenyér	tányér	lepény	vágány

Manyi és a kisnyulak

Itt van az ősz

(Részlet)

Itt van az ősz, itt van újra,
S szép, mint mindig, énekem.
Tudja isten, hogy mi okból
Szeretem? de szeretem.

Kiülök a dombtetőre,
Innen nézek szerteszét,
S hallgatom a fák lehulló
Levelének lágy nesztét.

Mosolyogva néz a földre
A szelíd nap sugara,
Mint elalvó gyermekére
Néz a szerető anya.

És valóban ősszel a föld
Csak elalszik, nem hal meg;
Szeméből is látszik, hogy csak
Álmos ő, de nem beteg.

Levetette szép ruháit,
Csendesen levetkezett;
Majd felöltözik, ha virrad
Reggele, a kikelet.

Aludjál hát, szép természet,
Csak aludjál reggelig,
S álmodj olyakat, amikben
Legnagyobb kedved telik.

Petőfi Sándor

A sz betű gyakorlása

sza-bó
csé-sze
gyű-szű
sző-szi

széna
szoba
nyuszi
kósza

szaru
szita
szedő
szívó

szőlő
szóda
szike
pisze

puszi
szülő
szója
szövő

kasza
szűrő
szütyő
szőke

A hosszú nyak

– Cseréljünk nyakat! – vetette föl Konnektor, a kismalac Hosz-
szúgallérnak, a zsiráfnak. – Én neked adom az enyémet, te nekem
adod a tiedet.

– És minek neked az én nyakam? – kérdezte a zsiráf.

– Hát, nem jön rosszul... – felelte a kismalac. – Dolgozat-
írásnál például hosszú nyakkal könnyebb lemásolni a feladatot.

– És még minek?

– A moziban bármelyik helyről jól látnék.

– És még?

– A magas fákról is szedhetnék almát.

– Á, nem cserélek! – mondta Hoszúgallér. – Ha ez a nyak
ilyen sok mindenre jó, akkor nekem is szükségem van rá!

Mihail Pljackovszkij

A sz gyakorlása

szél
busz
szék
szűr
szám

szál
szij
mész
szücs
szag

szén
szár
száj
hús
szög

szív
dísz
szem
szép
szük

szín
rész
szósz
szán
szusz

visz
szít
szeg

tesz
szól
visz

szűr
szel
kész

szid
hisz
szúr

szór
bösz
szab

A varga, a szikra és a bab

Egyszer volt a világon egy **varga**, egy szikra és egy bab. Ezek mind a hárman elmentek utazni. Útközben egy víz mellé értek, de nem tudtak rajta átmenni, mert csak egy szalmaszálból volt a híd. Tanakodtak egy darabig, egyszer azt mondja a bab:

– Eredj, te varga, próbáld meg, át lehet-e menni!

– Én nem próbálhatom, mert nehéz ember vagyok, s beleszem. Eredj által te, bab!

– Hiszen én sem mehetek, mert én is nehéz vagyok. Menj által te, szikra, te úgyis könnyű legény vagy!

A szikrának nem kellett sok biztatás, felugrik a szalmahídra, de alig halad egypár lépést, meggyullad a szalmahíd, elég, s a szikra belepottyan a vízbe. Amint a bab ezt meglátta, akkorát kacagott, hogy menten kettérepedt. Nosza, a varga kapja tüt s az **árat**, összevarrja, s egy nagy fekete foltot vet a babra. Aki nem hiszi, nézze meg, máig is ott van rajta a fekete folt!

Magyar népmese

A sz gyakorlása

VA-DÁSZ
SZÚ-NYOG
SZI-GET
SZI-ROM
KA-LÁSZ
SZE-MÉSZ
FÚ-SZER
PE-NÉSZ
KÓ-KUSZ

PASZULY
SZIGONY
SZEGÉLY
SZOBOR
SZALAG
MÉHÉSZ
SZAMÁR
HUSZÁR
TÁMASZ

SZURONY
HALÁSZ
JUHÁSZ
SZÍNÉSZ
SZEREP
SZÖVEG
BŰVÉSZ
PANASZ
FŰRÉSZ

SZEMÉLY
SZABÁLY
VESZÉLY
TAVASZ
VÁSZON
TENISZ
SZÖNYEG
SZÖNYEG
BAJUSZ

A szegényember káposztája

Valamikor réges rég, élt egy földműves. Nagyon szegény volt, de igen jószívű. Az egyik évben egy óriási káposztája nőtt. Az egész családja jól lakott volna belőle, ő mégis így gondolkodott:

– Elviszem a királynak. Biztosan örülni fog neki. Ez a káposzta úgyis akkora, hogy a király asztalára való, nem ilyen szegény emberére, mint én.

Így is tett. A királyt nagyon meghatotta ez az ajándék. Egy **erszény** arannyal jutalmazta meg a szegényembert.

Élt a faluban egy **zsugori**, gazdag ember. Mikor meghallotta, hogy a szegényember sok pénzt kapott a káposztáért, elhatározta, ő is visz valamit. Elviszi a királynak a legszebb **paripáját**. Azért biztosan még sokkal több aranyat fog kapni, mint a szegényember az egyszerű káposztáért. El is ment a királyhoz. Amikor átadta a paripát, **alázatosan** meghajolt, s így szólt:

– Uram, királyom! Ennél szebb ló nincs az egész világon! Ezért hoztam el felségednek!

A király mosolyogva válaszolt:

– Én is egy olyan ajándékot adok ezért a paripáért, melynek nincs párja sehol.

Azzal megparancsolta, hogy adják oda a gazdag embernek azt az óriási káposztát, amit a jószívű szegényembertől kapott.

Magyar népmese

Régen **erszényben** tartották a pénzt. Az erszény bőrből készült kis zacskó. A **paripa** olyan ló, amelyet lovaglásra neveltek, nyereghez szoktattak. A szép, díszes lovakat is paripának hívjuk. A népmesékben sokszor találkozhatunk varázserejű paripákkal, akiknek hat lábuk van, és repülni is tudnak. Ők a táltos paripák.

Zsugorinak mondjuk azt az embert, aki mindenre sajnálja kiadni a pénzét. A zsugori embert nevezik még fösvénynek, vagy fukarnak is.

Olvasd el a mondatokat! Minden mondatot egy levegővel mondj!

Aranyat fog kapni.

Több aranyat fog kapni.

Sokkal több aranyat fog kapni.

Még sokkal több aranyat fog kapni.

Biztosan még sokkal több aranyat fog kapni.

Azért biztosan még sokkal több aranyat fog kapni.

Azért biztosan még sokkal több aranyat fog kapni, mint a szegény ember.

Azért biztosan még sokkal több aranyat fog kapni, mint a szegény ember a káposztájáért.

Azért biztosan még sokkal több aranyat fog kapni, mint a szegény ember az egyszerű káposztájáért.

A ly gyakorlása

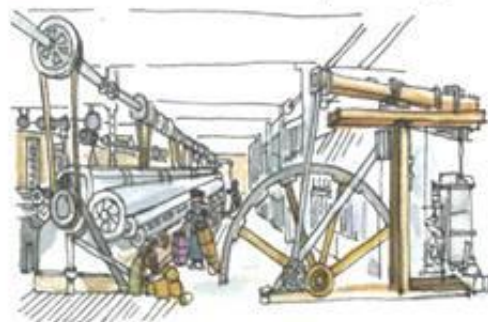
PÓ-LYA PÁLYA GOLYÓ FOLYÓ ZSÁLYA
GU-LYA VÁLYÚ GÓLYA GÁLYA PULYA

HELY SÚLY LYUK MOLY MÉLY MELY

BA-GOLY	KEHELY	MŰHELY	KÖLYÖK
PE-HELY	BIVALY	SELYEM	PÁHOLY
BÉ-LYEG	KIRÁLY	SIRÁLY	PASZULY
ZSÁ-MOLY	FOLYAM	SZEMÉLY	MOSOLY
HO-MÁLY	SZABÁLY	VESZÉLY	DAGÁLY
SÓ-LYOM	VISZÁLY	TAVALY	SZEGÉLY
FO-GOLY	GULYÁS	KOMOLY	HELYES

A fonó

Régen a lányok, asszonyok feladata volt, hogy a kenderből fonalat sodorjanak. Összegyűltek egy házban, és együtt dolgoztak reggeltől estig. Ez volt a fonó. Munka közben beszélgettek, mesét mondtak, énekeltek, olykor még táncoltak is.

A fonóban késő ősszel kezdődött a munka. Ilyenkor már hideg van, a földeken nem lehetett dolgozni. A fiatal férfiak is gyakran jártak a fonóba. De ők nem dolgozni mentek. Ismerkedtek a lányokkal, és udvaroltak nekik. Ma már szövőgyárakban készítik a fonalat.

Forgós – ropogós

Sej-haj, folyóba
Sok a hal valóba,
Dunába, Tiszába
Se szeri, se száma.

Sej-haj, vadonba
Kivirít a gomba
Keményre, kerekre,
Ha bolond, ne szedd le.

Sej-haj, fonóba
Sok a lány valóba,
Ki barna, ki szőke,
Sose fuss előle.

Weöres Sándor

ván-dor-út-ra
szal-ma-szál-ból
ta-na-kod-tak
pró-bál-ha-tom
be-le-e-sem
meg-gyul-ladt
be-le-poty-tyant
ket-té-re-pedt
öss-sze-varr-ta

vándorútra
szalmaszálból
tanakodtak
próbálhatom
beleesem
meggyulladt
belepottyant
kettérepedt
összevarrta

A ly gyakorlása

BOLY-GÓ FÁK-LYA	BOGLYA SZABLYA	CSUKLYA KÁLYHA	PULYKA MÁLYVA
PO-CSO-LYA DE-RE-LYE FU-RU-LYA	CSIGOLYA DATOLYA KESELYŰ	FOLYOSÓ NÁPOLYI LEFOLYÓ	
TAR-TÁLY PIK-KELY PISZ-TOLY	TENGELY HARKÁLY SÜLLYED	TARSOLY PERSELY GALLYAZ	BORBÉLY KASTÉLY FOLYTAT

A lyukas zokni

Volt egyszer egy lyukas zokni. Új korában nem akárci lehetett, mert előkelő anyagból készült, és hetyke kék minták ékeskedtek rajta. De hát most már megöregedett. S mondom, volt rajta egy lyuk. Amolyan **pöffeszkedő, cafrangos** szegélyű. Bent laktak egy **rozoga** szekrény legrozogább fiókjának legalján.

- Azért én szebb vagyok nálad – mondta a lyuk a zokninak.
- Mi – csodálkozott a zokni –, még hogy szebb?!

Mitől vagy szebb?

- Mert átlátni rajtam – mondta a lyuk.

– Ugyan – oktatta a zokni –, rajtam éppen az a szép, hogy nem vagyok átlátszó, s nézd meg a gyönyörűséges kék mintáimat!

– És piszkos is vagy – folytatta a lyuk fittyet hányva az oktatásra –, én bezzeg sohasem piszkolódom be.

Ezen a zokni elgondolkodott.

– Na ugye! – hangoskodott a lyuk. – Te is belátod. Nem is **méltányos**, hogy én ilyen kicsi vagyok, te meg ilyen nagy.

Fogta magát, nőtt egyet. Most már alig maradt valami a zokniból. Nagyobb volt a lyuk, mint a maradék zokni.

– Teljesen tönkretesz! – siránkozott a zokni.

– Örülj, hogy ilyen gyönyörű lyukkal lakhatsz együtt – **fölényeskedett** a lyuk, és még nagyobbra nőtt.

– Jaj, megölsz! – kiáltott a zokni, és akkor a lyuk nagy pöffeszkedve akkorára nőtt, hogy a zokniból nem maradt semmi. De ahogy eltűnt a zokni, úgy eltűnt a lyuk is. Mert ha zokni nincs, lyuk sincs.

Így aztán a nem létező lyuk most siránkozhat a nem létező zokni után.

Lázár Ervin

 Aki **pöffeszkedik**, az kidülleszti a mellét nagyon meg van magával elégedve.

A **cafrangos**, rongyos, rojtos ruhadarab.

Aki **fölényeskedik**, az másokat lenéz.

é-kes-ke-d-tek
pöf-fesz-ke-dő
leg-ro-zo-gább
gyö-nyö-rű-sé-ges
fő-lé-nyes-ke-dett

ékeskedtek
pöffeszkedő
legrozogább
gyönyörűséges
fölényeskedett

Különleges betűk

edz

pedz

edző

bodza

madzag

dzsem dzsip dzsinn dzseki dzsámi rádza
dzsessz dzsunka lándzsa bendzsó findzsa dzsungel
dodzsem halandzsa maharadzsa

box fix vax foxi taxi maxi Xéna
boxer toxin xerox mixel Félix reflex
Xénia Xerxész szaxofon lexikon xilofon
maximum

**Wolf Wolfgang Wartburg Wesselényi Miklós
Ybl Miklós**

Magyarországon 150 évig a törökök uralkodtak. Nemcsak romboltak, építettek is. Fürdőket, **dzsámikat**, **minareteket**. A dzsámi török templom, ahova imádkozni jártak. Szép kupolás épület, tetején a félhold. A török zászlón ma is ott van a félhold. A dzsámi mellé egy toronyszerű épületet emeltek. Ez a minaret.

Pécs főterén áll dzsámi. Minaret található Pécsen, Egerben. Budapesten több fürdő alapja a török korból származik.

A dzsunka lakóhajó. **Távol-keleti** országokban használják. Különleges vitorlái vannak. Itt laknak és közlekednek vele.

A **rádza** indiai uralkodó, nevezik **maharadzának** is.

A cs gyakorlása

ka-vics	csomag	mocsár	csavar	csokor	kenőcs
ta-nács	tücsök	kalács	kulacs	cseléd	cserép
csa-lán	pamacs	pecsét	kapocs	csónak	kovács
csa-lád	csapat	pipacs	papucs	szakács	szegecs
szi-vacs	császár	csákány	csótány	csiriz	ricsaj
csu-por	csatár	csömör	csipesz	tanács	ragacs

Csontot csent a kutya

Egy kutya csontot csent a szakács asztaláról. Nem is akármilyet! Egy hatalmas **velős csontot!** A csonttal a szájában messzire szaladt. Elfutott egészen a folyóig. Kimelegedett és megszomjazott. De ahhoz, hogy igyon, le kellett volna tennie a szájából a csontot.

„Még mit nem!” – gondolta magában – „Leteszem a folyó partjára, és amíg **lefetyelek**, a róka **meglép** a csontommal! Ez nem aféle hitvány csirkecsont! Inkább szomjazom házáig.”

Nem is ivott. Hanem azért csak a folyó fölé hajolt, hogy legalább beszippantsa a tiszta víz illatát. Hát, amint a víztükör fölé hajolt, meglátott egy másik kutyát, hozzá hasonlót, s az is egy ugyanolyan csontot szorongatott a fogai között, mint ő. Először csak elcsodálkozott, de aztán úgy látta, hogy a másik kutya csontja valamivel nagyobb, mint az övé.

„Megszerzem” – határozta el magában.

Először ráfordult a másik kutyára. Az szintén visszamordult. Másodszorra már vicsorgott. Bizony, az a másik kutya épp úgy vicsorgott. Hanem ekkor már igazán dühös lett, és oda is kapott. Igen ám, de alig nyílt szét az **állkapcsa**, a csont kiesett a szájából, egyenesen a folyóba. El is nyelte a víz.

A kutya bosszankodva kullogott hazafelé. „Szerencsés fickó az a másik” – gondolta magában – „most mind a két csont az övé lett!”

Ezópus nyomán

Csetneki csikós itat a Tizán. Sárga cserépcsendő cseng a csetneki csikós csinos csikaja nyakán.

Csip-csip csóka,
vak varjúcska.
Komámasszony kéreti a szekerét,
nem adhatom oda, tyúkok ülnek rajta.
Hess, hess, hess!

Velős csontnak az állatok lábszárcsontját nevezzük. Ha ezt megfőzik, a belsejét egy ügyes mozdulattal ki lehet ütni a csont belsejéből. Piritós kenyérré kenve nagyon finom.

Az állatok a vizet **lefetyelik**, vagyis nyelvükkel kanalazzák a szájukba.

Meglép, vagyis megszökik.

Az **állkapocs** az arc alsó része. A száját mozgatja. Ha a füled alá teszed a kezed, ki tudod tapogatni, hogyan mozog.

ki-me-le-ge-dett
le-fe-tye-lek
u-gyan-o-lyan
szo-ron-ga-tott
visz-sza-mor-dult
má-sod-szor-ra

kimelegedett
lefetyelek
ugyanolyan
szorongatott
visszamordult
másodszorra

A cs gyakorlása

bocs-kor
kor-bács
töl-csér

bogrács
hörcsög
forgács

tolmács
csillám
csil-lag

csarnok
virgács
kulcsár

kölcsön
csillár
varkocs

kap-csol
csip-ked
csör-get
gör-csöl

csattog
csillog
csillan
csattan

csapkod
csuklik
csíptet
csenget

pancsol
csenget
csobban
roncsol

csámcsog
csúszkál
kulcsol
csökken

A csizmadia disznója

Volt egy **csizmadia**, akit Györgynek hívtak. Ennek a csizmadiának volt egy disznója. A disznót minden nap kihajtották legelni. Esténként, amikor hazatért a **csürhével**, mindig azt visította:

– Gyuriii... Gyuriii... Gyuriii!...

A csizmadia ezt megaléelte. Azt mondta a feleségének:

– Ez a disznó csúfol engem! Megtanítom én ezt a becsületes nevemre! Az én nevem György! Meghúzódott egy este a kapu mögött. Mikor a disznó belépett a kapun, egy nagy doronggal **fejen kólintotta**. A disznó felfordult, csak kettőt nyögött:

– György... György...

Mondta is a csizmadia:

– No, ugye, hogy megtanultad a rendes nevemet!

De amikor látta, hogy vége a disznónak, elszomorodott:

– Jaj, micsoda **esztelenséget** csináltam! Oda lett szegény disznó!

Mit volt mit tenni, másikat kellett szerezni. Dolgozott éjjel-nappal, hogy vehessen egy disznót a vásárban. Azt már nem bántotta.

Magyar népmese

A **csizmadia** csizmák készítésével és javításával foglalkozó mesterember.

Rajzold le, mit készít a csizmadia! Többet is rajzolhatsz! Mi készül a disznóból? A füzetedbe dolgozz!

csiz-ma-di-á-nak
ki-haj-tot-ták
meg-hú-zó-dott
kó-lin-tot-ta
esz-te-len-sé-get

csizmadiának
kihajtották
meghúzódott
kólintotta
esztelenséget

A gy gyakorlása

gyomor vagyon gyerek gyökér szégyen gyűlés

jegyez hegyez nagyít vágyik gyűrűz legyez
vigyáz lágyít figyel gyógyít gyűlik gyalul

begyes negyed kegyes gyanús nagyon bogyós
magyar vegyes gyomos négyes hegyes

Lecke barátságból

Volt egyszer két veréb: Csip és Csirip. Egyszer Csip csomagot kapott a nagymamájától. Egy egész láda **kölest**. Csip azonban egy szót sem szólt erről a barátjának.

„Ha elosztogatom a kölest, nekem semmi nem marad” – gondolta. Így aztán egyedül csipegette fel. Amikor pedig a ládát kidobta, néhány szem köles még szét is szóródott a földön.

Megtalálta a kölesszemeket Csirip. Be is csomagolta szépen egy falevélbe, és a kicsiny csomaggal elrepült barátjához, Csiphez.

– Szervusz, Csip! Találtam ma tíz szem kölest. Osztozzunk meg rajta testvériesen!

– Ugyan, már... hogy gondolod? – legyintett szárnyával Csip.

– Te találtad meg, – a tied. Nyugodtan megeheted egyedül!
– De hiszen barátok vagyunk! – mondta Csirip. – a barátoknak pedig mindenem meg kell osztozniuk. Vagy talán nincs igazam?

– De, persze, hogy igazad van – felelte Csip. És nagyon elszégyellte magát. Hiszen ő egymaga csipegette fel az egész láda kölest, a barátjának pedig **egy szem nem sok, annyit sem** adott. De ha visszautasítja a barátja ajándékát, ezzel **megsérti**.

Így Csip elvett öt szem kölest, és így szólt:

– Köszönöm, Csirip! A kölest is... meg azt is, hogy leckét adtál nekem a barátságból!

Mihail Pjockovszkij

 A **köles** is gabonaféle. Nagyon egészséges és tápláló. Leginkább megfőzik kásának, kenyeret azonban nem készítenek belőle. A madarak kedvenc elesége.

Madarat tolláról, embert barátjáról.

el-osz-to-ga-tom
köles-sze-me-ke-t
test-vé-ri-e-sen
el-szé-gyell-te
visz-sza-u-ta-sít-ja

elosztogatom
kölesszemeket
testvériesen
elszégyellte
visszautasítja

A gy gyakorlása

gyurma	gyújtó	kagyló	jegyző	hagyma
gyapjú	gyanta	gyűjtő	hangya	gyeplő
gyermek	poggyász	gyújtós	jobbágy	kengyel
gyógyszer	jegyzék	gyömbér	győztes	gyűjtás
gyomroz	gyomlál	gyorsul	gyorsít	tárgyal
gyullad	gyantáz	lengyel	langyos	rongyos

A három kenyér

Egy ember minden nap három kenyeret vett. Egyik nap a kereskedő, akitől a kenyereket vette, megkérdezte tőle:

– Mondd, miért vásárolsz naponta három kenyeret? Olyan sokan vagytok?

– Igen is, meg nem is... – mondta az ember. – Tudod, az egyik kenyér minden nap a miénk. A másikat kölcsönadom. A harmadikkal az **adósságomat** törleszttem.

– Nem értem... – gondolkozott a kereskedő.

– Kölcsön is adsz, és adósságod is van?

– Igen. Az egyik kenyeret mi esszük meg.

A másik a gyerekeinké, azt kölcsönadjuk. A harmadikat a szüleinknek adjuk, azzal az adósságunkat törlesztjük.

Japán népmese

Adósságunk lesz akkor, ha kölcsönkapunk valamit: pénzt, ruhát, élelmet, játékot. Az adósságot vissza kell adni, **törleszteni** kell.

A zs gyakorlása

zseni	zselé	rózsa	dézsza	zsúri	rőzse
rezsó	zсарu	zsálya	bizsu	rezi	részű
múzsza	zsába	zsabó	mázsa	zsoké	zsalu
Bözsi	Zsiga	Zsuzsi	Józsi	Rózsa	Rózsi
Zsóka	Dezső	Bözse	Zsuzsa	Zsófi	Zsuzsó
Gazsi	Bazsi	Rezső			

Nagyapó

Bizony már magam is öregszem, és még mindig emlékszem a jó nagyapóra. Pedig akkor még kisgyermek voltam.

Nagyapó nagyon kicsi és gyöngye volt. Nem is igen járkált, csak üldögélt a nagy karosszékben. Jó időben a **tornác**on süt-kérezett, szeles esős napokon a kályha mellett üldögélt. Sehogy sem tudtam fölérni ésszel, hogy ugyan miért tőle kérdezik meg, mi legyen az ebéd. Ha **elszendergett**, mindenki lábujjhegyen járt, suttogva beszélt. Egyszer, mikor édesapám azt kérdezte tőlem, mi szeretnék lenni, ki is mondtam, ami a szívemen volt:

– Nagyapó szeretnék lenni!

– Ugyan miért?

– Mert ő semmit sem dolgozik, mégis mindenki kedvét keresi. Édesapám elkomolyodva nézett rám:

– Te úgy gondolsz, hogy ez nincs rendjén?

– Én nem tudom – mondtam kicsit **megszeppe**ve –, de édesapám azt szokta mondani: aki nem dolgozik, ne is egyék.

Aznap délben nekem nem terítettek. Rózsás kis tányérom, madaras kis poharam nem volt az asztalon.

– Hát én? – kérdeztem ijedten.
 – Te nem kapsz ebédet – kanalmazta
 édesapám a levesét. – Aki nem dolgozik, ne is egyék!
 – De én még nem tudok dolgozni! – borultam sírva az asztalra.
 – Nagypó pedig már nem tud dolgozni – simogatta meg apám
 a hajamat. – Belátod már, buksi, milyen oktalanságot beszéltél?
 Elszégyelltem magam, és most már
 nem esett jól az ebéd, akárhogy
unszoltak is. Alig vártam,
 hogy megölelhessem nagypót,
 és bocsánatot kérjek tőle.

Móra Ferenc

Aki **elszendereg**, az elalszik, elbóbiskol.
Megszeppegni annyit jelent, mint megijedni, megrémülni.
 Akit **unszolnak**, azt bátorítgatnak arra, hogy valamit tegyen meg.

Jó az öreg a háznál.

Öregek vezérlik a hadat.

Öregember előtt kelj föl!

Öregember erősebben dolgozik, mint a fiatal.

Öregember nem vén ember.

ka-ros-szék-ben
 süt-ké-re-zett
 el-szen-der-gett
 láb-ujj-he-gyen
 el-ko-mo-lyod-va
 meg-szep-pen-ve
 meg-ö-lel-hes-sem

karosszékben
 sütkérezett
 elszendergett
 lábujjhegyen
 elkomolyodva
 megszeppevenve
 megölelhessem

A zs gyakorlása

zshivány	zsiráf	mozsár	darázs	zsámoly
garázs	parázs	varázs	zseton	pázsit
zsinór	zsilip	zshivaj	zsineg	guzsaly
zsiger	zsinat	zsanér	tőzsér	zsizsik
lazzál	pezseg	zsákol	zсарol	mázzál

zsúfol	dőzzöl	zsebel	nyüzsög	zsákol
Balázs	Párizs	Zsadány	Zselic	Pozsony

Hátamon a zsákom,
 Zsákomban a mákom,
 Mákomban a rákom,
 Kirágta a zsákom,
 Kihullott a mákom,
 Elszaladt a rákom.

Nyelvtörő

Október 6. az aradi vértanúk napja

Magyarország a török megszállás után sem vált függetlenné, a Habsburg birodalom része lett. 1848-ban szabadságharc kezdődött. Egy éven keresztül hősiiesen csatáztak a magyar katonák az osztrák és az orosz hadsereg ellen. 1849 nyarán a sokszoros túlerővel szemben elbuktak. A katonai vezetőket elfogták, bebörtönözték. 1849. október 6-án pedig kivégezték a 13 tábornokot. Vérüket áldozták a hazáért, a magyar szabadságért. Bátorságukért tisztelettel emlékezünk rájuk.

Írd le a 13 aradi vértanú nevét a füzetedbe!

Csatadal

Trombita harsog, dob perreg,
Kész a csatára a sereg.
Előre!
Süvít a golyó, cseng a kard,
Ez lelkesíti a magyart.
Előre!

Föl a zászlóval magasra,
Egész világ hadd láthassa.
Előre!
Hadd lássák és hadd olvassák,
Rajta szent szó van: szabadság.
Előre!

Aki magyar, aki vitéz,
Az ellenséggel szembenéz.
Előre!
Mindjárt vitéz, mihelyt magyar;
Ő s az isten egyet akar.
Előre!

Véres a föld lábam alatt,
Lelőtték a pajtásomat,
Előre!
Én se' leszek rosszabb nála,
Berohanok a halálba,
Előre!

Ha lehull a két kezünk is,
Ha mindnyájan itt veszünk is,
Előre!
Hogyha el kell veszni, nosza,
Mi vesszünk el, ne a haza,
Előre!

Petőfi Sándor

szabad-ság-harc
be-bör-tö-nöz-ték
bá-tor-sá-gu-kért
sok-szo-ros
el-len-ség-gel

szabadságharc
bebörtönözték
bátorságukért
sokszoros
ellenséggel

A tizenhárom tábornok

Aulich Lajos

Damjanich
János

Dessewffy
Arisztid

Kiss Ernő

Knezić
Károly

Láhner
György

Lázár
Vilmos

Leiningen-
Westerburg
Károly gróf

Nagysándor
József

Poeltenberg
Ernő

Schweidel
József

Török
Ignác

Vécsey Károly
gróf

A ty betű gyakorlása

batyu
kutya
Matyi
Matyó

gatyá
szütyő
Pityu
Totya

motyó
kátyú
Kátya
Szutyi

potya
dutyi
Pötyi

bátyó
szotyí
Petya

pinty
lötty

ponty
fütyy

konty
petty

korty
sutty!

pötty

Anyám tyúkja

Ej mi a kő! tyúkanyó, kend
A szobában lakik itt bent?
Lám, csak jó az isten, jót ad,
Hogy fölvitte a kend dolgát!

Itt szaladgál föl és alá,
Még a ládára is fölszáll,
Eszébe jut, kotkodákol,
S nem verik ki a szobából.

Dehogy verik, dehogy verik!
Mint a galambot etetik,
Válogat a **kendermagban**,
A kiskirály sem él jobban.

Ezért aztán, tyúkanyó, hát
Jól megbecsülje kend magát,
Iparkodjék, ne legyen ám
Tojás szűkében az anyám.

Morzsa kutyánk, hegyezd füled,
Hadd beszéljek mostan veled,
Régi cseléd vagy a háznál,
Mindig emberül szolgáltál,
Ezután is jó légy, Morzsa,
Kedvet ne kapj a tyúkhusra,
Élj a tyúkkal barátságba'...
Anyám egyetlen jószágá.

Petőfi Sándor

Régen nem szekrényben tárolták a ruhákat, egyéb holmikat, hanem **ládában**. A ládákra mintákat faragtak, vagy szépen megfestették, ülni is lehetett rajta.

A **kender** értékes növény. Magját megeszik az állatok, szárából kenderfonalat, vásznat készítenek.

Sorolj fel háziállatokat a füzetedben!

A ty gyakorlása

fá-tyol	szatyor	bütyök	kutyus	betyár
sa-tyak	szutyok	tyúkász	latyak	mütyür
fi-tyeg	kotyog	kutyul	potyog	ketyeg
ro-tyog	lötyög	fütyül	motyog	zötyög
bás-tya	kesztyű	hártya	kártya	pintyő
láb-tyű	hetyke	hattyú	portya	pityke

Kitrákotty mese

Én elmentem a vásárba félpénzzel,
Tyúkot vettem a vásárban félpénzzel,
Tyúkom mondja: kitrákotty,
Kári-kittyom, édes tyúkom, mégis van egy félpénzem.

Én elmentem a vásárba félpénzzel,
Csirkét vettem a vásárban félpénzzel,
Csirkém mondja: csip, csip, csip,
Tyúkom mondja: kitrákotty,
Kári-kittyom, édes tyúkom, mégis van egy félpénzem.

Én elmentem a vásárba félpénzzel,
Kakast vettem a vásárban félpénzzel,
Kakas mondja: bokréta,
Csirkém mondja: csip, csip, csip,
Tyúkom mondja: kitrákotty,
Kári-kittyom, édes tyúkom, mégis van egy félpénzem.

Én elmentem a vásárba félpénzzel,
Récét vettem a vásárban félpénzzel,
Récém mondja: rip hajnal,
Kakas mondja: bokréta,
Csirkém mondja: csip, csip, csip,
Tyúkom mondja: kitrákotty,
Kári-kittyom, édes tyúkom, mégis van egy félpénzem.

Én elmentem a vásárba félpénzzel,
Pulykát vettem a vásárban félpénzzel,
Pulykám mondja: dandaru,
Récém mondja: rip hajnal,
Kakas mondja: bokréta,
Csirkém mondja: csip, csip, csip,
Tyúkom mondja: kitrákotty,
Kári-kittyom, édes tyúkom, mégis van egy félpénzem.

Én elmentem a vásárba félpénzzel,
Ludat vettem a vásárban félpénzzel,
Ludam mondja: gigágá,
Pulykám mondja: dandaru,
Récém mondja: rip hajnal,
Kakas mondja: bokréta,
Csirkém mondja: csip, csip, csip,
Tyúkom mondja: kitrákotty,
Kári-kittyom, édes tyúkom, mégis van egy félpénzem.

Én elmentem a vásárba félpénzzel,
Disznót vettem a vásárban félpénzzel,
Disznóm mondja: rőf, rőf, rőf,
Ludam mondja: gigágá,
Pulykám mondja: dandaru,

Récém mondja: rip hajnal,
Kakas mondja: bokréta,
Csirkém mondja: csip, csip, csip,
Tyúkom mondja: kitrákotty,
Kári-kittyom, édes tyúkom, mégis van egy félpénzem.

Én elmentem a vásárba félpénzzel,
Juhot vettem a vásárban félpénzzel,
Juhom mondja: behehe,
Disznóm mondja: rőf, rőf, rőf,
Ludam mondja: gigágá,
Pulykám mondja: dandaru,
Récém mondja: rip hajnal,
Kakas mondja: bokréta,
Csirkém mondja: csip, csip, csip,
Tyúkom mondja: kitrákotty,
Kári-kittyom, édes tyúkom, mégis van egy félpénzem.

Én elmentem a vásárba félpénzzel,
Kecskét vettem a vásárban félpénzzel,
Kecském mondja: mek, mek, mek,
Juhom mondja: behehe,
Disznóm mondja: rőf, rőf, rőf,
Ludam mondja: gigágá,
Pulykám mondja: dandaru,
Récém mondja: rip hajnal,
Kakas mondja: bokréta,
Csirkém mondja: csip, csip, csip,
Tyúkom mondja: kitrákotty,
Kári-kittyom, édes tyúkom, mégis van egy félpénzem.

Én elmentem a vásárba félpénzzel,
Csikót vettem a vásárban félpénzzel,

Csikóm mondja: nyihaha,
Kecském mondja: mek, mek, mek,
Juhom mondja: behehe,
Disznóm mondja: rőf, rőf, rőf,
Ludam mondja: gigágá,
Pulykám mondja: dandaru,
Récém mondja: rip hajnal,
Kakas mondja: bokréta,
Csirkém mondja: csip, csip, csip,
Tyúkom mondja: kitrákotty,
Kári-kittyom, édes tyúkom, elfogyott a félpénzem.

Beszélgetsetek a képről!

A ty gyakorlása

fütyülő	fityegő	szotyola	fakutya	fityula
butykos	szattyán	szutykos	bütyköl	kontyol
fortyog	pottyán	hortyog	kortyol	szörtyög
kontyoz	pettyez	fitymál	vartyog	zötyköl
lötyköl	pettyes	bütykös	hártvás	

A kecske is átjusson, káposzta is megmaradjon

Egy farkast, egy kecskét és egy káposztát kell átjuttatni a folyón, csónakkal. De a csónak olyan kicsi, hogy az evezősön kívül csak egy dolog fér el benne: vagy a farkas, vagy a kecske, vagy a káposzta. Hogyan lehet úgy átvinni mind a hármat, hogy a farkas ne egye meg a kecskét, és a kecske se egye meg a káposztát?

Ha a káposztát viszem át először, a kecskét megeszi a farkas. Ha a farkast viszem át először, a kecske megeszi a káposztát. Ha azonban a kecskét átviszem, és átviszem utána a farkast is, amíg a káposztáért visszamegyek, a farkas megeszi a kecskét. Ha a kecske után a káposztát viszem át, akkor a kecske eszi meg a káposztát, amíg a farkasért megyek. Szerinted, mit kell csinálni?

Segítünk! Vidd át a kecskét, és fordulj vissza a káposztáért. Tedd ki a káposztát a túlpartra, de vidd vissza a kecskét! Tedd ki a csónakból, vedd a helyére a farkast! Vidd át a farkast, és fordulj vissza a kecskéért!

Az ö, ő betűk gyakorlása

bő-gő	néző	tető	rőzse	fenyő	főző
re-dő	védő	kötő	csípő	fedő	szöszi
ci-pő	szedő	vevő	kérő	véső	tőke
me-ző	nyeső	pösze	késő	dicső	tőle
sző-ke	mögé	közé	fölé	velő	szőlő
gő-te	mérő	késő	pőre	szövő	lőre

Az oroslánbőrbe bújt szamár

Egyszer a szamár talált egy oroslánbőrt. – Ha ezt magamra húzom – gondolta –, azt hinnék rólam, hogy én vagyok az állatok királya, és mindenki félne tőlem.

Így is tett. Magára húzta a bőrt, s elindult az erdőbe sétálni. Mikor meglátták, futottak előle az állatok, mert mind elhitték, hogy ő az oroslán. Annyira tetszett ez a szamárnak, hogy most már szándékosan kezdte el őket ijesztgetni. Mikor találkozott a rókával, torkaszakadtából bömbölni kezdett.

A róka erre hangos hahotában tört ki:

– Hallod-e, szamár! Ha meg nem szólalsz, bizony még meg is ijedtem volna! De milyen ostoba vagy, a hangoddal azonnal elárultad magad.

Erre már a többi állat is kinevette a csaló szamarat, aki megszegyenülten elkullogott.

Ezópus nyomán

o-rosz-lán-bőr-be
i-jezt-get-te
tor-ka-sza-kad-tá-ból
meg-i-jed-tem
meg-szé-gye-nül-ten

oroszlánbőrbe
ijesztgette
torkaszakadtából
megijedtem
megszegyenülten

Az ö, ő gyakorlása

kő-nyök kölyök köröm cölöp gödör
vő-dör bődön csömör köcsög bögöly

gő-zöl rőfög közöl dörög pőfög
tő-röl pödör lötyög csörög bököd
győ-tör pötyög köhög pörög köröz
kö-töz görög köszön röhög szöszöl
zö-mök tömör ködös rögös vörös

Öreg néne őzikéje

1. rész

Mátraalján, falu szélén
lakik az én öreg néném,
melegszívű, dolgos, derék,
tőle tudom ezt a mesét.

Őzgidácska, sete-suta,
rátévedt az országútra,
megbotlott egy kidőlt fába,
eltörött a gida lába.

Panaszosan sír szegényke,
arra ballag öreg néne.
Őlbe veszi, megsajnálja,
hazaviszi kis házába.

Ápolgatja, dédelgeti,
friss szénával megeteti,
forrásvízzel megitatja,
mintha volna édesanyja.

Cili cica, Bodri kutya
mellé búvik a **zugolyba**,
tanultak ők emberséget,
nem bántják a kis vendéget.

Gyorsan gyógyul gida lába,
elmehetne az őzbálba,
vidám táncot ellejthetne,
de nincs hozzá való kedve.

Barna szeme bús-szomorún
csüng a távol hegykoszorún.
Reggel bíbor napsugarak
játsszanak a felhők alatt.

Esti szellő ködöt kerget,
dombok, **lankák** üzengetnek:
„Vár a **sarjút**, gyenge hajtás,
gyere haza, gida pajtás!”

Könnybe lábad az őz szeme,
hej, nagyon is visszamenne,
csak az anyja úgy ne várná,
csak a nénét ne sajnálná!

Éjjel-nappal visszavágyik,
hol selyem fű, puha pázsit,
tarka mező száz virága
őztestvérkét hazavárja.

Ahol mókus ugrabugrál,
kopácsol a tarka harkály,
vígán szól a kakukk hangja,
bábót cipel szorgos hangya.

Várja patak, várja szellő,
kék ég alján futó felhő,
harmatgyöngyös harangvirág,
vadárvacskák, kékek, lilák.

Öreg néne megsiratja,
vissza – dehogy – mégse tartja,
ki-ki lakjék hazájában,
őz erdőben, ember házban.

Kapuig is elkíséri,
visszatipeg öreg néni,
és integet, amíg látja:
„Élj boldogul, őzgidácska!”

Lassan lépdél, csendben ballag,
kattan ajtó, zörren ablak,
onnan lesi öreg néne,
kisgidája visszanéz-e.

Haszontalan állatkája,
egyre jobban szaporázza,
s olyan gyorsan, mint a villám,
fenn terem a mohos sziklán.

De a tetőn, hegygerincen
megfordul, hogy búcsút intsen:
„Ég áldjon, rét, kicsi csalit” –
s mint a szél, eliramodik.

Fazekas Anna

Írd le a versben szereplő állatokat a füzetedbe!

A **zugoly** sarkot, zugot jelent. Kicsi hely, ahova be lehet bújni.

Lankának nevezzük a dombok enyhén lejtős oldalát.

A **hangyabábból** kel ki a hangya. Ha a hangyák otthonát elönti a víz, elköltöznek. Új bolyt építenek. A bábokat egyik helyről a másikra egyesével hordják át a hangyák. Láttál már ilyet?

A **csalit** olyan terület, ahol sűrűn nőnek a bokrok. Jó búvóhely az állatoknak.

Sarjúnak nevezzük a friss zöld fűvet, ami a kaszálás után nő. Az állatok nagyon szeretik.

Írd le sorban a versből az állatokat a füzetedbe!

Nyelvtörő:

Öt török öt görögöt dögönyöz
örökös örömök között.

Az ö, ő gyakorlása

típegő	hőmérő	nevelő	levegő	legyező
libegő	legelő	szőlőtő	hegyező	pihenő
reszelő	szerelő	kötőrő	sziszegő	beszélő
kezelő	vezető	nevelő	csöröge	szövöde
kötöde	temető	csecsemő	heverő	meszelő
fecsegő	főkötő	kísérő	nevező	figyelő

Öreg néne őzikéje

2. rész

Nyár elröppen, levél sárgul,
lepereg a vén bükkfárul,
hó borul már házra, rétre,
egyedül él öreg néne.

Újra kihajt fű, fa, virág,
nem felejtí a kisgidát,
fordul a föld egyszer-kétszer,
zörgetnek a kerítésen.

Kitekint az ablakrésen:
ki kopogtat vajon éjjel?
Hold ragyogja be a falut,
kitárja a kicsi kaput.

Ölélésre lendül karja:
kis gidácska meg az anyja
álldogál ott; beereszti,
szíve dobban, megismeri:

őzmama lett a kisgida,
az meg ott a gida fia.
Eltörött a mellső lába,
elhozta hát a kórházba,

hogyan szemével kérve kérje:
gyógyítsa meg öreg néne,
puha **gyolcsba** bugyolálja,
ne szepegjen fiacskája.

S köd előtte, köd utána,
belevész az éjszakába.
Gida lábát két kezébe
veszi lágyan öreg néne.

Meg is gyógyul egykettőre,
felbiceg a dombtetőre,
s mire tölgyről lehull a makk,
a kicsi bak hazaballag.

Mátraalji falu széle,
kapuban ül öreg néne,
nincs egyedül, mért is volna?
Ha fű, ha fagy, sok a dolga.

Körülötte gidák, őzek,
látogatni el-eljönnek,
télen-nyáron, évről évre,
fejük hajtják az ölébe.

Falu népe is szereti,
kedves szóval becézgeti
öreg nénét, és azóta
így nevezik: Őzanyóka.

Piros pipacs, szegfű, **zsálya**
virít háza ablakába,
nagy köcsögben, kis csuporban
szivárványszín száz csokor van.

Egyiket Gál Péter hozta,
másikat meg Kovács Julcsa,
harmadikat Horváth Erzsi,
iskolás már valamennyi.

Vadvirágnak dal a párja,
énekzótól zeng a háza,
oly vidám a gyereknóta,
nevet, sír is Őzanyóka.

Mátraalján, falu szélén
lakik az én öreg néném,
melegszívű, dolgos, derék
mese őrzi aranyzívét.

Gidára vár sós kenyérke,
kalácscipó aprónépre;
egyszer te is légy vendége,
itt a vége, fuss el véle!

 A **gyolcs** könnyű, puha vászon, ami lenből, vagy pamutból készül.

A b betű gyakorlása

boka	bögő	béka	bari	boci	búza
bika	bele	béke	bója	baba	bábu
bíró	bácsi	batyu	báró	basa	hiba
suba	gebe	csibe	banya	szoba	szabó
bogyó	búcsú	liba	guba	betű	busó

A csipkebogyó

A csipkebogyó a vadrózsa termése. A vadrózsát nevezik csipke-
rózsának, vagy gypűrózsának is. Ha kirándulni mentek, bizto-
san találtok vadrózsát, mert nagyon gyakori növényünk. Az
erdők szélén, a bokros területeken van belőlük a legtöbb.

A csipkebogyót ősszel kell leszedni, amikor a termése még
kemény, de hajnalban már megcsípi a fagy. Ilyenkor a legtöbb
benne a C-vitamin. A C-vitamin az egyik legfontosabb vitamin,
mert megvéd minket a betegségektől, főleg télen, amikor hideg
van. Az összes gyümölcs vagy termés közül a legtöbb C-vitamin
a csipkebogyóban van.

Leggyakrabban teát, vagy lekvárt
készítenek belőle. A csipkebogyólekvár
neve hecsedli. Nagyon egészséges és
finom. A friss csipkebogyót nem szabad le-
forrázni, csak hideg vízben áztatni, hogy meg-
maradjon benne a sok vitamin. A csipkebogyót
gyakran kiszárítják, így télen is lehet belőle teát készíteni.

A b betű gyakorlása

láb	bab	bocs	seb	rab	baj	bál
báb	búb	bob	bocs	zseb	begy	busz
boly	bak	bej	bér	bor	bőr	zab
hab	bél	bár	bot	begy	bog	bal
bók	bősz	bús	báj			
szab	bök	bán	bír	búg	bög	

Jakab meg az apja

Hol volt, hol nem volt, volt a világon egy ember, annak volt egy fia, Jakabnak hívták. Egyszer az apja kiküldte Jakabot, hogy arassa le a zabot. De Jakab nem aratta le a zabot.

Akkor az apja kiküldte a botot, hogy verje meg Jakabot, mert nem aratta le a zabot. De a bot nem verte meg Jakabot.

Hát kiküldte az apja a tüzet, hogy égesse meg a botot, mert nem verte meg Jakabot. De a tűz nem égette meg a botot.

Akkor kiküldte az apja a vizet, hogy oltsa el a tüzet, mert nem égette el a botot. A víz nem oltotta el a tüzet.

Kiküldte a bikát, hogy igya meg a vizet, mert nem oltja el a tüzet. A bika nem itta meg a vizet.

Kiküldte a mészárosot, hogy vágja le a bikát, mert nem issza meg a vizet. A mészáros nem vágta le a bikát.

Akkor kiküldte az egeret, hogy rágja el a mészáros gatyamadzagját, mert nem vágta le a bikát. Az eger nem rágta el a mészáros gatyamadzagját.

Hát kiküldte a macskát, hogy fogja meg az egeret, mert nem rágta el a mészáros gatyamadzagját.

A macska kiment, megfogta az egeret, az eger elrágta a mészáros gatyamadzagját, a mészáros levágta a bikát, a bika megitta a vizet, a víz eloltotta a tüzet, a tűz megégette a botot, a bot megverte Jakabot, Jakab meg learatta a zabot.

Magyar népmese

 A **zab** gabonaféle. Leginkább állatokkal etetik meg. A ló kedvenc csemegéje. Az emberek is fogyasztják, az egészséges táplálkozás része.

A felnőtt, hím szarvasmarhát hívják **bikának**.

A **mészáros** az az ember, aki a szarvasmarha levágásával, húsának feldolgozásával foglalkozik. Munkája nagyon hasonlít a hentes munkájához, néha a mészáros egyben hentes is. Mi mindent kapsz a hentesnél?

A **gaty**a egy nadrágféle. Férfiak hordták, a magyar népviselet része. De-rekán madzaggal lehetett összehúzni, ez volt a gatyamadzag.

A b betű gyakorlása

babér	bélés	burok	bogár	tábor	búvár
bokor	toboz	robot	bajusz	bélyeg	betyár
szobor	szabály	bagoly	bivaly	bányász	beteg
bölcény	bárány	bűvész	robaj	bozót	barát
beton	kabin	veréb	bánat	bütyök	küszöb
bohóc	lábás	kabát	tubus	banán	bútor
kábel	bíbor	béres	bőség		

Kutya-macska barátság

Egyszer a kutyák **lakodalmat** csaptak. Bodri feltette a sok ételt, sütötte-főzte, aztán odahívta a Sajót kóstolni. Sajó megkóstolta a galuskát, de nem volt se íze, se büze. Nem volt rajta tejföl. Keresi Bodri a tejfölt, de nem volt a háznál. Hamar menjen valaki a boltba!

De ki menjen? Bodri nem mehetett, hiszen főznie kellett. Meglátta a macskát, kiküldte tejfölért. Szalad a macska a boltba a tejfölért. Mikor kimérték neki, vitte hazafelé. Éhes volt, hát nyalogatott belőle. Gondolta, úgyse tudják meg. Aztán ment tovább. Megint gondolt egyet, megint nyalogatott. Alig maradt az edényben. Már közel volt a kutyákhoz. Szégyellte magát, hogy ilyen kevés tejfölt visz, hát a megmaradt tejfölt is megette.

A kutyák futottak eléje, már nagyon várták.

– Hozza a macska a tejfölt!

A macska azt hazudta, hogy nem adott a boltos tejfölt. De az agár meglátta a macska tejfölös bajuszát.

– Hazudik a macska, megette a tejfölünket!

Nekimentek a macskának, a macska meg felszaladt a fára. Onnan fújt a kutyákra. Mikor látták, hogy a macska bizony nem nagyon kívánczik le a fáról, bementek a házba, és tejföl nélkül ették meg a galuskát.

Azóta nem nézhet a kutya a macskára.

Magyar népmese nyomán

Nyelvtörő:

Barna Béla bácsi bement a boltba, bekente bajuszát бүдös barna boksszal.

Az esküvő után **lakodalmat** tartanak. A lakodalomban a vendégek sokat esznek-isznak, táncolnak, tréfálkoznak és mulatnak. Voltál már lakodalomban? Meséj róla!

la-ko-dal-mat
meg-kós-tol-ta
el-ki-ál-tot-ta
kény-te-le-nek
ha-rag-sza-nak

lakodalmat
megkóstolta
elkiáltotta
kénytelenek
haragszanak

A b gyakorlása

bálna	rabló	bárka	barka	bosszú	gomba
bástya	bölcső	bicska	bolygó	buksza	bögre
balta	tabló	borsó	tábla	bukta	rabló
bontó	birka	zebra	zabla	bolha	bimbó
borjú	kobra	zserbó	szablya	boglya	boksa
bamba	görbe	belga	szembe	csorba	bolti
belső	benső	balga	buksi	buzgó	büszke

A boksa

A Bükkben szénégetők dolgoznak. Ásnak egy nagy lapos gödröt a földbe. Szoroson egymás mellé beleteszik a farönköket. Kupacban tovább halmozzák a fát. Az egészet befedik falevelekkel, majd földdel. Ez a **boksa**. Felülről meggyújtják.

A boksában a fa 8-10 nap alatt szép lassan elszenesedik. A boksát ekkor kibontják és hagyják kihűlni. A faszemet nagy kosarakba rakják és elszállítják. Egy üzemben bezsákolják.

Ezt vesszük meg a boltban. A faszénből rakunk tüzet, ha húst, kolbászt akarunk sütni, grillezni a szabadban.

Mese – reggelre

Hajnalodott.

– Talpra, **senkiháziak!** Hasatokra süt a nap. Gyerünk dolgozni, vár a jó, frissítő munka, a csákány, az ásó, a lapát nyele, pattogjatok, álomszuszékok! – rikoltotta az Egyalvó.

– Bizony, azonnal keljete fel! Mit gondoltok, lustálkodásból is megéltek? – kiabált a Kétalvó.

– Nosza, ki a jó meleg ágyacskából! – mondta a Háromalvó.

– Ajaj, lassacskán föl kéne kelni – ásított a Négyalvó.

– Miért nem hagyjátok az embert aludni? – méltatlankodott az Ötalvó.

– Még alszom – mormogta a Hatalvó.

A Hétalvó nem szólt semmit. Aludt.

Aztán persze fölkeltek mind a heten.

Lázár Ervin

Ki korán kel aranyat lel. Suba subához, guba gubához.

Bálna

Nem tudja a

bálna

milyen jó a

málna.

Ha tudná a

bálna,

milyen jó a

málna,

csak málnát za-

bálna.

Tamkó Sirató Károly

Az ü, ű gyakorlása

güzü
gyűrű
bűn
rügy
hül
süt

szérű
tetű
fűz
szücs
dül
füt

Süsü
gyűszű
csűr
fül
hüt
tűz

füge
sűrű
tűz
sün
mút
gyűr

betű
fésű
zűr
hūs
sül
szűr

zsűri
püré
düh
szűk
fűz
tűr

A fülemülés kanna

Egy jó módú kereskedő nagyon szerette a szép tárgyakat. Ha valami megtetszett neki, nem sajnálta sem a pénzt, sem az időt, hogy megszerezze. Egyszer üzleti útján betért egy falusi **fogadóba**. Míg a vacsorára várt, a sarokban álló kis asztalkán megpillantott egy **sárgarézből** készített teáskannát. Felfigyelt az edény szép formájára. Amikor közelebről megnézte, látta, hogy a füstös felület alól itt-ott finoman vésett díszítés részletei törnek át. Egy virágzó fa körvonalait vette ki. Az apró virágok a ködbe veszttek, s a fa egyik ágán daloló **fülemüle** ült. A kereskedő felsóhajtott a gyönyörűségtől. Magához hívatta a fogadóst.

– Fogadós úr, adja el nekem azt az öreg, füstös teáskannát.

A fogadós örült, hogy akad valaki, aki ilyen **ócska** holmit meg akar venni, és még **busás** árat is kínál érte. Szívesen ráállt a vásárra. A kereskedő azt mondta, hogy visszafelé jövet betér a kannáért.

A kereskedő néhány nap múlva hazafelé tartott. Boldogan tért be a fogadóba, mert égett a vágytól, hogy újra lássa az **ódon**

kanna nemes formáit. Ismét gyönyörködni szeretett volna díszítésének szép, kacskaringós vonalaiban.

A fogadós tiszteletteljesen üdvözölte, és már hozta is a fényesre csiszolt kannát.

Büszke volt rá, hogy ezt az ütött-kopott limlomot ilyen szépen kitisztította. Úgy fénylett, mintha új lett volna. A kereskedő csalódottan vette kezébe a kannát. Jól megnézte, majd letette az asztalkára.

– Tartsa csak meg, fogadós, úr. A durva súrolással elpusztította az ágon ülő kis fülemülét. Olyan pici és finom volt, s lehelete mégis megrezgettette az ágon a leveleket.

Japán népmese

Fogadó: Régen az emberek lóháton, lovas kocsin vagy gyalog közlekedtek. Az utazás sokkal nehezebb volt és tovább tartott, mint ma. Esténként az utazók betértek egy fogadóba. Ott ettek, ittak, aludtak. Másnap folytatták útjukat. Azt az épületet, ahol megpihentek, fogadónak hívjuk. Ma kevés fogadó van. Másképp nevezzük ezeket a helyeket. Hogyan?

A **fülemüle** énekes madár. Csak a hím madár tud énekelni. Leggyakrabban a tavaszi éjszakákon lehet hallani. Egyszerre négy hangot is képes kiadni, így egyedül is tud több szólamot énekelni. A fülemülét csalogánynak is nevezik.

Válaszolatok a kérdésekre!

Hol játszódik a történet?

Kik a szereplők?

Mire figyelt föl vacsora közben a kereskedő?

Mit látott a teáskannán?

Mit kért a fogadóstól?

Mit csinált a fogadós a kannával?

Miért nem vette meg a kannát?

Az ü, ű gyakorlása

süger	süveg	fűzes	fűzet	fűszer	műhely
bűvész	fűzér	műsor	művész	szüret	fűzér
gyűlés	műszer	szünet	süket	derűs	fűves

békül	dühít	csücsül	derül	mélyül	készül
gyűlik	hevül	kékül	szépül	művel	terül
szűnik	szűkül	térül	húsít	tűzel	gyűrűz
fütyül	repül	sűvít	kerül	betűz	becsül
rémül	szédül	sűrít	fülel	vegyül	fésül

A favágó és a tündér

Hol volt, hol nem volt, élt egyszer egy szegény favágó. Mindennap kijárt az erdőbe, s ott dolgozott estig. Történt egy nap, hogy favágás közben beleesett a fejszéje a folyóba. Hej, nekibúsult nagyon, hiszen csak ez az egy fejszéje volt! Új fejszére nem volt pénze, mivel fogja most a betevőjét megkeresni, hogyan ad majd enni a családnak? Úgy nekikeseredett, hogy leült a folyó partjára, hazamenni se volt kedve, csak hangosan zokogott.

Meghallotta sírását a folyó mélyén a tündér. „Ki sírhat ilyen keservesen?” – gondolta – „Megyek, s megnézem!” Azzal feljött a víz színére, s megszólította a favágót:

– Miért sírsz, te szegény favágó?

– Hogyne sírnék, kedves tündér – válaszolta a favágó – egyetlen **fejszém** beleesett a folyóba! Nincs már mivel dolgozzam, mi lesz így az asszonyommal, s a gyerekeimmel?

– Sose búsulj, favágó! Majd felhozom neked én azt a fejszét a folyóból! – kiáltotta vidáman a tündér, s már el is merült.

Egy perc sem telt el, a tündér egy csodaszép ezüstfejszét hozott fel a folyóból.

– Ez volt-e a te fejszéd? – kérdezte.

De a favágó csak a fejét rázta.

– Nem, nem, ez nem az én fejszém.

A tündér ismét eltűnt, s egy aranyfejszét hozott fel a víz mélyéből.

– Akkor biztosan ez volt a te fejszéd!

De a favágó ismét csak a fejét rázta:

– Nem, nem, ez sem az én fejszém.

Már egészen nekibúsult ismét a favágó, amikor a tündér egy öreg, ütött-kopott fejszét hozott fel.

– Hát ez volt a te fejszéd? – kérdezte.

– Ez bizony! – örült meg végre a favágó a saját fejszéjének.

– Látom igaz, becsületes ember vagy – mondta a tündér – ezért neked adom a másik két fejszét is!

Hej, boldog volt a favágó, azt se tudta, hogyan köszönje meg a tündérnek a jóságát! Hazafelé úton már azt tervezgette, hogy a két fejsze árából melyik **pulyának** vesz cipőcskét, melyiknek **ködmönt**, s hogy az asszony is kap egy új **tekenőt**, amiben a tésztát dagaszthatja, mert a régi már olyan vékony, hogy majd kilyukad.

Amint a falujukba ért, szembejött vele egy tehetős, gazdag szomszédja, s megszólítja:

– Hát kendnek meg mitől van ilyen virágos jökevedve?

Erre a szegény favágó elmesélte, hogyan járt a tündérrel, meg a fejszéjével. A gazdag embert elfutotta az irigység. „Megállj!” – gondolta – „majd szerzek én is magamnak két ilyen fejszét!”

Másnap a gazdag ember lement a folyóhoz a szép, alig használt fejszéjével, s a vízbe dobta. Nekiállt a folyóparton fennhangon zokogni. Feljött ismét a tündér, mert kíváncsi volt. Mondta

neki a gazdag ember, hogy a fejszéje a folyóba esett, s ez a bánata. A tündér érezte a hamisságot, s azonnal az arany fejszét hozta fel.

– Ez a te fejszéd? – kérdezte.

– Ez bizony! – kapott utána az ember, de a tündér nem adta neki oda.

– Hazudsz, hazudsz, sose volt ez a te fejszéd! – kiáltotta –

Nem vagy igaz ember! Menj haza a fejszéd nélkül!

Igy a gazdag ember fejszék nélkül tért haza, de bezzeg nem dicsekedett el vele senkinek!

Lev Tolsztoj nyomán

 A **pulya** nem más, mint kisgyermek. Jegyezd meg a helyesírását!

A **ködmön** birkabőrből készült rövid, hímzett kabát.

A **teknő** fából kivájt edény. Mosásra, kenyérdagasztásra, tárolásra használták.

Válaszoljatok a kérdésekre!

Hol játszódik a történet? Kik a szereplők? Miért zokogott a favágó? Ki sajnálta meg? Milyen fejszét hozt fel a tündér először, másodszer, harmadszor? Hány fejszével tért haza a favágó. Kinek mesélte el a szerencséjét? Mit gondolt a gazdag ember? Mit csinált a gazdag ember? Mit mutatott neki a tündér? Mit kapott végül a gazdag ember?

Mit akart venni a favágó az arany és ezüst fejszéért kapott pénzen?

Egy ezüstfejszét hozott fel.

Egy ezüstfejszét hozott fel a folyóból.

Egy csodaszép ezüstfejszét hozott fel a folyóból.

A tündér egy csodaszép ezüstfejszét hozott fel a folyóból.

Egy perc sem telt el, a tündér egy csodaszép ezüstfejszét hozott fel a folyóból.

Az ü, ű betűk gyakorlása

tündér	parfüm	küllem	fürkész	szükség
kosztüm	düftin	gyújtás	türkiz	tüskés
rendül	tüntet	pendül	szüntet	szürkít
rezdül	perdül	büntet	csendül	süllyed
fülled	serdül	süpped	szürkül	pezsdül
ferdül	fürdik	lüktet	dülled	püffed
tűzdel	lendül	fürdet	sürget	szüntet

Tünde kosztümje düftinből készült.

A parfüm illata kellemes.

Szűrd le a teát!

Ha beteg vagy, gyógyszerre van szükség.

Minden évben van papírgyújtás az iskolában.

A szakács szalonnával tűzdeli meg a sültet.

Szeretek sokáig fürdeni, de anya mindig sürget.

Kellemes dallam csendül fel.

A három kismalac és a farkas

Volt egyszer három kismalac. Elhatározták, hogy építenek maguknak külön-külön egy házikót. Elindultak. Út közben találkoztak egy emberrel, aki **zsúpszalmát** cipelt. Az első kismalac megszólította:

– Kérlek, adj nekem a zsúpszalmádból, hadd építsek belőle házikót!

Az embernek tetszett az ötlet. Adott neki zsúpszalmát, és még segített is fölépíteni a házikót. Annak a házikónak elől és hátul is volt ajtaja. Most már csak két kismalac ballagott tovább. Ismét találkoztak egy emberrel, aki **deszkát** cipelt. A második kismalac megszólította:

– Kérlek, adj nekem a deszkáidból, hadd építsek belőle házikót! Az embernek megtetszett az ötlet. Adott a deszkáiból, és még segített is fölépíteni a házikót. Annak a házikónak elől és hátul is volt aj-

taja. Most már csak a harmadik kismalac ballagott egyedül tovább. Nemsokára találkozott egy emberrel, aki téglákat szállított.

– Kérlek, adj nekem a tégláidból, hadd építsek belőle házikót!

Az embernek megtetszett az ötlet. Adott neki a tégláiból, és még segített is neki fölépíteni a házikót. Mind a három kismalac beköltözött az új házba, és boldogan élt a három házikóban. Ám egyszer arra tévedt a lompos farkas. Egyenest a szalmaházikó elé állt, és bekiabált:

– Gyere ki, te kismalac, hadd kapjalak be! Ha nem jössz ki, szétverem a házikódat!

Reszketett a kismalac, de azért hetykén kiáltotta a farkasnak:

– Lompos farkas, fekete! Engem ugyan nem kapsz be!

A farkas tépte, marcangolta a házikót. Mire szétszedte, a kismalac a hátsó ajtón át elmenekült a deszkaházikóban lakó testvééréhez.

A farkas követte. Hamarosan a deszkaházikóhoz ért.

– Gyere ki, te kismalac, hadd kapjalak be! Ha nem jössz ki, szétverem a házikódat!

– Lompos farkas, fekete, engem ugyan nem kapsz be! – kiabált hetykén a második kismalac. A testvéérével együtt elmenekültek a hátsó ajtón a téglaházikóba.

A farkas oda is követte őket. Mikor odaért, bekiabált:

– Gyere ki, te kismalac, hadd kapjalak be! Ha nem jössz ki, szétverem a házikódat!

– Lompos farkas, fekete, engem ugyan nem kapsz be! – kiáltotta hetykén a harmadik kismalac.

A farkas tépte-marcangolta a házikót, de a téglák erősök voltak. Ekkor fölmászott a házikó tetejére. Úgy gondolta, hogy a kéményen át fog bejutni. Csakhogy a tűzhelyen hatalmas fazékban lobogott, forrt a víz. A mérges, lompos farkas a kéményből egyenest a forróvízes fazékba pottyant. A kismalacok meg gyorsan egy nehéz vasfedőt tettek a fazékra.

– Lompos farkas, fekete, minket ugyan nem kapsz be! – így táncolták körbe a fazekat.

A három kismalac azóta is boldogan él.

Angol népmese

A d gyakorlása

deci
duda
fedő

deka
dáma
gida

tüdő
daru
láda

csoda
dagi
dara

dédi
szóda
dézsa

dada
dugó
védő

dac
vád
nád
dóm

lúd
dísz
dér
jód

kád
köd
had
hód

rúd
díj
vad
dúc

dél
híd
dús

dal
pad
csőd

Márton-nap

November 11-én van Márton napja. Ezen a napon ma is szokás libát enni. Van, ahol libasültet készítenek, van, ahol **ludaskását**. Vajon miért?

Szent Márton **püspök** nagyon régen élt. Több mint 1500 évvel ezelőtt! Abban a városban született, amit ma Szombathelynek hívnak. Gazdag, **római katona** volt az apja, és tőle megörökölte a gazdagságot is, meg a katonaságot is. Messze élt szülővárosától. Ott, ahol ma Franciaország van. Egyszer útjukba akadt egy koldus. A kolduson alig volt ruha, a hideg időben. Márton saját meleg köpenyét felezte meg vele. Nem sokkal ezután otthagya a hadsereget, és **szerzetesnek** állt. Járt a világot, és mindenkin segített, akin csak tudott.

Egyszer egy olyan városba ért, ahol épp meghalt a püspök. Az emberek őt szerették volna püspökké tenni, de ő túl szerény volt. Inkább elbújt a libák közé az ólba, nehogy megtalálják. Csak hogy a libák hangos gágogásukkal elárulták, hol van. Így már Már-

Az f-v hangok megkülönböztetése

fúvóka	fenyőfa	fényező	főkapu	fenőkö
vasaló	vetítő	vacsora	vezető	valami
fekete	fuvola	folyosó	favágó	nótafa
vipera	lavina	heverő	nevelő	savanyú
futóka	fizika	furulya	faragó	parafa
levegő	valódi	tétova	szavaló	távoli
főkötő	felező	fütyülő	sífutó	felelő
valaha	venyige	tavalyi	vitázó	vadító
figura	fogadó	falusi	befelé	tiszafa

A cinege cipője

Vége van a nyárnak,
hűvös szelek járnak,
nagy bánata van a
cinegemadárnak.

Szeretne elmenni,
ő is útra kelni.
De cipőt az árva
sehol se tud venni.

Kapkod fűhöz-fához,
szalad a vargához,
fűzfahegyen lakó
Varjú Varga Pálhoz.

Azt mondja a varga,
nem ér ő most arra,
mert ő most a csizmát
nagyuraknak varrja.

Darunak, gólyának,
a bölömbikának,
kár, kár, kár, nem ilyen
akárki fiának!

Daru is, gólya is,
a bölömbika is,
útra kelt azóta
a búbos banka is.

Csak a cinegének
szomorú az ének:
nincsen cipőcskéje
máig se szegénynek.

Keresi-kutatja,
repül gallyrul gallyra:
„Kis cipőt, kis cipőt!” –
egyre csak azt hajtja.

Móra Ferenc

A daru, a gólya, a búbos banka, a bölömbika költöző madarak. Amikor hidegre fordul az idő, elrepülnek. Oda, ahol táplálékot találnak, és kellemesebb az idő.

Beszéljétek meg!

Miért repülnek el a madarak télen?
Hogyan segíthetünk télen a cinegének?

Az f-v hangok megkülönböztetése

felhő	festő	fáklya	hétfő	fogda	fásli
varjú	vessző	dudva	viskó	vágta	lárva
férfi	fajta	forgó	fickó	fejsze	szegfű
vatta	villa	medve	vézna	vidra	zárva
kifli	fecske	fürdő	hárfa	fülke	ponyva
varga	vajda	vonzó	festő	falka	cifra
mályva	váltó	vádli	furcsa	fürge	forró

Amíg a ló farka ki nem nő

A szegény embernek nem volt lova, és kölcsönként egyet a **bejtől**. A bej adott neki egy öreg **gebét**, de **hámot** nem adott hozzá. Mit tehetett a szegény ember: a farkánál fogva kötötte a lovat a szekere elé. Amíg a síkságon hajtottak, rendben is ment a dolog, de amint a **kaptatóra** értek, leszakadt a ló farka.

A bej a törvény elé vitte a szegény embert, és így szólt a bírónak:

– Dolgozzék nekem ez a szegény ember, amíg csak földig érő farka nem nő a lovamnak!

A bíró tudta, hogy a bej gazdagon megjutalmazza, ha a javára ítél, így aztán a pártjára állt. Hamarosan olvasni kezdte az ítéletet:

– Amíg a ló farka ki nem nő...

A szegény ember abban a pillanatban egy tömött kis zsákot mutatott neki. A bíró azt gondolta, hogy ajándékot kínál. Köhintett egyet és újrakezdte a mondókáját:

– Amíg a ló farka ki nem nő, addig maradjon a ló annál, aki a szekerebe fogta.

Tetszett az ítélet a szegény embernek. Vidáman ült föl a farkatlan lóra, és hazafelé ügetett. **Telivér ménjén** hamarosan nyomába ért a bíró.

– No, most már ideadhatod azt az ajándékot – fordult a szegény emberhez.

– Miféle ajándékot? – nevetett az ember. Azzal kioldotta a zsák száját, és a földre szórta belőle a köveket.

– Kövek voltak benne? – kiáltotta csalódottan a bíró. – Te aztán rútul becsaptál!

– Nem csaptalak be – felelte a szegény ember. – Amikor a zsákot megmutattam, azt akartam a tudtadra adni, hogy ha a bej javára ítélsz, jól ellátom a bajodat ezzel a zsák kővel.

Erre egy szava sem volt a bírónak. Megfordította a lovát, és **hazaporoszkált**.

Kazah népmese

 A **bej** földesúr, gazdag ember volt.

A **telivér mén** nagyon jó tulajdonságokkal rendelkező ló. Szép, ügyes, okos, erős, gyors.

köl-csön-kért
meg-ju-tal-maz-za
pil-la-nat-ban
új-ra-kezd-te
i-de-ad-ha-tod
ki-ol-dot-ta
ha-za-po-ro-sz-kált

kölcsönként
megjutalmazza
pillanatban
újrakezdte
ideadhatod
kioldotta
hazaporoszkált

A k-g hangok megkülönböztetése

gurul	gúnyol	bogoz	döcög	csepeg	farag
kapar	kever	fékez	kerül	kószál	lakik
fogad	szegel	szipog	mozog	gépél	remeg
követ	bízik	kutat	mászik	kíván	kímél
gágog	biceg	fecseg	csurog	vakol	köszön
kapál	szakít	pakol	forog	dörög	szagol
tágul	kötöz	keres	takar	hízik	kísér

Este jó, este jó...

Este jó, este jó
este mégis jó.
Apa mosdik, anya főz,
együtt lenni jó.

Ég a tűz, a fazék
vínótát fűtyül
bogárkarika forog
a lámpa körül.

A táncuk karikás,
mint a koszorú,
meg is hal egy kis bogár:
mégse szomorú.

Lassú tánc, lassú tánc,
táncol a plafon,
el is érem már talán,
olyan alacsony.

De az ágy, meg a szék
messzire szalad,
mint a füst, elszállnak a
fekete falak.

Nem félek, de azért
sírni akarok,
szállok én is mint a füst,
mert könnyű vagyok...

Ki emel, ki emel
ringat engemet?
Kinyitnám még a szemem,
de már nem lehet...

Eolvadt a világ,
de a közepén
anya ül és ott ülök
az ölében én.

Zelk Zoltán

Beszélgétek meg!

Nálatok mi történik este? Hogyan alszol el? Miért jó este?
Rajzold is le a füzetedbe!

fél-kraj-cár-ja
gaz-dasz-szo-nyom-nak
kin-cses-ka-ma-rá-já-ba
ki-e-resz-tet-te
bu-gyo-gó-ja

félkrajcárja
gazdasszonyomnak
kincseskamarájába
kieresztette
bugyogója

A k-g hangok megkülönböztetése

lecke	tüske	hurka	kucsma	sikló	kunyó
pengő	szegfű	vizsga	bolygó	penge	kályha
pulyka	lepke	kanna	kendő	sáska	fáklya
gazda	bögre	forgó	margó	szánkó	szolga
sapka	birka	cékla	sóska	küllő	csörgő
boglya	cinke	kotta	kuckó	kecske	patkó
máglya	fürge	varga	donga	lagzi	körte

Hogyan készül a forgó?

Szükséged lesz egy hurkapálcikára, egy gombostűre, egy négyzet alakú papírra és ollóra.

A kis kakas gyémánt félkrajcárja

Volt a világon egy szegény asszony, annak volt egy kis kakasa. Csak ott keresgél, csak ott kapargál a kis kakas a szeméten, egyszer talál egy gyémánt **félkrajcárt**. Arra megy a török császár, meglátja a kis kakasnál a gyémánt félkrajcárt, azt mondja neki:

- Kis kakas, add nekem a gyémánt félkrajcárodat.
- Nem adom biz én, kell a gazdasszonyomnak.

De a török császár erővel is elvette tőle, hazavitte, betette a kincseskamarájába. A kis kakas megharagudott, felszállott a kerítés tetejére, elkezdett kiabálni:

– Kukurikú, török császár, add vissza a gyémánt félkrajcárom!

A török császár, csak hogy ne hallja, bement a házba, de akkor meg a kis kakas az ablakába repült, onnan kiabálta:

– Kukurikú, török császár, add vissza a gyémánt félkrajcárom! Megharagudott erre a török császár.

– Eredj, te szolgáló, fogd meg azt a kis kakast, hogy ne kiabáljon, vedd belé a kútba.

A szolgáló megfogta, kútba vetette. De a kis kakas csak elkezdte a kútban:

– Szídd fel **begyem** a sok vizet, szídd fel begyem a sok vizet!

Arra a begye mind felszitta a vizet a kútból.

A kis kakas megint felszállott a török császár ablakába.

– Kukurikú, török császár, add vissza a gyémánt félkrajcárom!

Megint azt mondja erre a török császár a szolgálójának:

– Eredj, te szolgáló, fogd meg azt a kis kakast, vedd belé az égő kemencébe.

A szolgáló megint megfogta a kis kakast, az égő kemencébe vetette. De a kis kakas megint csak elkezdte:

– Ereszd ki begyem a vizet, hadd oltsa el a tüzet! Ereszd ki begyem a vizet, hadd oltsa el a tüzet!

Erre a begye mind kieresztette a vizet, eloltotta a tüzet. Akkor megint csak felszállott az ablakba.

– Kukurikú, török császár, add vissza a gyémánt félkrajcárom!

Még nagyobb méregbe jött erre a török császár.

– Eredj, te szolgáló, fogd meg azt a kis kakast, vedd belé a **méhes kasba**, hadd csípjék agyon a darazsak.

A szolgáló belévetette a kis kakast a méhes kasba. Ott megint elkezdte a kis kakas:

– Szídd fel begyem a darázst; szídd fel begyem a darázst!

Arra a begye mind felszitta a darázst. Akkor megint felszállott a török császár ablakába.

– Kukurikú, török császár, add vissza a gyémánt félkrajcárom! Már a török császár nem tudta, mit csináljon vele.

– Eredj, te szolgáló, hozd ide azt a kis kakast, hadd tegyem ide a **bő bugyogóm** fenekébe.

Megfogja a szolgáló a kis kakast; a török császár beteszi a bő bugyogója fenekébe.

Akkor a kis kakas megint csak elkezd:

– Ereszd ki begyem a darázst, hadd csípje meg a farát; ereszd ki begyem a darázst, hadd csípje meg a farát!

A begye mind kieresztette a darázst, azok jól megcsipkedték a török császár farát. Felugrik erre a török császár.

– Jaj, jaj, a fránya egye meg ezt a kis kakast! Vigyétek hamar a kincseskamarába, hadd keresse meg a maga gyémánt félkrajcárját.

Bevitték a kis kakast a kincseskamarába, ott megint elkezd a maga mondókáját:

– Szidd fel begyem a sok pénzt, szidd fel begyem a sok pénzt!

Erre a begye mind felszitta a török császár három kád pénzét. A kis kakas hazavitte, odaadta a gazdasszonyának; gazdag asszony lett belőle, még maig is élnek, ha meg nem haltak.

Arany László

Készítsetek bábokat a meséhez közösen!

A d-t hangok megkülönböztetése

támad	lódít	téved	hódít	vidít	díszít
szédít	zúdít	tapad	vetít	tagad	kutat
tanít	terít	dadog	dagad	dúdol	dudál
delel	dalol	mutat	matat	takar	fárad
dörög	reked	marad	szédül	darál	teker
tárol	talál	merít	halad	szakad	szárad
lyukad	hasad	hadar	dörög	vezet	tüzel
kötöz	sodor	szakad			

Lódít – nagyot mond, hazudik

Zúdít – hirtelen kiönt valamit

Delel – délben a nagy melegben lepihen

Matat – tapogatva keres

Hadar – gyors tempóban beszél

Tüzel – táplálja a tüzet, éghető anyagot rak rá, vagy fegyverrel lő

A molnár, a fia meg a szamár

Volt egyszer egy molnár, meg annak egy fia. Volt egy **szamaruk**. Elhatározták, hogy eladják a vásáron. Félték azonban, hogy amíg a vásárba érnek, elfárad a csacsi, feltörik a lába az úton, s akkor kevesebbet kapnak érte. Ezért aztán összekötötték a szamár lábát, rudat dugtak a lába közé, a vállukra vették, s úgy indultak meg vele a vásárba.

Ahogy mennek, szembejön velük az úton egy ember. Az meglátja a csacsit a rúdon himbálózva, s hangosan nevetni kezd:

– No, az már biztos, hogy a három közt nem a csacsi a legnagyobb szamár! Ők viszik a szamarat, ahelyett, hogy a szamár vinné őket!

Hallja ezt a molnár, gondolja, biztos van benne valami igazság. Leteszik a szamarat a földre, kioldják a lábát, fölülteti rá a

molnár a fiát, s úgy mennek tovább. Elöl a fiú a szamáron, mögöttük meg a molnár.

Megint szembejön velük egy ember.

– Hát ez meg miféle mamlasz! – mondja az ember. Ott pöffeszkedik a szamáron, s hagyja az öregot kutyagolni! Szállj le fiam, s add át helyedet az öregnek!

Gondolta a fiú, biztosan igaza van, leszállt hát a szamárról, s az apja ült helyette a nyeregbe.

Ismét találkoztak egy emberrel.

– Micsoda szívtelen ember! – kiáltotta az – Ő maga ott feszít a nyeregben, s hagyja a szegény fiút gyalogolni a porban!

– Igaza van – gondolta a molnár, s a fiát maga mögé vette a nyeregbe. Így baktattak tovább.

Megint csak szembejön velük egy idegen.

– Miféle bolond népség ez? – jegyezte meg hangosan – Ketten ülnek ezen a szegény jószágon! Jó, hogy össze nem roskad alattuk!

Elszégyellték magukat a molnár, meg a fia, leugrottak mind a ketten a szamárról, s hagyták, hadd menjen a jószág elöl, vidáman. Ők meg követték.

Jön szemközt velük megint egy ember. Meglátja őket, s azt mondja:

– Micsoda bolond világot élünk! Elöl táncol a szamár, utána meg liheg fiastul a molnár!

Na, de erre már **méregbe gurult** a molnár.

– Bizony, hogy én vagyok a legnagyobb szamár! Hol erre hallgattam, hol arra hallgattam, csak a saját józan eszemre nem! Na de ennek vége! Mostantól kezdve mondhatnak az emberek bármit, csak azt teszem, amit magam jónak gondolok!

Úgy is lett. Összekötötték ismét a csacsi lábát, felvették rudastul a vállukra, s így érkeztek meg a vásárba. Ott eladták a szamarat, ahol jó pénzt kaptak érte.

Rónay György nyomán

 A **molnár** egy mesterember. Régen nagyon fontos volt, mert ő készítette a gabonából a lisztet. A lisztből sütik a legfontosabb ételmisszerünket, a kenyeret.

Beszélgétek meg!

Sorold fel, hogyan mentek a vásárba! Az egyiket rajzold le!

***Miért gondolta a molnár, hogy ő a legnagyobb szamár? Írd le a füzetedbe!**

el-ha-tá-roz-ták
ke-ve-seb-bet
össz-sze-kö-töt-ték
föl-ül-tet-te
pöff-fesz-ke-dik
mond-hat-nak

elhatározták
kevesebbet
összekötötték
fölültette
pöffeszkedik
mondhatnak

A d-t hangok megkülönböztetése

dörmög	díszlik	döccen	térdel	süllyed	durran
tisztel	vágtat	termel	fonnyad	lassít	vágtat
süpped	pendít	pöccen	rezdül	dörzsöl	fürdik
tarkít	suttog	pattog	könnyít	szállít	fullad
diktál	csapkod	rendel	virrad	pattog	duzzad
büntet	nyomtat	sántít	titkol	táncol	fülled
hervad	hamvad	dugdos	dermed	mozdul	fordít

Fonnyad – a növény víz hiányában kezd elszáradni.

Virrad – hajnalodik, felkel a nap.

Fülled – erjed, megromlik.

Hamvad – lassan elég, hamuvá válik.

Süpped – puha, laza talajon járva, a láb lesüllyed.

Dermed – a hidegtől keményné válik.

A paraszt és a drágakő

Egy paraszt drágakövet talált. Elindult, hogy átadja a cárnak. Megérkezett a palotába, ahol tudakolta a szolgálaktól, hogyan juthat a cár elé.

A kapunál álló szolga megkérdezte, mit akar a cárnál.

– Egy drágakövet találtam, amit szeretnék átadni neki. – mondta a paraszt. – Kérlek, bocsáss be hozzám!

Azt felelte a szolga:

– Rendben van, beengedlek a palotába, ha nekem adod a felét annak, amit a cártól kapsz.

No, megígérte a paraszt, és a szolga beengedte a palotába. A hosszú folyosón végigment, és eljutott az ajtónállóig. Az ajtónálló szolga megint megkérdezte:

– Mit akarsz a cárnál?

– Egy drágakövet találtam, amit szeretnék átadni neki. Kérlek, bocsáss be hozzám!

Azt felelte a szolga:

– Rendben van, bejelentelek a cárnak. De csak akkor engedlek be, ha nekem adod a felét annak, amit a cártól kapsz.

A paraszt most is megígérte, így a szolga bevezette a cárhoz. Átvette a cár a drágakövet, s így szólt:

– Milyen jutalmat adjak érte, te muzsik?

Felelte a paraszt:

– Adass nekem ötven korbácsütést.

Nem kívánok én más ajándékot.

– Hogyhogy? – csodálkozott a cár.

– Mert hát megegyeztem két szolgáloddal, hogy ami jutalmat kapok, mindkettővel megfelezem. Így hát egyiknek is huszonöt jut, és másiknak is huszonöt korbácsütés jár.

Elnevette magát a cár. Elkergette a szolgálait, és tízezer rubelt adott a parasztnak.

Lev Tolsztoj

A **rubel** orosz pénz.

A **drágakő** értékes kemény, csillogó ásvány.

Cárnak nevezték az uralkodót a régi Oroszországban.

A **korbács** egy rövid nyelvű ostor, amelyet szijakból fontak.

meg-kér-dez-te
drá-ga-kö-vet
be-en-ged-lek
aj-tón-ál-ló
meg-í-gér-te
kor-bács-ü-tést
mind-ket-tő-vel

megkérdezte
drágakövet
beengedlek
ajtónálló
megígérte
korbácsütést
mindkettővel

A zs-s hangok megkülönböztetése

sátor	sakál	kakas	lábás	sisak	lugas
mozsár	tözsér	zsilip	pázsit	darázs	garázs
tövis	vásár	sógor	siker	zsanér	zseton
zsizsik	zsiger	zsinór	zsámoly	zsvaj	guzsaly
május	sóder	mókus	tojás	vonás	ménes
lovas	segéd	város	tasak	leves	köles
zsiráf	zsvány	parázs	muzsik	varázs	zsiros
tubus	sereg	rétes	dudás	süveg	sólyom

Bogyós gyümölcsök az őszi erdőben

Ha ősszel kirándulsz az erdőben, sokféle bogyós növényt láthatsz. Ezek többnyire nem fák, inkább cserjék termései.

A **galagonya** apró, sötétpiros bogyó. Akkor a legfinomabb, amikor a **dér** megcsípte. Az érett galagonya tele van vitaminnal. Lekvárt főznek, vagy teát készítenek belőle. Szívbetegeket gyógyítanak vele.

A **kökény** termése sötétkék. Ha éretlen, savanyú, fanyar íze van. Ha megcsípte a dér, akkor lesz finom. A kökény virágából gyógyteát főznek. Bogyójából finom lekvárt készítenek.

A **som** bogyója hosszúkás alakú. Színe sötétpiros. Az első növények egyike, amelyik kora tavasszal virágozni kezd. Virága sárga színű. A somban is sok a C-vitamin, ami segít a betegségeket megelőzni. Édes, jóízű gyümölcs, de csak akkor, ha ezt is megcsípte a dér. A somból szörpöt és lekvárt készítenek.

A **boróka** örökzöld. Télen sem hullajtja el a leveleit. Túlevelei vannak, mint a fenyőnek. Termése apró bogyó, egészen sötét, majdnem fekete színű. A boróka termését általában fűszerként használjuk. Ritkábban lekvárt főznek belőle.

A cserje abban különbözik a fától, hogy nincsen törzse.

ga-la-go-nya-bo-kor-nak
szív-be-te-ge-ke-t
be-teg-sé-ge-ke-t
hul-lajt-ja
fo-gyaszt-juk

galagonyabokornak
szívbetegeket
betegségeket
hullajtja
fogyasztjuk

A galagonya

Őszi éjjel
izzik a galagonya
izzik a galagonya
ruhája.

Zúg a túske,
szél szalad ide-oda,
reszket a galagonya
magába.

Hogyha a Hold rá
fátylat ereszt:
lánnyá válik,
sírni kezd.

Őszi éjjel
izzik a galagonya
izzik a galagonya
ruhája.

Weöres Sándor

A zs-s hangok megkülönböztetése

farkas	koldus	mustár	mester	festék
zsoldos	zsákmány	ritmus	pajtás	balzsam
zsomboly	sertés	Zsombor	vitrázs	termés
forrás	zsidely	mártás	köntös	zoltár
zsombék	padlás	mágnes	montázs	lángos
verseny	zsandár	persely	vallás	karnis

A kék meg a sárga

Egyszer két festékpötty – egy kék meg egy sárga – egymás mellé esett a papírra. Egészen közel, a szélük összeért.

– Nem menne kicsit távolabb? – mondta ingerülten a Kék.

– Menjen maga – válaszolta a Sárga –, különben is, talán köszönne!

Ezzel hátat is fordított volna, mert a Kéket parasztos színnek tartotta – csak hát ez a festékpöttyöknél nehéz ügy, mert sem odébb menni, sem hátat fordítani nemigen tudnak.

– Még hogy én köszönjek?! Egy Sárgának! – morgott fitymálóan a Kék, és bizonyára lebiggyesztette volna a szája szélét, ha lett volna neki.

– Talán csak nem azt akarja mondani, hogy nekem kellene előre köszönnöm?

– De azt. Ha nem látná, én a Kék vagyok!

– Engedje meg, hogy föl kacagjak – mondta gúnyosan a Sárga –, hiszen maga a legközönségesebb szín a világon, nem is lehet egy napon említeni velem... és legyen szíves, ne könyököljön az oldalamba.

– Először is maga könyököl az én oldalamba, másodszor pedig én színezem az eget, a tengert, a vizeket, a legszebb vi-

rágok kékek, és az emberi szemek közül is a kékek a legszebbek. Képzелjen el egy sárga szemű embert... brr... vagy sárga vizet! Egyáltalán, hogy mer megszólalni mellettem!

– Mindig tudtam, hogy nagyon közönséges, de hogy ennyire! Mégiscsak túlzás! Még hogy a kék virágok a legszebbek! Látott már maga **kankalint**? Meg őszi erdőt? Maga túl mohó. Beszínezi az egész eget meg a tengert, csupa kék mindenütt. Unalmas. Én mértéktartó vagyok, sohasem válok unalmassá... Kérem, ez mégiscsak disznóság, most már egészen belém mászik... Árnyalatokban rejtőzöm, kis foltokban jelenek meg. S egyébként is, ha nem tudná, én az Okker családból származom.

– Okker?! Erre vág fel! Az is egy család? Az én őseim sokkal előkelőbbek, például sohasem lenne közülük senki olyan tolakodó, mint maga! Tudja meg, hogy én Ultramarin vagyok.

– Hah! – kezdte a **replikát** egy színészi felkiáltással a Sárga, akkor különben már rég összefolyt a két festékpötty, de nem volt ideje befejezni a mondatot, mert a kisfiú, akinek az ecsetjéről lehullottak, meglátta őket, és így szólt:

– Nicsak, milyen szép zöld pötty!

Lázár Ervin

A **replika** latin eredetű szó. Gyors, határozott választ ad, felesel.

Milyen kék és sárga színű virágokat ismersz? Írd le a füzetedbe!

fes-ték-pötty
fity-má-ló-an
le-bigy-gyesz-tet-te
leg-kö-zön-sé-ge-sebb
kö-nyö-köl-jön
ár-nya-la-tok-ban
fel-ki-ál-tás-sal

festékpötty
fitymálóan
lebiggyesztette
legközönségesebb
könyököljön
árnyalatokban
felkiáltással

A b-p hangok megkülönböztetése

babér	búvár	bogár	bélés	kabin	bíbor
zápor	kapor	papír	kapus	pecsét	papucs
tábor	toboz	bokor	robot	szobor	bögöly
lapát	panasz	pehely	pohár	bohóc	kábel
szobor	bárány	lábas	pamut	pocok	lepel
tubus	bajusz	barát	banán	küszöb	bélyeg
bagoly	szabály	bivaly	polip	csapat	csipesz

Adventi népszokások

Advent a karácsonyt megelőző időszak. Katalin napja november 25-én van. Az ezt követő vasárnap advent első vasárnapja. Nézzétek meg a naptárban, az idén milyen napra esik!

A várakozás, az elcsendesedés időszaka következik. Ezekben a hetekben van a leghosszabb ideig sötét, és a legrövidebb ideig világos. Napról napra később kezd világosodni reggel, és egyre hamarabb sötétedik be.

Katalin-nap után már nem volt szokás bált, lakomát, nagyobb összejöveteleket tartani. Ez alól csak a disznóvágás volt kivétel, ahol mindig többen összejöttek. A disznóvágások november 30-án, András napján kezdődtek. A lányok ezen az estén megrugdosták a disznóólat. Azt gondolták, hogy ahányat rőfög a disznó, annyi év múlva mennek majd férjhez.

December 13-án, Luca napján a nőknek tilos volt dolgozni. Azt tartották, hogy ezen a napon mindenhol boszorkányok leselkednek. Ezen a napon szokás cserépben búzát csíráztatni. Karácsonyra kizöldült a búza. Régen a következő év termését próbálták megjósolni belőle, de az adventi tálat is díszítették vele.

A b-p hangok megkülönböztetése

pille	pózna	lépcső	tempó	pálma	pulyka
bálna	balta	bástya	bögre	borsó	zebra
csempe	szeplő	tepsi	padka	paszta	seprű
padló	puszta	penge	pince	pálca	pumpa
bicska	bolha	bimbó	patkó	posta	palló
csipke	napló	törpe	gyapjú	lepke	bolygó
birka	borjú	boglya	zabla	szablya	lámpa

Iciri-piciri

Ajaj, hol volt hol nem...
volt egyszer egy iciri-piciri házacska;
ott lakott egy iciri-piciri kis macska.

Volt annak két iciri-piciri kis ökre,
rákaptak egy iciri-piciri kis tökre.

Csizmát húz az iciri-piciri kis macska,
hová lett az iciri-piciri barmocska?

Bejárja az iciri piciri kis erdőt,
s nem leli az iciri piciri tekergőt.

Bejárja az iciri piciri kaszálót,
s nem látja az iciri piciri kószálót.

Rátalál az iciri piciri kis tökre,
bánatában iciri picirit meglökte.

Felfordult az iciri piciri tököcske,
Benne a két iciri piciri ökröcske.

Megörült két iciri piciri ökrének:
Vége van az iciri piciri mesének.

Móricz Zsigmond

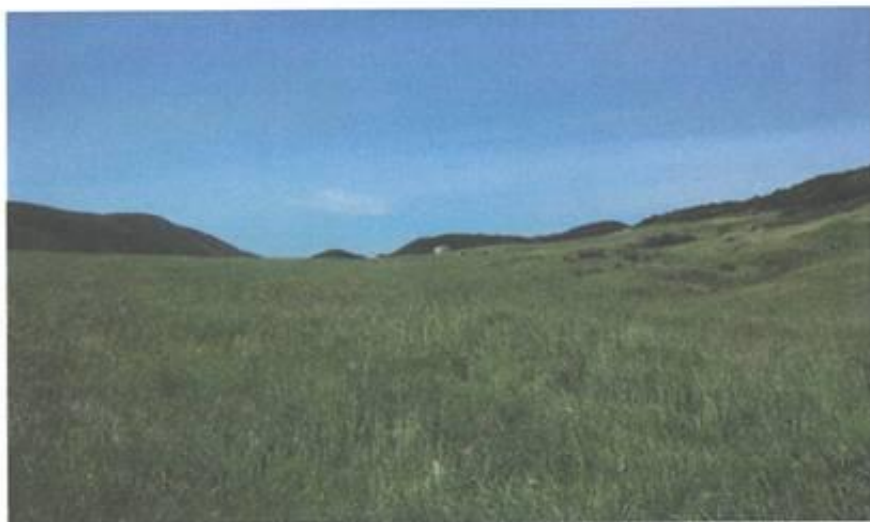

Az **ökör** szarvasmarha. Kisebb termetű és szelídebb, mint a bika. Teherhordásra alkalmas állat.

A négylábú háziállatokat **baromnak** is nevezik. Ilyen például a tehén, az ökör, a birka.

A kétlábú háziállatokat **baromfinak** nevezzük.

Kaszálónak hívjuk azt a területet, ahol rendszeresen lekaszálják a fűvet. A lekaszált fű a széna.

Készítsetek csoportosan rajzot a versről!

Négyen-öten dolgozzatok együtt! Használjatok minél nagyobb papírt! Beszéljétek meg, ki, melyik részét rajzolja le a versnek! Szabad fejjel lefelé is rajzolni. Egyszerre dolgozzatok!

A ty-gy hangok megkülönböztetése

gyerek	magyar	fagyal	vegyész	gyomor
fátyol	szatyor	bütyök	kutyus	betyár
gyapot	gyopár	gyökér	gyáros	vagyon
szutyok	tyúkász	latyak	mütyür	szégyen
mirigy	gyülés	negyed	hegyes	gyanús

gyűrűz	gyászol	gyógyít	gyógyul	gyúlik
fityeg	kotyog	kutyul	potyog	rotyog
gyötör	hegyez	legyez	jegyez	figyel
lötyög	fütyül	motyog	pötyög	ketyeg
vágyik	gyanít	nagyít	bágyad	lágýt

A cár és az ing

Egy cár így szólt betegségében:

– Annak adom oda birodalmam felét, aki meg tud gyógyítani.

Akkor összeült az ország minden bölcsé s tanácskozni kezdtek, hogy lehetne meggyógyítani a cárt. De senki sem tudta. Csak az egyik bölcs jelentette ki, hogy a cárt meg lehet gyógyítani. Ezt mondta:

– Ha lehet találni egy boldog embert, annak le kell húzni az ingét, s fel kell adni a cárra – attól majd meggyógyul.

A cár embereket küldött szét, hogy boldog embert keresenek birodalmában, de küldöttei nem tudtak boldog embert találni az egész országban. Nem volt egyetlen ember sem, aki mindennel meg lett volna elégedve. Az egyik gazdag, de beteg

volt. A másik egészséges, de szegény. A harmadik egészséges is, gazdag is, de rossz volt a felesége. Van, akinek a gyermekei voltak gonoszak – valamiért minden ember panaszkodott.

Egyszer, késő este, a cár fia elhaladt egy **kunyhó** mellett. Hallja, hogy benn valaki ezt mondja:

– No, istennek hála, kidolgoztam magam, jóllaktam, s most lefekszem, s jót alszom. Kell ennél több nekem?

Megörvendett a cár fia és megparancsolta, hogy menjenek, s húzzák le annak az embernek az ingét. Adjanak érte annyi pénzt, amennyit csak kíván, az ingét pedig vigyék el a cárnak.

A küldöttek elmentek a boldog emberhez, s le akarták húzni róla az ingét. De a boldog ember olyan szegény volt, hogy nem is volt ing a testén.

Lev Tolsztoj

 A **kunyhó** szegényes, egyszerű építmény. Legtöbbször nádból, vagy lombból, faágakból készül.

 meg-ta-nács-koz-ni
meg-gyó-gyi-ta-ni
bi-ro-dal-má-ban
e-gész-sé-ges
meg-ör-ven-dett

megtanácskozni
meggyógyítani
birodalmában
egészséges
megörvendett

Lefekszem, és jót alszom.

No, most lefekszem, és jót alszom.

No, istennek hála, jóllaktam, most lefekszem, és jót alszom.

No, istennek hála, kidolgoztam magam, jóllaktam, most lefekszem, és jót alszom.

A ty-gy hangok megkülönböztetése

gyöngy	meggy	tárgy	gyolcs	gyors	rongy
korty	ponty	pinty	pötty	lötty	kont
völgy	hölgy	tölgy	gyárt	gyújt	gyűjt

pityke	pintyő	potyka	lábtyú	hetyke	szittyá
gyanta	kagyló	jegyző	gyeplő	gyarló	mezsgye
faggyú	bugyli	gyötrő	gyártó	zagyva	bárgyú
gyapjú	gyurma	gyújtó	gyűjtő	hagyma	hangya
bástya	kesztyű	hártya	kártya	hattyú	portya

Kis karácsonyi ének

Tegnap harangoztak,
holnap harangoznak,
holnapután az angyalok
gyémánt-havat hoznak.

Én is mennék, mennék,
énekelni mennék,
nagyok között kis Jézusért
minden szépet tennék. ...

Ady Endre

Szeretném az Istent
nagyosan dicsérni,
de én még kisfiú vagyok,
csak most kezdek élni.

Isten-dicséretére
mégis csak kiállok,
de boldogok a pásztorok
s a három királyok.

Beszélgétek meg!
Hogyan készültök karácsonyra?

A sz-z hangok megkülönböztetése

színész	tavas	kalász	szalag	szerep	vászon
zápor	zenész	kazal	kazán	toboz	bozót
vadász	paszuly	szurony	juhász	veszély	szírom
zálog	lemez	gőzös	fűzet	csiriz	vezér
halász	szabály	sziget	szegély	notesz	szakasz
zuhany	vitéz	bazár	fűzér	doboz	huzat
huzal	kalóz	fazék	zamat	szöveg	fűszer

Karácsony

December 24-e, karácsony előestéje. Szentestének is nevezzük. A keresztény világ Jézus születését ünnepli ezen az estén. Az ünnep sötétedéskor kezdődik. A családtagok az asztal köré gyűlnek. A szépen megterített asztalra kerül a kenyér vagy a kalács, és a többi karácsonyi étel. A családfő egy almát annyi felé vág, ahányan vannak a családban. Mindenki megeszi a maga részét. Ezzel az összetartozást erősítik. A néphagyomány szerint az asszonynak nem volt szabad a karácsonyi asztaltól felállnia a vacsora alatt.

Régen az ünnep díszje az életfa, a termőág volt, amit a gerendára függesztettek. Ma fenyőfát díszítünk fel, ez a karácsonyfa. December 25-e karácsony első napja. Ezen a napon ünneplik a keresztények Jézus születését. A karácsonyt a családtagok együtt töltik. Szokás egymást megajándékozni. Ennek különösen a gyerekek örülnek. Vigyáznunk kell azonban, hogy az ajándék ne váljon fontosabbá, mint maga az ünnep!

Elindult Mária

Elindult Mária
Karácsony estéjén
Betért egy gazdag kovácshoz
Szállást kéregetni.

– Jó estét bő kovács
Adjál nekünk szállást!
– Szállást néktek nem adhatok,
Mert sok vendégem van.

Volt a bő kovácsnak
Egy szép vak leánya,
Elvezette Szűz Anyánkat
Barmok jászolához.

Tizenkét órakor
Megszületett Jézus
Tizenkét szép őrangyal
Köti a bokrétát.

Arra járt Szent József
Befogta szamarát
Elvezette Szűz Anyánkat
A gazdag kovácshoz.

– Jó reggelt, bő kovács
Miért nem adtál szállást,
Miért nem adtál Szűz Anyánknak
Éjszakára szállást?

– Ha én tudtam volna,
Hogy Te vagy Mária,
Aranyból is, ezüsből is,
Szállást adtam volna,
Én pedig a hideg földre
Lefeküdtem volna.

Karácsonyi ének

A sz-z hangok megkülönböztetése

bambusz	szultán	szombat	szappan	szobrász
benzin	jelmez	négyzet	vázlat	halmaz
szerszám	szomszéd	szöglet	kertész	pásztor
jázmin	matróz	zeller	jegyzet	nemzet
számтан	szellem	készlet	fodrász	kertész
leplez	zörget	gondoz	biztat	kérdez
használ	szolgál	reszket	tisztít	passzol
hizlal	tervez	képzeli	rajzol	porzik
tisztel	szállít	szenved	piszkál	szunnyad
zümmög	rendez	duzzog	zajlik	mozdul

Betlehemes játék

Első beköszönő: Adjon Isten jó estét!

Második beköszönő: Áldás, békesség a ház lakóinak!

Harmadik beköszönő: Eljöttünk az angyalokkal és a pásztorokkal, hogy betlehemeset játszunk!

Együtt a beköszönők: Megengeditek?

Apa: Meg ám!

Anya: Már nagyon vártunk benneteket!
(Bejönnek a betlehemezők.)

Ének: András pajtás menj előre
nyájaidat tereld össze!
Mivel András nagyon öreg
nyája után lassan siet.

Negyedik pásztor: De jó meleg van idebent! Fűtőzzünk egy keveset!

Első beköszönő: Örüljete, vigadjatok a kised szüetése napján!

Második beköszönő: Hallgassatok bennünket, mert eljártsszuk, miként szüetett meg szegényes szállásán.

Harmadik beköszönő: Kezdődik azzal, hogy Mária és József házról házra járván szállást keresnek.

József: Áldjon meg az Isten jó gazda! Nyisd meg az ajtódat! Szegény vándorok vagyunk, nagyon megfáradtunk.

Király: Hangot hallok kintről. Nézd meg szolgám, ki az, ki zörget az ajtón?

Szolga: Ki vagy? Mi vagy? Honnan jöttél?

József: A császár parancsára jöttünk a városba. Ha befogadnál egy éjszakára, hálásan köszönnénk.

Szolga: Várj kicsit, megkérdezem uramat. Szegény vándorok vannak odakinn, de jobb, ha nem engedjük be őket.

Király: No, akkor eredj, mondd meg nekik!

Szolga: Nem fogadunk be, eredj utadra!

József: Ne légy olyan kőszívű! Engedj be minket!

Szolga: No nem bánom, melegedjete meg egy kicsit!

József: Felséges királyom, köszönöm, hogy beengedtetél minket.

Király: Kicsit melegedjete, de itt nem maradhattok, mert sok a vendég. A városon kívül van egy istálló, ott megszállhattok.

Mária: Ó, Istenem, segíts meg minket! Mi lesz velünk a hideg istállóban?

József: Ne sírj, Máriám! Megsegít az Isten! Csak menjünk és szálljunk meg az istállóban.

Ének: Istennek fia, aki szüetett jászolban,
Ő leszen néktek, üdvözítők valóban, valóban.

Első angyal: Hozzád küldtek, Mária! Parancsold meg, mit kell tennem?

Mária: Eredj sietve, adj hírt a nyáj melletti pásztoroknak, hogy megszüetett a kis Jézus. Jöjjenek köszöntésére.

Ének: Mennyből az angyal, eljött hozzátok, pásztorok,
Hogy Betlehembe sietve menve lássátok.

Első pásztor: Talpra pásztorok! Éneket hallék! Angyalok énekeltek, hogy megszüetett a kis Jézus.

Második pásztor: Keltsük föl az öreget is! Kelj föl öreg, kelj föl!

Öreg pásztor: Nem köll nekem tejföl!

Harmadik pásztor: Hallod-e öreg, menjünk Betlehembe!

Öreg pásztor: Hova, abba a vén tehenbe?

Ének: Mellette vagyon az édesanyja, Mária,
Barmok közt fekszik, jászolban nyugszik Szent fia.

Öreg pásztor: Azt hittem, álmodtam.

Második angyal: Pásztorok! Gyertek sietve a város szélire egy rongyos istállóba, mert ott megszüetett a Megváltó. Jöjjetek sietve.

Öreg pásztor: Megyünk sietve, de nem megyünk üres kézzel, viszünk neki ajándékot.

Ének: Pásztorok, keljünk fel, hamar induljunk el!
Betlehem városába, rongyos istállójába
Siessünk, ne késsünk,
Hogy még ezen éjjel odaérhessünk
Mi urunknak tiszteletet tehessünk.

Öreg pásztor: Mária! Pásztorok jöttek hozzád, köszönteni téged és a kis Jézust.

Első pásztor: Nem jöttünk üres kézzel, amink volt, elhoztuk.

Mária: Köszönöm pásztorok a jószágokat.

Negyedik Pásztor: Halljátok, pásztorok, járjunk egy táncot a kis Jézus kedvéért!

Ének: Bárcsak régen felébredtem volna,
Látod, pajtás, most állottam talpra.
Máris csendül a fülemben angyalok mondása,
Hogy a Jézus most született rongyos istállóba.

Második pásztor: Halljátok-e, pásztorok! Hagyjuk abba a táncot, mert későre jár.

Harmadik pásztor: A nyáj körül biztosan vad jár.

Apa: Várjatok pásztorok!

Anya: Egy kis mézeskaláccsal megkínálunk benneteket!

Ének: Karácsonynak éjszakáján,
Jézus születése napján
Örüljete, örvendjete,
A kis Jézus megszületett.

Magánhangzóval kezdődő szavak

ú-szó	ágyú	ütő	erő	iga	emu	alá
i-ge	eke	adó	óra	ima	eső	epe
a-pa	atya	odú	áru	ásó	anya	író
é-lő	öcsi	apó	anyó	aszú	uhu	adu
ú-ri	övé					

Ica	Imi	Ida	Ili	Aba	Ági	Ede	Izsó
Ivó	Emő	Ali	Abu	Éva	Évi	Ágó	Eta
Era	Áki	Iza	Udó	Emi	Uli	Eri	Übü

Mi az?

Kerek életfája,
szép tizenkét ága,
szép tizenkét ágán
ötvenkét virága,
ötvenkét virágán
hét gyöngyleveleske,
hét gyöngyleveleskén
huszonnégy erecske.

Hónapsoroló

Január elől jár,
Február a nyomán,
Március szántóvető,
Április nevetető,
Május szépen zöldellő,
Június nevelő,
Július érlelő,
Augusztus csépelő,
Szeptember gyümölcsöző,
Október borozó,
November télelő,
December pihenő.

Írd le a füzetedbe a hónapok nevét a megfelelő sorrendben!

Magánhangzóval kezdődő szavak

e-lem	ideg	adag	órás	árus	ólom
ó-haj	alap	árok	alak	uszony	arany
u-tas	olaj	eper	ének	avar	íjász
a-tom	utód	üzem	ecet	alom	avar
e-rőd	ajak	izom	esély	akác	ital

A csóri csuka meg a mája

Mátyás király igen szerette a halat. A halban legjobban a csukát, csukában is legjobban a máját. Történt, hogy Mátyás király kíséretével a Fejér megyei Csór községben töltötte az éjszakát.

Akármilyen kicsi volt az a Csór, egy **ütött-kopott fogadója** mégis volt. **Jobb híján** ott szálltak meg. Amint bent voltak, mindjárt vacsorát kért Mátyás király.

- Van-e csukád, fogadós, mert a király azt ehetnék.
- Van király uram. Gyönyörű kövér csukáim vannak.

De mikor a csukát tányérra tették, **egykedőre észrevette** a király, hogy hiányzik a mája! Azt odakint felejtette a derék fogadós. A fogadósnak is az volt a kedvenc falatja. Akárhogy is szeretete-tisztelte Mátyás királyt, csak jobban szerette a csukamáját.

Mátyás **rápattintott a fogadósra**.

– Hé, hát a mája!

Mélyen meghajolt a fogadós:

– Király uram, a csóri csukának nincs mája.

Mátyás erre fölvette a lovaglopálcáját. Megsuhintotta:

– Ez meg itt egy palotai pálca, látod? Suhintásainak pedig nincsen száma.

Elég volt ennyi a fogadósnak. Ugrott is kifelé. Rögtön az asztalra tette a csuka máját.

Magyar népmese

Magánhangzóval kezdődő szavak

áram	üveg	ökör	edény	eresz
irat	étel	élet	após	ököl
ütem	inas	eset	ülés	öröm
ebéd	acél	észak	iker	érem
öböl	ecset	apály	agyar	agyag

A hosszú munkanap

Élt a falu közepén egy szép nagy házban egy gazdag ember. A falu szélén egy kis viskóban pedig egy szegény ember. Olyan szegény volt, hogy nem volt mit ennie. Egyszer elment a gazdag emberhez munkát kérni.

– Jól van, gyere hozzám dolgozni! Ha átdolgozod a napot, amíg a Nap világít, egy zsák gabonát kapsz! – mondta a gazdag ember.

– Rendben van! – egyezett bele a szegény ember.

Átdolgozott egy napot, hajnaltól napestig, aztán elment a fizetségért.

– Vége a napnak – mondja. – Fizess ki!

– Nem. A Napnak még nincs vége – felelte a gazdag. – A Napnak öccse is van. Látod a Holdat az égen? Ő az öccse. Amikor a Hold lenyugszik, akkor gyere el!

A szegény ember dolgozott egész éjjel is. Mielőtt a Nap felkelt volna, hazament, vett egy kiszakadt fenekű zsákot, és alulról hozzávarrt egy másik zsákot. Elment azzal a gazdag emberhez.

– Állj csak meg, úgy látom, neked két zsákod van! – **must-rálgatta** a különös zsákot a gazdag ember.

– Ha a Napnak öccse van, miért ne lehetne a zsáknak is? Bizony, édes testvéröccse a második az elsőnek, akárcsak a Hold a Napnak – felelte a szegény ember. A gazdag kénytelen volt két zsák gabonát adni, és magában mérgeződött, hogy túljárt az eszén a szegény ember.

Magyar népmese

Magánhangzóval kezdődő szavak

ível	utal	emel	őríz	ámít	ágyúz
ölel	ásít	okoz	idéz	előz	ugat
újul	éget	üget	élez	ékel	oson
üdit	áru	ámul	ápol	épül	üdü
esik	ítél	arat	akar	akad	ijaz

Tíz kis barát

Kicsi kínai fiúcska volt Liu. Édesapja már kora reggel dolgozni ment a gyárba, édesanyja meg a szántóföldre indult kapával a vállán.

Liu otthon maradt, egyedül a házban. Elhatározta, hogy ő is dolgozik valamit. Kapát, seprűt keresett elő, és kiment az udvarra. Az udvaron **temérdek** kő és szemét volt. Liu szépen felsöpörte az udvart. A köveket kosárba gyűjtötte, és a ház közelében folydogáló patak partjára hordta. Aztán vette az ásót és virágágyakat készített. Liu magot vetett beléjük, vödörben vizet hozott, és gondosan megöntözte valamennyit.

Miután evvel is elkészült, szép tisztára megmosta a kezét. Akkor aztán leült pihenni a fa alá.

Liu édesapja délután hazajött a munkából és mindjárt megkérdezte: – Ki hozta rendbe az udvart?

Liu így válaszolt: – Tíz kis barátom segített nekem.

Aztán édesanyja is hazajött a szántóföldről, ő is megkérdezte: – Ki csinálta ezeket a virágágyakat?

Liu megint csak így válaszolt: – Tíz kis barátom segített nekem.

– De hát hol van a te tíz kicsi barátod? – csodálkozott az anyja és az apja.

– Nézzétek! – szólt Liu, és felemelte a kezét. – Az én tíz ujjam az én tíz kicsi barátom!

Kínai népmese

Magánhangzóval kezdődő szavak

é-le-lem	eredet	utazás	erezet	emelet
a-ka-dály	ásatás	építész	üdülés	akarat
é-ke-zet	ígéret	üzenet	ügyelet	ízület
ö-rö-kös	adomány	ananász	élölény	unalom

Kinek köszönt a vándor?

Együtt utazott a Szél, a Hideg meg a Meleg. Velük szembe jött a vándor. Már messziről megemelte kalapját és így köszönt:

– Jó napot kívánok, nagyságos uram!

Azt kérdi a Meleg:

– Kinek köszönt az az ember?

Feleli a szél:

– Hát nekem!

– Nem neked, hanem nekem! – mondta

a Hideg. – Addig osztozkodtak, hogy a vándor már rég továbbállt. Azt mondja a Meleg:

– Menjünk vissza, kérdezzük meg, kinek köszönt! – Vissza-mentek megkérdezni. Azt mondja a Meleg:

– Ugye, nekem köszöntél, te vándor!

– Nem én, kérem, a Szél nagyságos úrnak.

– Megállj csak! Jöjjön el a kánikula, majd adok én neked!

Olyan meleg lesz, hogy elolvadsz!

– Bánom is én, csak a Szél nagyságos úr is ott legyen!

Akkor ért oda a Hideg. Ő is megkérdezte a vándortól:

– Ugye, nekem köszöntél, te vándor!

– Nem én, kérem, hanem a Szél nagyságos úrnak!

– Megállj, jöjjön el a tél, olyan hideg lesz, hogy megfagysz!

– Bánom is én, a Szél nagyságos úr ott ne legyen! Kutya bánja a hideget szél nélkül!

Magyar népmese

Magánhangzóval kezdődő szavak

ablak	állam	orvos	árnyék	ember	ostor
éjjel	uszkár	ötlet	éhség	oldal	erkély
özvegy	üzlet	angyal	erszény	összeg	ösvény
illat	emlék	éjfél	asszony	osztály	egres
újság	abrosz	album	öltöny	ormány	ünnep
estély	állat	apród	örvény	árboc	alkony
ízlés	étvágy	oltás	ékszer	udvar	ördög

A vadmacska és a varjú

A vadmacska és a varjú az erdőben élt. Bár természetük különböző, magányosságukban jó barátok lettek. Egyszer, amikor egy hatalmas fa árnyékában ültek, szörnyű rémületükre egy tigris közeledett feléjük. A varjú azonnal fölreppent a fára. A vadmacska azonban mintha megbénult volna, ülve maradt, csak rimánkodni tudott a varjúnak:

– Kedves barátom! Most bizonyítsd be a bátorságodat! Eszelj ki valamit, hogy ebből a halálos veszélyből megmeneküljek!

– Ez csak természetes. A bajban ismerhető meg az igazi barát. Egy derék barátnak a saját életét is kockára kell tennie, hogy a társát megmentse.

A varjú körülnézett, hogy mit eszelhetne ki. Megpillantott egy pásztorot, aki két hatalmas kutyájával a nyáját őrizte. Gyors elhatározással a kutyákhoz repült, ott szárnyával a földet verdeste, nagyokat káromgott, majd megint felröppent a levegőbe.

A kutyák gyorsan a varjú után futottak, és a pásztor is utánuk eredt. A varjú hol leszállt a földre, hol felröppent. Ezt a játékot addig folytatta, amíg a tigrishez nem értek. A tigris meglátta a kutyákat és a pásztorot, és futásnak eredt.

Az okos varjú így mentette meg barátját a biztos haláltól.

ma-gá-nyos-sá-guk-ban
ré-mü-le-tük-re
fel-rep-pent
bi-zo-nyítsd
el-ha-tá-ro-zás-sal

magányosságukban
rémületükre
felreppent
bizonyítsd
elhatározással

Beszélgétek meg a közmondásokat! Melyik illik legjobban a meséhez? Miért?

Madarat tolláról, embert barátjáról.

Amit nem kívánsz magadnak, ne kívánd embertársadnak!

Új barátért el ne hagyd a régit!

Szükségben ismerzik meg, ki a barát!

Nem mind barát, aki rád mosolyog.

Mondd meg, ki a barátod, megmondom, ki vagy!

Mássalhangzó-torlódásos szavak

bolt	bont	vers	fest	férc	dönt	tank
falt	hint	bors	test	harc	hánt	bank
volt	lent	társ	füst	bérc	ránt	fánk
félt	fent	hárs	rest	nerc	pont	tönk
tilt	lant	nyers	nyest	perc	bent	link
tölt	pánt	gyors	rost	porc	ront	rönk

Téli népszokások, hiedelmek

Régen nem volt hűtőszekrény, ahol a húst tárolni lehetett volna. Ezért az olyan nagytestű állatot, mint a disznó, télen vágták le, amikor hideg volt. De a húst télen is csak pár napig lehet tárolni, hosszú hónapokig nem. Ezért a levágott állatot azonnal feldolgozták. A legismertebb tartósítás a füstölés volt. A húst besózták, és sokáig füstölték. Így ehettek például húsvétkor is sonkát. A sertés minden részét felhasználták. A hájából még szappant is főztek. Gömböcnek nevezik a disznósajtot, ami a disznó fejéből készül.

Szereted a disznósajtot? Voltál-e már disznóvágáson? Tudod-e, mi készül még a disznóvágáson?

A hiedelem szerint február 2-án a medvék felébrednek téli álmukból. Előbújnak barlangjukból. Ha ilyenkor süt a nap, a medve megijed saját árnyékától, és visszabújik a barlangba, folytatja téli álmát.

Régen nem volt időjárás-jelentés, de az emberek a megfigyeléseiket följegyezték. Ezeket elmesélték gyerekeiknek, unokáiknak. Megfigyelték például, ha február első napjaiban szép, kellemes, napsütéses az idő, még hosszú télre lehet számítani. Ám ha hideg, borús az idő, a tél már nem tarthat sokáig.

Mássalhangzó-torlódásos szavak

böjt	veszt	kert	rejt	korc	csont	lomb
nyújt	tiszt	part	fejt	sarc	hánt	gomb
gyűjt	poszt	sort	sejt	perc	szánt	comb
lajt	liszt	sért	sújt	karc	szint	domb
rojt	koszt	zárt	lejt	morc	szent	gömb
fojt	teszt	gyárt	sajt	porc	ment	tömb

A kis gömböc

Volt egyszer a világon, még az Óperenciás-tengeren is túl, egy szegény ember meg egy szegény asszony. Volt nekik három lányuk meg egy kis malacuk. Mikor a malacot már jól meghizlalták, hogy kétujjnyi zsír volt a hátán, levágták. A húsát felrakták a **füstre**, a gömböcöt pedig felkötötték a padlásra a legelső **gerendára**. A hús gyorsan elfogyott. Egyszer az asszony ráéhezett a **gömböcre**, azt mondja hát a legöregebb lányának:

– Eredj csak fel, lányom, a padlásra, akaszd le a gerendáról azt a kis gömböcöt, főzzük meg!

Felmegy hát a lány a padlásra; amint le akarja vágni a gömböcöt, csak azt mondja az neki:

– Hamm, mindjárt bekaplak! – S nem tréfált, hanem igazán bekapta. Lesték, várták odalenn a lányt a gömböccel, hogy jön-e végre. De biza nem jött. Azt mondja hát az asszony a középső lányának:

– Eredj csak fel, lányom, a nénéd után! Mondjad neki, hogy hozza már azt a kis gömböcöt!

Felmegy hát a másik lány is, szétnéz a padlásra. Nem látja

sehol a nénjét. Odamegy a kémény mellé, s le akarja vágni a kis gömböcöt. Az azonban azt mondja neki:

– Már a nénéd lenyeltem, hamm, téged is bekaplak!

Azzal szépen bekapta. Odalenn csak lesi, csak várja a szegény asszony a lányokat. Mikor aztán megsokallta a várakozást, azt mondja a legkisebb lányának:

– Eredj csak fel, lányom, hívd le már a nénéidet! Azok az **isten nélkül valók** bizonyosan az aszalt meggyet szemelgetik.

Amint felmegy a kislány a padlásra, azt mondja neki a kis gömböc:

– Már két nénéd elnyeltem, hamm, téged is bekaplak!
S bekapta azt is.

Az asszony már nem tudta mire vélni, hogy hol maradnak azok a lányok oly soká. Felment hát a **nyújtófával**, hogy majd lehívja őket, de azt nem köszönik meg! Amint felment, azt mondja neki a kis gömböc:

– Három lányod már bekaptam, hamm, téged is bekaplak!

Azzal úgy bekapta, hogy még a kisujja se látszott ki.

Aztán a gazda, mikor már elunta várni a lányait meg a feleségét, felment a padlásra. Amint odamegy a kémény mellé, azt mondja neki a kis gömböc:

– Három lányod, feleséged már bekaptam, hamm, téged is bekaplak! És nem **teketóriázott** sokat, hanem **ízibe** bekapta: A rossz **kócmadzag** már nem bírta meg öt embert, hanem elszakadt. A kis gömböc leesett; elkezdett gurulni. Gurult, gurult, le a **garádicson** a földre.

Amint a kiskapun kigurult, kinn az utcán előtalált egy csoport kaszás embert. Azt az egész csoportot is mind egy szálig bekapta. Azzal gurult, gurult tovább. Az országúton előtalált egy **regement** katonát. Azokat is bekapta. Megint gurult, gurult tovább. Nem messzire onnan, az árokparton egy kis kanászyerek legeltette a **csürhét**. A disznók szerteszéjjel legeltek. A kis kanászyerek pedig ott ült az

árokparton, s a bécsi bicskájával kenyeret, szalonnát evett. Odamegy a kis gömböc a kis kanászyerekhez is, s azt mondja neki:

– Már három lányt apjastól-anyjastól, meg egy csoport kaszás embert, egy regement katonával együtt bekaptam, hamm, téged is bekaplak!

Hanem amint be akarta kapni, a bécsi bicska megakadt a kis gömböc szájában, az aztán kihasította. Csak úgy özönlött ki belőle a katonaság meg a sok ember. Azután ment mindenki a maga dolgára. A kis gömböcöt pedig ott-hagyták az árokparton kirepedve.

Ha a kis gömböcöt a kis kanász bécsi bicskája ki nem hasította volna, az én kis mesém is tovább tartott volna!

Illyés Gyula nyomán

 A **garádic**s a lépcső régies neve.

meg-hiz-lal-ták
sze-mel-ge-tik
te-ke-tó-ri-á-zott
kóc-ma-dzag
ka-nász-gye-rek-hez

meghizlalták
szemelgetik
teketóriázott
kócmadzag
kanászyerekhez

Mássalhangzó-torlódásos szavak

ba-rack	gyümölcs	galamb	paraszt	bakancs	
ke-reszt	szilánk	forint	riport	tekercs	
ka-land	palást	cement	kilenc	narancs	
re-cept	szakáll	gerezd	gepárd	puding	
já-cint	poronty	kilincs	palánk	defekt	
po-rond	szemölcs	hering	hüvelyk	harang	

Miért harangoznak délben?

Hatszáz évvel ezelőtt, a törökök hatalmas hadsereggel indultak el hazájukból. Uralkodójuk, a szultán meg akarta hódítani egész Európát. A törökök az elfoglalt területeket kifosztották, felgyújtották. Elvették a termést, elhajtották az állatokat. A lakosság élelem és otthon nélkül maradt.

Abban az időben Nándorfehérvár kapitánya Hunyadi János volt. A várkapitány nagy vitéz volt, akit hőstetteiért a király sokszor kitüntetett. A török szultán nagy erővel indult Nándorfehérvár ellen. Négyezer annyian voltak a török katonák, mint a magyarok. Hunyadi János és serege azonban megvédte a várat. A török sereg vesztesen fordult vissza. Hunyadi János ezzel nemcsak várát, hanem egész Európát is megmentette.

A győzelem hírére a pápa elrendelte, hogy minden délben hálaadó imára szóljanak a harangok. Azóta is így van ez az egész világon, ahol keresztények élnek.

Mássalhangzó-torlódásos szavak

bolyong	dagaszt	halaszt	növeszt	rajong	
felejt	bólint	hegeszt	mulaszt	tenyészt	
teremt	jelent	tapint	süvölt	tolong	
téveszt	rekedt	tekint	sóhajt	kering	
dereng	fogyaszt	fagyaszt	ragaszt	tapaszt	
kacsint	fáraszt	tapaszt	választ	tekint	

Bottal ütheti a nyomát

Ez a szólás a vadászattal van kapcsolatban. Régen, a gazdag főurak szívesen rendeztek vadászatokat. A vadászatra rokonaikat, barátait, is meghívták. Pompás ruhákba öltöztek, feldíszítették a lovakat, vadászkutyákat vittek magukkal. Hajtókat fogadtak, akik hatalmas zajt csaptak. Így zavarták fel az erdőben élő állatokat, akik megijedtek és menekülni kezdtek. A hajtók botokkal ütögettek meg a bokrok alját, hogy a meglapuló állatokat kihajtsák onnan. Az állatok azonban gyakran messziről észlelték a hajtók közeledését, és időben elmenekültek. Innen ered a szólás: *Bottal ütheti a nyomát.*

Ma is ezt a szólást használjuk, ha valakit, valamit elvesztettünk. Ott volt, de már rég elment, elvitték, hiába keressük.

Cserben hagy, pácban hagy

Ha valaki cserbenhagyja a társát, az azt jelenti, hogy nem segít neki a bajban. Magára hagyja, és nem törődik azzal, mi lesz vele. No, de mi az a cser?

A cser nem más, mint a cserfa, a tölgy egyik fajtája. Ennek a fának a kérgéből savat, azaz maró folyadékot lehet készíteni, ez a csersav.

A lenyúzott állatbőrt csersavba teszik, ezzel puhítják. Így lesz alkalmas arra, hogy ruhát, cipőt, használati tárgyakat készítsenek belőle. Bőrből készül a szij, erszény, táska, a lovak nyerge, a hám, amibe az állatokat befogják.

A cserzést a tímárok végezték. Ástak egy hatalmas gödröt, amibe fakádat süllyesztettek. Csersavat öntöttek az aljába, és beleterítették az állatbőrt. A bőrre ismét csersavat öntöttek, és arra is terítették egy újabb állatbőrt. És így tovább, míg tele nem lett a gödör. Akkor vízzel felöntötték, és hetekig, akár hónapokig is ázni hagyták ebben a lében.

Később egymás után kiemelték az állatbőröket. Előfordult, hogy a fakád alján ottmaradt egy vagy két réteg bőr. Az a bőrdarab, amit a cserben hagytak, tönkrement, használhatatlanná vált.

Milyen állatokat kergethettek a hajtók? Írd le a füzettedbe!

Beszélgétek meg!

Mivel csaphatunk nagy zajt az erdőben?

Milyen állatok bőrével dolgozhatott a bíró?

Mi készül bőrből?

ki-sza-ba-dít-ja
fel-dí-szi-tet-ték
ki-hajt-sák
ü-tő-get-het-ték
cser-ben-hagy-ja
leg-gyak-rab-ban
hasz-nál-ha-tat-lan-ná

kiszabadítja
feldíszítették
kihajtsák
ütögethették
cserbenhagyja
leggyakrabban
használhatatlanná

Mássalhangzó-torlódásos szavak

bar-lang	konzerv	koncert	pitypang	rokkant
csel-gáncs	bukfenc	rikkancs	kombájn	kullancs
kül-dönc	kedvenc	farsang	Pünkösöd	holland
fagy-lalt	futball	furfang	joghurt	fullánk

csel-leng	fejleszt	termeszt	törleszt	borzong
lap-pang	terjeszt	szerkeszt	fetreng	verseng
gub-baszt	hajlong	furcsáll	forrong	zöldell

Farsang

A farsang a tél elűzésének, a tavasz várásának hangos és vidám ünnepe. A farsangi időszak január 6-án, vízkereszt napján kezdődik, és húsvét előtt negyven nappal ér véget. Sokféle népszokás kapcsolódik hozzá.

Ebben az időszakban sok mulatságot, bált rendeztek, és rendeznek ma is. Ekkor tartották a legtöbb lakodalmat is.

A farsangi időszakban nagyokat ettek és ittak az emberek. A legismertebb étel, amit fogyasztottak, a fánk. Gyakran ettek disznókocsonyát, és más zsíros ételeket.

Különleges népszokás a farsangi időszakban a busójárás. Mohács környékén az emberek ijesztő faálarcokat készítenek maguknak. Ezeket kifestetik, feldíszítik, kecskeszarvat erősítenek hozzá. Kifordított bundákba bújnak, nadrágjukba szalmát tömnek, hogy minél rémisztőbbek legyenek. Mindenféle zajkeltő eszközökkel az utcára vonulnak. Kerepelnek, kürtölnek, lábasokat, fakanalakat, fedőket csapkodnak egymáshoz. Az ünnepség végén elégetnek egy nagy szalmabábut, ami a telet jelképezi. Így vége lesz a télnek!

A mohácsi busójáráshoz egy történet is kapcsolódik. Körülbelül hatszáz évvel ezelőtt a törökök Magyarországot is megtámadták.

A környéken élő emberek a törökök elől, a mocsaras, nádas területre menekültek. Aki a mocsárban rossz helyre lép, kíméletlenül elsüllyed, ellepi a víz. A törökök nem merészkedtek oda. Egyszer azonban kilesték, hogy hogyan lehet bejutni oda. Akkor a mohácsiak kitalálták, hogy ijesztő jelmezekbe öltöznek, és rettentő lármát csapnak, hátha elijeszti a törököket. Tervük bevált. A törökök halálosan megrémültek a faálarcos, szőrös, kecskeszarvú, zajos szörnyektől. Hanyatt homlok menekültek. A busójárás népszokása azóta is él a vidéken.

Mássalhangzó-torlódással kezdődő szavak

prém	skót	trón	klub	gríz	plusz
stég	krém	prés	pléd	gróf	drót
szláv	brit	szmog	klór	frigy	pléh

kré-ta	tréfa	krimi	brácsa	drága	troli
dra-zsé	trikó	próba	trágya	prima	skála
klí-ma	dráma	bravó	préri	szkíta	Flóra

Esik a hó

Szárnya van, de nem madár,
repülőgép, amin jár,
szél röpíti, az a gépe,
így ül a ház tetejére.
Ház tetején sok a drót,
megnézi a rádiót,
belebúj a telefonba,
lisztet rendel a malomban.
Lisztjét szórja égre-földre,
fehér lesz a világ tőle,
lisztet prüszköl hegyre-völgyre,
fehér már a város tőle:
fehér már az utca,
fehér már a muszka,
pepita a néger,
nincs Fekete Péter,
sehol,
de sehol

nincs más
fekete,
csak a Bodri
kutyának
az orra
hegye
és reggel az utca, a muszka,
a néger,
a taxi, a Maxi, a Bodri, a Péter
és ráadásul a rádió
mind azt kiabálja, hogy esik a hó!

Szabó Lőrinc

Mássalhangzó-torlódással kezdődő szavak

tra-fik primás flakon sláger plafon stílus
krá-ter trapéz spenót krémes grimasz gránát

pletty-ka fricska plazma bringa spárga klumpa

gramm bross blokk dressz bronz sport
drapp friss smink frakk start grill

A bűvös cipő

Tíz lépésnyire is alig lehetett látni az utcán, olyan nagy köd volt. Az emberek siettek, hogy minél előbb otthon lehessenek a kályha mellett. Csak Jóskának nem volt hová sietnie. Őt nem várta fűtött kályha. Ott állt a **kis gesztenyesütő** mellett, hogy legalább a hátát érje egy kis meleg.

Árva gyerek volt, abból elégedt, amit a jóemberektől kapott. Bizony nehéz sors volt ez. Cipője lyukasan didergett a lábán, vékony kabátján meg átfújta a szél. S ha még legalább enni-valója lett volna rendesen! Jóska szeméből kibuggyantak a könnyek. Szomorúan indult hazafelé.

Az egyik saroknál egy öregasszonnyal találkozott.

– Miért sírsz, kisfiam? – kérdezte tőle szelíden az öregasszony.

– Hogyne sírnék – mondta Jóska –, mikor se apám, se anyám, se enni-valóm, se ruhám.

Az öregasszony megcsókolta a fiú arcát. Aztán elővett a kendője alól egy jókora cipőt, és Jóska kezébe tette.

– Lakjál jól belőle! – mondta.

Azzal, mintha ott se lett volna, eltűnt. Jóska egyedül ma-

radt, kezében az illatos, ropogós cipóval. Meg se várta, míg ha-zaér, máris tört belőle egy jókorát. Ilyen jó kenyeret soha életében nem evett. Még egy jókora darabot tört belőle. De csodák, csodája, a cipő nem fogyott el, épp akkora volt, mint azelőtt.

Mikor elaludt, álmában egy jóságos arcú öreg néni hajolt föléje mosolyogva. Megismerte: az az öregasszony volt, aki a cipót adta.

– Légy jó és okos! – mondta, aztán felhővé változott.

Reggel a cipő ott volt mellette. Hirtelen jó kedve kerekedett. Fogta a cipőt, vágott belőle egy nagy darabot, aztán még egyet, még egyet, míg egy nagy kosárra való nem lett. Akkor a hátára vette, és járta a házakat:

– Friss kenyeret vegyenek, friss kenyeret!

Egy óra sem telt bele, üres lett a kosár. Akkor Jóska hazament, s újra telerakta finom, friss kenyérral.

Hej, szép napok virradtak Jóskára! Nem volt már rossz a cipője, széllal bélelt a kabátja! Szép új ruha feszült rajta, tán **Szi-bériában** se fázott volna benne. Mindenki az ő kenyerét vásárolta, mert ahhoz hasonló jó nem volt a városban.

Egy este, mikor a gesztenyesütő mellett haladt el, egy kol-dus nyújtotta feléje a kezét könyörögve.

De Jóska rá sem hederített. Sietett haza, hogy a másnapra való kenyeret kosárba rakja. Nagy volt a csodálkozása, mikor az első darab levágása után a cipő jóval kisebb lett.

Még egy darabot vágott. Ekkor már megijedt, mert a cipőből alig maradt valami.

– Szent Isten! – kiáltott fel kétségbeesve –, mi lesz, ha elfogy?

A kosár fenekén alig volt kenyér, s alig kapott érte valamit.

Ennyi pénzből bizony hamar **felkopik az ember állá**. Hamarosan el kellett adni a szép ruháját is. Megint a régi rossz kabátban didergett, s már annyija sem volt, amiből jóllakhatott volna. Sírt, mint a záporosó. De hiába. Nem jött segítségére senki, nem adott neki senki semmit.

Eszébe jutott az öreg koldus, aki hiába kért tőle **alamizsnát**. Bezzeg, adott volna már, de magának se volt semmije. Így **ténfergett** naphosszat az utcán, zsebében a csodálatos cipő utolsó darabjával. Nem volt akkora se, mint egy fél zsemle. Alig mert belőle enni, hogy minél tovább tartson. Arra gondolt, mi lesz, ha ez is elfogy, mikor egy rongyos kisfiút vett észre, aki sóvárogva nézte, hogyan eszik Jóska.

– Ez is olyan éhes és rongyos, mint én – gondolta, és adott neki egy kis darabot a kenyérből.

– Adj még egy falatot! Kérte a kisfiú, és Jóska gondolkodás nélkül kettétörte a csöpp kenyeret, ami még megmaradt, s odaadta. De mekkora volt a csodálkozása, mikor a kenyér, ahelyett, hogy kisebbedett volna, sokkal nagyobb lett, s azontúl minden harapásnál nőtt, míg csak olyan nagy nem lett, mint mikor az öregasszony nekiadta. Azt se tudta, hova legyen örömeiben. Szaladt haza boldogan a cipóval, vette a kosarat, s vágta a finom friss kenyeret.

Most már tudta Jóska, miért fogyott el a cipó. De nem is ment el mellette kérő kézzel senki anélkül, hogy meg ne ajándékozta volna!

Zelk Zoltán nyomán

 Az **alamizsna** adományt jelent.

Mondd másképp!

didereg, sóvárog, jókora, illatos, jóságos, virrad, ténfereg, rongyos, naphosszat, felkopik az álla

Hosszú szavak olvasása

so-ro-zat	sütemény	vetemény	magazin	denevér
ka-ra-ván	dicsőség	feleség	készülék	szeretet
szá-za-dos	művészet	patyolat	vőlegény	buborék
ba-ci-lus	papagáj	karácsony	lehelet	celofán
ké-nye-lem	csapadék	tanítás	telefon	szakadék
ma-jo-néz	tulipán	tagozat	pelikán	nyaralás

Mégse-vers

Az asztalnak négy lába van,
mégse megy sétálni,
a lábosnak nincs lába,
de a kályhán szokott állni.
A fazéknak füle van,
és mégse hallja a hangod.
A káposztának feje van,
de ész egy csepp sincs benne.
a karszék keze olyan merev,
mintha fából lenne,
a lánc hiába néz körül:
a láncszem úgysem láthat,
s a vasaló paripa,
de csak a deszkán vágat.
A csavarnak anyja van,
s hiába még sincs apja.
A gereblyének foga van,
s csak a földet harapja.

A kukoricának haja van,
s mégsem fogja fésű.
S a nád nem lesz katona,
bármily deli növésű.
A ráknak ollója van,
ám a birkát mégsem nyírta...
És azt a kis verset se a
Motolla tolla írta.

Hárs László

 A **motolla** állandóan mozgó, forgó szerkezet, amire föltekeredik a fonál.

A kismalac és a farkasok

Volt a világon egy kismalac. Annak volt egy kis háza az erdő közepén.

Egyszer odamegy egy nagy farkas. Beszól az ajtón:

– Eressz be, kedves malackám! Nagyon hideg van idekint! Fázom!

– Nem eresztlek, biz én, mert megeszel.

– Ereszd be hát legalább az egyik hátsó lábam!

A kismalac beeresztette az egyik hátsó lábát. Hanem közben odatett egy nagy fazék vizet a tűzhöz.

Kicsi idő múlva megint megszólalt a farkas:

– Ugyan, kedves malackám, ereszd be a másik hátsó lábam is!

A kismalac beeresztette azt is. De a farkas ezzel sem érte be. Kis idő múlva megint megszólalt:

– Kedves malackám, ereszd be a két első lábam is!

A kismalac beeresztette a két első lábát is. De a farkasnak az sem volt elég. Megint megszólalt:

– Édes-kedves kis malackám! Eressz be már egészen! Majd meglátod, egy ujjal sem nyúlok hozzád!

Erre a kismalac egy zsákot szépen odatett a nyíláshoz, hogy amint a farkas jön háttal befelé, abba menjen be. Azzal beeresztette.

A farkas csakugyan a zsákba hátrált be.

A kismalac se volt rest. Hirtelen bekötötte a zsák száját. Lekapta a tűzről a nagy fazék vizet, leforrázta vele a farkast. Azután felmászott egy nagy fára.

A farkas egy darabig ordított, mert égette a forró víz. Addig hányta-vetette

magát, míg kioldódott a zsák szája, kibújt belőle. Elszaladt segítséget hozni. Vissza is jött nemsokára tizedmagával. Elkezdtek keresni a kismalacot. Addig keresték, míg meglátták a fa tetején. Tanakodtak, hogy mitévők legyenek. Hogyan fogják meg a kismalacot? Egyik se tudott a fára felmászni.

Nagy sokára azt határozták, hogy egymás hátára állnak mindannyian. A legfelső majdcsak eléri.

El is kezdtek egymás hátára felmászni. A kopasz maradt legalul, mert félt feljebb menni. Így hát a többi mind az ő hátán volt.

Már olyan magasan voltak, hogy csak egyetlen egy hiányzott. Akkor a kismalac hirtelen elkiáltotta magát:

– Forró vizet a kopasznak!

A kopasz megijedt, kiugrott a többi alól. A sok farkas mind lepotyogott. Kinek lába, kinek nyaka tört ki. A kopasz meg úgy elszaladt, hogy sohase látták többet.

A kismalac szépen lemászott a fáról és hazament. Többet felé se mertek menni a háza tájékának a farkasok.

Arany László

 Aki **rest**, az lusta.

A **tizedmagával** azt jelenti, hogy vele együtt 10-en. Tehát rajta kívül még hányan?

Tanakodnak – gondolkodnak, törik a fejüket.

be-e-resz-tet-te
ki-ol-dó-dott
ti-zed-ma-gá-val
mind-any-nyi-an
se-gít-sé-get

beeresztette
kioldódott
tizedmagával
mindannyian
segítségét

Hosszú szavak olvasása

dicséret	hivatal	lakatos	bizalom	kirakat
fizetés	csalogány	feladat	zuhatag	veríték
kalapács	teríték	pulóver	kapitány	győzelem
felelet	fazekas	fegyelem	kerítés	főzelék
boríték	kanális	denevér	vakolat	buzogány
sivatag	tilalom	vadászat	türelem	muzsikus

A megtalált erszény

Egyszer, egy gazdag **kereskedő** elvesztette az erszényét. Az erszényben kétezer **rubel** volt. A kereskedő azt mondta, hogy aki megtalálja az erszényt, és becsületesen visszaadja neki, annak odaadja a kétezer rubel felét.

Egy muzsik meg is találta az erszényt. Mivel becsületes ember volt, el is vitte a kereskedőnek.

– Íme, az erszényed! – mondta. – Nézd meg, hiányzik-e belőle pénz, ha nem, add nekem felét, ígéreted szerint.

A kereskedő belenézett az erszénybe. Ott volt benne a kétezer rubel, hiánytalanul. Örült, hogy meglett az erszénye, de sajnálta odaadni a pénz felét. Ravaszul így szólt:

– Az erszényemben volt egy drágakő is. Add ide a drágakövet, akkor megadom az ezer rubelt.

A muzsik nem hagyta annyiban. Elment a bíróhoz, hogy az igazságot tegyen. A bíró meg is hozta az ítéletet. A kereskedőhöz fordult, s így szólt:

– Azt mondtad, hogy a te erszényedben volt kétezer rubel, és egy drágakő. Ebben az erszényben nincs drágakő. Ez az er-

szény tehát nem a tied. Maradjon az erszény a pénzzel együtt a muzsiknál, amíg jelentkezik érte a gazdája. Te pedig hirdesd ki, hogy elveszett az erszényed, amiben kétezer rubel, s egy drágakő is volt. Hátha az is megkerül.

A kereskedő nem vitatkozott. Inkább odaadta a muzsiknak az ezer rubelt, amit megígért.

Tolsztoj nyomán

Az ígéret szép szó, ha megtartják, úgy jó.

A **kereskedő** mindenféle holmit árul, amire az embereknek szüksége van. Ruhát, ételt, edényeket, szerszámokat, bármit. Régen a kereskedő faluról falura járt, és kínálta áruját. Ma a boltokban, áruházakban, üzletekben vásárolunk.

A **rubel** orosz pénz. Olyan, mint Magyarországon a forint.

Hasonlítsátok össze a két szereplő tulajdonságait!

be-csü-le-te-sen
er-szé-nyem-ben
hi-ány-ta-la-nul
ke-res-ke-dő-höz
i-gaz-sá-got

becsületesen
erszényemben
hiánytalanul
kereskedőhöz
igazságot

Hosszú szavak olvasása

bujdosó	dolgozó	kolléga	keltető	kapcsoló
mandula	rágcsáló	serdülő	matrica	szálloda
szalvéta	tombola	paprika	tarhonya	csiptető
zúzmara	szinkópa	pálcika	tengeri	varroda
szellőző	napközi	reggeli	serpenyő	korcsolya
tempera	diploma	kóstoló	kenguru	kaptató

Ki a király?

Mátyás király egyszer az erdőben vadászgatott, s egy gyönyörű **szarvasgím** került az útjába. Addig, addig űzte, hajtotta, amíg el nem tévedt a sűrű rengetegben. Végre is egy keskeny **ösvényre** akadt, azon megindult. Igen ám, csak hogy alig tett pár lépést, az ösvény máris kettéágazott. A bal oldali csapás éppen olyan girbe-gurba, tüskés, bozótos volt, mint a jobb oldali.

– No, most merre menjek?

– kérdezte a király magában.

Ahogy töprengett, nézelődött, egy nagy **süvegű**, kopott ruhás favágó került az ösvényre, s amint észrevette az eltévedt vadászt, illedelmesen ráköszönt:

– Adjisten jó napot, vadász uram, ha jól látom, eltévedtél!

– El én, földi! – felelte Mátyás király. – Ha a helyes útra vezetsz, jutalmad nem marad el!

A favágó nyomban ráállt, s beszélgetve megindultak. Mentek, mendégéltek, s már jó hosszú utat megtettek, de Mátyás király csak nem fogyott ki a szóból. A szegény embertől töviről hegyire mindent kikérdezett. Hogy s mint él, van-e megtakarított

pénzecsskéje, a fiai, lányai becsülik-e, él-e apja, anyja, felesége. Sok mindent kért meg Mátyás, de legfőképpen azt tudakolta, hogyan vélekedik a **derék atyafi** a királyról.

– Ugyan kívánnám én egyszer a mi híres királyunkat látni – vágott a szavába a favágó. – Hadd látnám, hogy olyan ember-e, mint a többiek?

– Én most éppen hozzá tartok, gyere velem! – biztatta Mátyás.

Mentek egy jó darabon, s a favágó csak **tűnődött** magában, majd ismét megszólalt:

– Vadász uram, miről lehet felismerni a sok ember közül, hogy melyik a király?

– Arról – magyarázta Mátyás –, hogy amikor mindenki leveszi a süvegét, ő maga fenntartja.

Nemsokára kiértek az erdőből, s megpillantották a vadász-sátrakat. A sok hajtó, **pecér** s minden rendű, rangú udvari nép nagy szomorúan várakozott a király sátra előtt. Amikor megpillantották Mátyást, örömben felkiáltottak mindannyian, s lekapták a süvegüket.

Csupán a király tartotta fenn a magáét, na meg a szegény favágó, aki elbáméskodott.

– No – kérdezte Mátyás –, tudod-e már, hogy melyik a király?

– Vagy én, vagy kegyelmed – felelte a derék atyafi, s nevetett huncutul. – Mert csak kettőnknek áll fenn a süvegünk, mások feje pedig födetlen!

Mátyás király a talpraesett válaszáért a derék favágót megjutalmazta, aki boldogan ment haza. Azután gyakran megkérdezték tőle a falubeliek:

– No, tudod-e már, hogy ki a király?

A favágó ilyenkor csak mosolygott, s még az unokájának is elmesélte, hogy s mint kalauzolta egyszer a magyarok királyát a sűrű erdőrengetegben.

 A vadászaton a **hajtók** zavarták fel a vadakat. Fontos szerepe volt a vadak üzésében a vadászkutyáknak is. A vadászkutyák betanítóját nevezték **pecérnek**.

A **szarvasgím** a szarvastehén, vagyis az anyaállat. Amíg nem születik borja, szarvasünőnek hívjuk. A szarvasgím kicsinyét gidának is nevezzük.

szar-vas-gím
ket-té-á-ga-zott
il-le-del-me-sen
meg-ta-ka-rí-tott
meg-pil-lan-tot-ták
va-dász-sát-ra-kat
ka-la-u-zol-ta
er-dő-ren-ge-teg-ben

szarvasgím
kettéágazott
illedelmesen
megtakarított
megpillantották
vadászsátrakat
kalauzolta
erdőrengetegben

Hosszú szavak olvasása

pongyola	zongora	rendező	mostoha	pintyőke
birkozó	vontató	torpedó	burgonya	bandita
muslica	bokszoló	harsona	cimbora	mondóka
csattanó	kapható	gesztenye	forraló	pengető
bokréta	fújtató	pöszméte	bukkanó	rendelő
szurkoló	ballada	galuska	varázsló	koporsó

A szürke ló

Egyszer volt egy szegény ember, akinek a világon semmi egyebe nem volt, csak egy szürke lova. Azzal kereste a mindennapi kenyerét, hogy eljárt a szürke lovával **őrölni**; éjjel-nappal mindig őřölt rajta. A szürke ló nagyon megunta ezt a dolgot, látta, hogy a más ember lova mindig párjával őřöl, neki meg magának kellett húzni a malmot, azt mondja hát a gazdájának:

– Édes gazdám, mi dolog az, hogy más ember mindig két lóval őřöl, te meg engem csak magamat fárasztasz itt a malomban?

– Biz annak az az oka, kedves lovam, hogy egy árva bogaram sincs, akit melléd foghatnék.

– Ha csak ez a baj, eressz el engem, majd kerítek én magamnak egy társat.

A szegény ember mindjárt kifogta a malomból, eleresztette. Elindult hát a szürke ló, hogy társat kerítsen magának; megy, mendegél hetedhét ország ellen, egyszer meglát egy rókalyukat. Kapja magát, ráfekszik a lyukra, mintha meg volna dögölve, mintha már a farkát se tudná mozdítani.

Odabent a rókalyukban egy öreg róka lakott három fiával. Egyszer a legkisebb fia ki akar menni, meglátja a szürke lovat, azt gondolta a fehérségéről, hogy hó van. Visszamegy az anyjához.

– Jaj, anyám, nem lehet most kimenni, nagy hó van odakint.

– Már hogy volna – feleli az öreg róka –, hiszen éppen nyár közepe van most. Eredj ki te, fiam – mondja a középső fiának –, te öregebb vagy, többet tudsz, nézd meg, mi az.

Kimegy a középső fia is, az is meglátja a szürke lovat a lyuk száján, az is visszamegy.

– Jaj, anyám, csakugyan nem lehet most kimenni, hó van.

– Már hogy volna most hó, hiszen éppen nyár közepe van. Eredj ki te, legöregebb fiam, te legtöbbet láttál már a világon, nézd meg, mi van ott.

Kimegy a legöregebb fia is, de az is csak azzal megy vissza:

– De bizony csakugyan hó van, akárhogy van a dolog, semmit se láttam, csak a nagy fehérséget.

– Nem lehet most hó, hisz éppen nyár közepe van – mondja az öreg róka, azzal maga ment ki. Látja, hogy nem hó, hanem szürke ló. Gondolkozóba esik, hogy kellene azt elhúzni onnan; ha ott marad, még csak ki se tudnak járni. Próbálták elhúzni a három fiával, de meg se tudták mozdítani. Elmegy hát a farkas komájához.

– Kedves komám, ugyancsak jó pecsenyére tettem szert, már oda is vittem a lyukam szájához, de sehogy se fér bele, pedig ha kívül marad, mind kikezdi a varjak; azért hát azt gondoltam, húzzuk el a te barlangodhoz, abba talán belefér, majd rájárhatunk ketten is.

A farkas megörült a jó **pecsenyének**, gondolta magában: csak egyszer az ő barlangjában legyen, nem eszik abból a róka egy fél falatot se. Mindjárt visszamentek a róka lyukához; még akkor is ott feküdt a szürke ló, tette magát, mintha meg volna dögölve. Mikor odaértek, elkezd a farkas tanakodni:

– Hogy kellene ezt az én barlangomhoz elvinni, koma?

– Hát csak úgy – felel a róka –, ahogy én idáig hoztam: a farkam a farkához kötöttem, úgy hoztam árkon-bokron keresztül, még csak nehéz sem volt. Most hát kössük a te farkadhoz a farkát, úgy a legszebben elviheted.

A farkas mindjárt ráállott, az bizony jó lesz! Már előre fente a fogát a jó pecsenyére – a róka meg jó erősen összekötötte a farkas farkát a szürke ló farkával.

– Húzhatod már, koma!

Húzza a farkas, majd megszakad, de meg se bírja mozdítani, amint legjobban erőlködik, hirtelen felugrik a szürke ló, elkezd szaladni, húzza ám a farkast farkánál fogva maga után árkon-bokron keresztül, mint a dögöt, vitte egyenesen a gazdájához.

– No, gazdám, hoztam magamnak társat.

A szegény ember mindjárt agyonverte a farkast, a bőrét eladta jó pénzért, azon vett egy másik lovat, attól fogva sohasem örölt magában a szürke ló.

Ha magában örölt volna, az én mesém is tovább tartott volna.

Arany László

 A búzát vagy más gabonát a **malomban** őrlik lisztté. Sokféle malom létezik. Van, amit a víz ereje hajt, aminek a kerekét a szél forgatja, és olyan, amit az állatok erejével mozgatnak.

Beszélgétek meg!

Kik a történet szereplői? Mit gondolt a rókakölyök, amikor meglátta a lyuk előtt fekvő lovat? Kinek a segítségét kérte a róka? Miből vett társat a lónak társat a gazda?

fá-rasz-tasz
el-e-resz-tet-te
gon-dol-ko-zó-ba
ke-rít-sen
bar-lan-gom-hoz

fárasztasz
eleresztette
gondolkozóba
kerítsen
barlangomhoz

Hosszú szavak olvasása

gereblye	méhecske	vásárló	gazella	vonalzó
szerecske	kamilla	keringő	vitrola	tenyésztő
szalonna	kelepce	kereplő	káposzta	kápolna
medence	szereplő	lucerna	kalitka	báránka
lövölde	gorilla	sorompó	csatorna	szavanna
borotva	borosta	harisnya	tepertő	kopolyú

Az okos leány

Egyszer volt, hol nem volt, volt egy molnár. Ennek a molnárnak volt egy takaros, okos lánya, aki olyan okos volt, hogy hetedhét országra elment a híre. Meghallotta ezt a király is. Odaüzent a lánynak, hogy van neki a padlásán százesztendős **kendere**, fonja meg azt selyemcérnának.

A leány erre visszaüzent, hogy van nekik egy százesztendős **sövénykerítésük**, csináltasson a király abból **aranyorsót**, akkor szívesen megfonja az aranyfonalat. Mert azt csak nem kívánhatja a király, hogy a drága aranyfonalat haszontalan faorsón fonja meg.

Tetszett a királynak a felelet. Megint üzent a leálynak, hogy van neki a padlásán egy **lyukas korsója**, foldozza meg, ha tudja.

Megint visszaüzent a leány, hogy fordíttassa ki a király a korsót, mert az öregapja se hallott olyat, hogy a színéről foldoztak volna meg valamit.

Ez a felelet még jobban megtetszett a királynak. Most meg már azt üzente, hogy menjen el a leány őhöz, de menjen is, meg ne is, köszönjön is, meg ne is, s vigyen is ajándékot, meg ne is.

Erre a leány elkérte az apjától a szamarát, felült a hátára, s

úgy ment a király elébe. Otthon egy galambot megfogott, két **szíta** közé tette, és elvitte magával.

Mikor aztán a király elébe ért, egy szót sem szólt, hanem meghajtotta magát, aztán a galambot a szíta közül elrepítette. Így aztán ment is, nem is; köszönt is, nem is; vitt is ajándékot, nem is.

A király úgy megszerette az okos leányt, hogy mindjárt elvette feleségül. Azóta is boldogan élnek, míg meg nem haltak.

Magyar népmese

A **kender** és a **len** olyan növények, amelyekből szövet készíthető. A **sövénykerítés** vesszőből font kerítés.

száz-esz-ten-dős
sö-vény-ke-rí-té-sük
a-rany-fo-na-lat
visz-sza-ü-zent
for-dít-tas-sa

százesztendős
sövénykerítésük
aranyfonalat
visszaüzent
fordíttassa

A hosszú mássalhangzós szavakat írd le a füzetedbe!

Hosszú szavak olvasása

talicska	fogócska	barázda	poloska	turista
kokárda	pálinka	lovarda	lapocka	muslica
gerenda	rajongó	levente	legenda	gyalogló
baromfi	királyfi	parittyá	kemence	cseresznye
szivattyú	dugattyú	bélyegző	kapucni	köszöntő
pacsirta	pelenka	tarisznya	giliszta	kazetta

A vénasszony és a Halál

Egyszer volt, hol nem volt, még az Óperenciás-tengeren is túl volt, volt egy öregasszony, öregebb az országútnál, aki a hamut is már mamunak mondta, de meghalni nem akart. Erősen szerette az életet. Gyermeké sem volt, senkije sem volt, mégis mindig sürgött-forgott, dolgozott. Tele volt a **tulipántos ládája** arannyal, ezüsttel. Fájt a szíve erősen, ha meggondolta, hogy egyszer csak beállít a Halál, s azt sem kérdi, jössz-e, vagy nem, megfogja s viszi.

Hát bizony jól gondolta, mert egyszer csak beállított a Halál, s mondta neki:

– Készülj, öregasszony, mert viszlek!

Könyörgött, istenkedett az öregasszony:

– Még csak tíz esztendőt!

– Nem, nem lehet, viszlek.

– Még csak bár ötöt!

– Nem, nem lehet, készülj, már beírtam a nevedet a nagy könyvembe, ki nem törülhetem.

– Adj ennél több időt – kérte az öregasszony –, kegyelmezz ma még életemnek! Gyere el holnap!

– Isten neki – mondta a Halál –, nem bánom.

S azzal indult kifelé, de visszaszólt:

– Hanem holnap csakugyan eljövök!

– Jól van, csak gyere – mondta az öregasszony – de tudod mit, jobb is lesz, ha felírod az ajtófélfára: „holnap”, nehogy én is elfelejtsem.

A Halál kivette a zsebéből a krétát, s fölírta az ajtófélfára: „holnap” – azzal elment.

Másnap jókor reggel jön a Halál, az öregasszony meg ott feküdt az ágyban.

– Indulj, öregasszony, letelt az órád!

– Dehogyan telt – mondja az öregasszony. – Nézz csak az ajtófélfára, mi van odairva. Ma nem vihetsz el, csak holnap.

– Jól van – mondotta a Halál –, hát majd elviszlek holnap.

Ez aztán így tartott egy hétig, kettőig, a Halál mindennap pontosan eljött az öregasszonyért. Az öregasszony pedig mindig hűségesen rámutatott az ajtófélfára, s a Halál továbbállott nagy bosszúsággal. Hanem egyszer megsokallotta a sok hiábavaló járást, letörülte az ajtófélfáról az írást, s megfenyegette az öregasszonyt:

– No, megállj, holnap csakugyan elviszlek, nem adok pardont!

Hej, édes Istenem, megijedt az öregasszony, reszketett egész testében, mint a nyárfalevél, nem találta helyét a házában, szeretett volna valahová elbújni, ahol a Halál nem találja meg.

– Hopp, megvan! – Volt egy kád **csurgatott méze**, s belebújt abba. No, itt bizonyosan nem talál meg.

De itt sem volt maradása. Hátha mégis megtalálja. Kibújt a **hordóból**, felhasította a dunnáját, bebújt a dunna tolla közé. Itt kucorgott egy darabig; de itt sem volt maradása. Kibújt a dunnából, hogy jobb helyet keressen magának. Éppen amint bújt kifelé, akkor nyitott be a Halál. Nézi, nézi, mi isten csodája lehet az a fehér, tollas szörnyeteg! Megijed szörnyen, azzal uccu neki,

úgy elszalad, hogy mézeskaláccsal sem lehetett volna visszacsalogatni. A vénasszony azóta még mindig él.

Holnap legyen a ti vendégeitek!

Benedek Elek

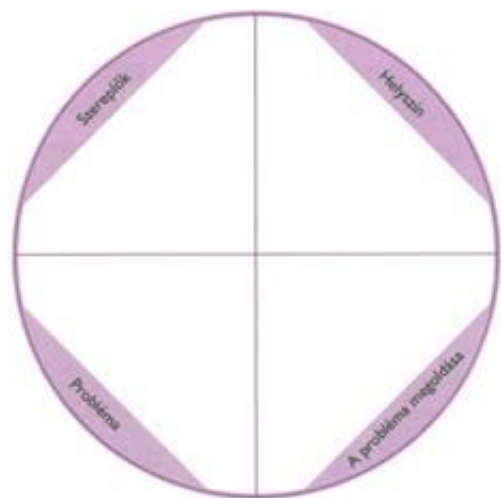
Régen az emberek ládában tartották a holmijukat. Nemcsak ruhát, de a pénzt és az értékeiket is ott őrizték. A ládára gyakran tulipánokat festettek, ezért **tulipántos ládának** is nevezték.

A méhek **lépekben** tárolják a mézet. Ez a lépesméz. Sokféleképp lehet a mézet kinyerni a lépekből. Van amikor a lépekből kicsurgatják a mézet. Van, amikor a lépekből kipörgetik, mint a mosógép a ruhákból a vizet.

Ó-pe-ren-ci-ás
meg-gon-dol-ta
be-ál-li-tott
aj-tó-fél-fá-ra
ö-reg-asz-szony
to-vább-ál-lott
ku-cor-gott
visz-sza-csa-lo-gat-ni

Óperenciás
meggondolta
beállított
ajtófélfára
öregasszony
továbbállott
kucorgott
visszacsalogatni

Hosszú szavak olvasása

bo-szor-kány	csütörtök	halánték	borostyán
no-vem-ber	december	riporter	növendék
kí-sér-let	detektív	közönség	revolver
sza-bad-ság	szivárvány	tapintat	tábornok
te-het-ség	tulajdon	takarmány	tanítvány
se-bes-ség	szárazság	vitórlás	vasárnap
kö-kör-csin	választás	cilinder	zarándok

Az állatok nyelvén tudó juhász

Hol volt, hol nem volt, még az Óperencián is túlvan volt, az Üveghegyen innen volt, kidőlt-bedőlt kemencének egy csepp oldala se volt, teli volt kaláccsal, egy se volt benne. Hát hol volt, hol nem volt, volt egyszer egy juhász. Ahogy a juhait őrzötte az erdőben, meglátott messziről egy tüzet. Abban egy rettentő nagy kígyó sirt: – Segítsél ki, te szegényember, jótét helyett jót várj; mert az én édesapám a kígyók királya, és megjutalmazza a te hűségedet.

Hát kapta a juhász, levágott egy karót, s azzal kivette a kígyót a tűzből. A kígyó elmászott egy darabon. Felemeltek ott ketten egy nagy követ. A kő alatt lyuk volt, azon lementek a föld alá, a kígyók királyához.

Kérdezte a kígyók királya:

– Mit kívánsz, te szegényember, amiért a fiam életét megmentetted a haláltól?

Azt mondta a szegényember, csak azt kívánja, hogy az állatok nyelvét értse. A kígyók királya megadta, de egy feltétel alatt: hogy azt senkinek se merje elmondani, mert akkor azonnal meghal. Azzal visszajött az ember a földre.

Ahogy hazafelé utazott, meglátott egy **odvas fát**.

Ült azon két szarka. Azt mondta egyik a másiknak:

– Hej, ha tudnák az emberek, hogy mennyi pénz van ebben az odvas fában, milyen boldogok lennének belőle!

A juhász meghallotta, megjegyezte a fát. Elment haza.

Később eljött szekérrel a pénzért, hazavitte. Nagygazda lett belőle.

Elvette a számadó lányát. Az asszony mindig kérdezgette, hogy honnan van nekik ennyi pénzük. A juhász azt mondta:

– Ne kérdezd; az isten adta.

Odahaza, a szobában, a **kemencenyakon** ült két macska. Azt mondja az öreg macska a kis macskának, hogy mivel ő kisebb, s könnyen befér a kamrába, lopjon neki szalonnát. Erre a juhász elnevette magát. Kérdezte a felesége, hogy mit nevet. Elmondta, hogy az öreg macska mit mondott a kis macskának. Kérdezte a felesége, hogy honnan érti azt a beszédet.

– Ha te tudnád! De nem szabad megmondanom, mert akkor meghalok.

– Mindegy, csak mondd meg! – mondta a felesége.

– Nem lehet! – kötötte magát a juhász.

De egyszer vásárra készültek. Az asszony ült a **kanca lóra**, az ember pedig a **csődörre**. Az asszony elmaradt egy kicsit. A csődör ekkor rányerített a kancára, hogy miért nem jön hamarább. Ez meg azt mondta:

– Könnyű neked, te csak azt a sovány embert viszed, én meg ezt a kövér asszonyt itt e!

A juhász ezt mind értette; megint elnevette magát. A felesége most is kérdezte, hogy mit nevet. Hát elmondotta, hogy mit mondott a csődör a kancának. Az asszony rákezdte, hogy mondja meg neki, honnan tudja ő megérteni az állatok nyelvét. De a juhász azt mondta, nem szabad, mert mindjárt meghal, ha megmondja.

Hazamentek. Odahaza a farkasok elmentek bárányt kérni a

kutyáktól. A kutyák azt mondták, hogy nem lehet, azután mégis négyet odaigértek. De az öreg Bodri kutya azt mondta:

– Gyalázatosak, hogy meritek a gazdánk juhait odaadni?

A gazda ezt mind értette, a kutyákat szétkergette, csupán a Bodrinak adott egy nagy karéj kenyeret.

Hát az asszony ismét kérdezte, honnan tudja ő megérteni az állatok nyelvét. A juhász azt mondta, ő meghal, ha megmondja. Az asszony erre azt mondotta, hogy mindegy, ha meghal is, csak mondja meg. Erre a juhász koporsót csináltatott, és belefeküdt. Még annyit mondott, hogy hadd adjon utoljára a Bodrinak egy darab kenyeret. De a Bodrinak nem kellett, mert nagyon szomorú volt, sajnálta a gazdáját.

Hanem ekkor bement egy hetyke kakas, és nagy kényesen ette a kenyérdarabot. Azt mondta a Bodri neki:

– Ó, te átkozott, gonosz állat, hogy esik jól a kenyér olyan kényelmesen, mikor a drága jó gazdánk most haldoklik?

De a kakas azt mondta:

– Te bolond! Te is olyan bolond vagy, mint a gazdád; nem tud egy asszonynak parancsolni. Ládd, énnekem hús feleségem van, mégis tudok mindegyiknek parancsolni.

Erre a juhász felugrott, jól megverte a feleségét, hogy többet nem kérdezte, honnan tudja az állatok nyelvét.

Illyés Gyula

 A nőtényi lovat **kancának** nevezik. A hím lovat **csődörnek**. Kicsinyük a csikó.

Megtalálta a pénzt.

Valóban megtalálta a pénzt.

Valóban megtalálta benne a pénzt.

Valóban megtalálta benne a temérdek pénzt.

Megkereste a fát, és valóban megtalálta benne a temérdek pénzt.

Eljött szekérrel, megkereste a fát, és valóban megtalálta benne a temérdek pénzt.

Később eljött szekérrel, megkereste a fát, és valóban megtalálta benne a temérdek pénzt.

Hosszú szavak olvasása

magaslat
villamos
pástétom
tisztelet
mérkőzés
szorgalom
lendület
mikrofon

mutatvány
hangulat
tengerész
forgalom
pirkadat
burkolat
vizsgálat
mandarin

keresztény
marcipán
szerzetes
gondolat
dolgozat
szerkezet
sorsolás

kankalin
történet
természet
kormányos
kardigán
pillanat
költemény

Altató

Lehunnya kék szemét az ég,
lehunnya sok szemét a ház,
dunna alatt alszik a rét –
aludj el szépen, kis Balázs.

Lábára lehajtja fejét,
alszik a bogár, a darázs,
vele alszik a zümmögés –
aludj el szépen, kis Balázs.

A villamos is aluszik,
s míg szendereg a robogás,
álmában csönget egy picit –
aludj el szépen, kis Balázs.

Alszik a széken a kabát,
szunnyadozik a szakadás,
máma már nem hasad tovább –
aludj el szépen, kis Balázs.

Szundít a labda, meg a síp,
az erdő, a kirándulás,
a jó cukor is aluszik –
aludj el szépen, kis Balázs.

A távolságot, mint üveg-
golyót, megkapod, óriás
leszel, csak hunyd le kis szemed –
aludj el szépen, kis Balázs.

Tűzoltó leszel s katona!
Vadakat terelő juhász!
Látod, elalszik anyuka –
Aludj el szépen, kis Balázs.

József Attila

 A **dunna**, másik nevén **dunyha**, egy ágynemű. Takarónak használják. Egy vékony huzatot megtöltenek libatollal, amitől puha és meleg lesz, majd szépen összevarrják. A madártollak között sok levegő van, ezért jól véd a hidegtől. Takaróztál már dunnával?

Beszéljétek meg!

Mi minden lesz álmában a kis Balázs? Te mi szeretnél lenni?

Készítsetek rajzot a vershez!

Mindenki másik versszakot rajzoljon le! Ha kész van, rakjátok sorba a vers szerint!

Gyakran tévesztett betűk – ó-ú

futó	fúró	túró	gumó
hunyó	bunyó	rúgó	búcsú
póló	roló	suta	kuka
cumi	bogyó	golyó	folyó
gumi	kupa	kapu	daru
tusa	kúra	bábu	túra
póni	nóta	hajó	moha

súgó	dugó
foto	móló
puma	csuka
vonó	csomó
ruha	kóró
gyufa	suba
zsalu	saru

Piros, fehér, zöld,
ez a magyar föld.

Ezt a kis mondókát már bizonyára óvodás korod óta ismered. Arra utal, hogy a magyar nemzeti lobogó három színe a piros, a fehér és a zöld. Minden országnak, minden nemzetnek van saját zászlója, a miénk ez. A ma is használt nemzeti zászlót 1848-ban, a szabadságharc ideje alatt használták először. Magyarország ekkor függetlenségéért harcolt. Erről már ősszel olvastunk.

Mindhárom színnek jelentése van. A piros szín jelentette az erőt. A fehér szín a hűséget a hazához. A zöld szín a reményt jelképezi. Amikor nemzeti ünnep van, a házakat, a hivatalokat, az utakat, a hidakat fellobogózzák.

A kokárdát is 1848-ban tűzték ki először magukra a magyarok. Jelentése szalagból készült rózsza. A magyar forradalom napján két fontos ember kapott először piros-fehér-zöld kokárdát. Az egyik **Petőfi Sándor** volt, a másik **Jókai Mór**. Mindketten feleségüktől kapták a kokárdát, ezért a szívük fölé tűzték. Így lett a ruhára tűzött kokárda a magyar forradalom jelképe.

Beszélgétek meg!

Mikor viseltek először kokárdát? Miért viseljük a szívünk fölé a kokárdát?

Gyakran tévesztett betűk – ó-ú

bohóc	torok	rokon	torony	gyomor	mosoly
tudós	szúnyog	mókus	hurok	cukor	hurut
doboz	bokor	homok	pocok	toboz	fotós
bútor	dudor	kókusz	szurony	csupor	kuruc
szobor	csokor	fogoly	motor	robot	sólyom
szutyok	túzok	lucok	lótusz	szurok	kukac
horog	fodor	dobos	komód	szoros	huzal

Március 15-e

1848. március 15-e a magyar történelem talán legszebb napja volt. Magyarország egy birodalom része volt. A magyarok alattvalóként éltek. A fiatal magyar fiúkat elvitték külföldre katonának. A magyar nyelvet nem használhatták. Ha egy szegény ember akart átmenni egy hídon, annak fizetnie kellett. A gazdag nemes

viszont átmehetett ingyen. Az újságban csak olyan hír jelenhetett meg, amit engedélyeztek.

Napról napra nőtt az elégedetlenség. Nemcsak Magyarországon, de más országokban és városokban is.

A költők, írók, újságírók, Pesten, a Pilvax kávéházban szettek összegyűlni. A forradalom egyik főszereplője Petőfi Sándor volt. Úgy is nevezik őt: a forradalom költője.

Március 14-én este egy ifjú utas érkezett a kávéházba.

– Bécsben kitört a forradalom! – újságolta.

Petőfi és barátja, Jókai Mór hazasiettek. Az éjjel Petőfi megírta híres versét, a Nemzeti dalt, Jókai pedig megfogalmazta azt a 12 pontot, melynek címe ez: Mit kíván a magyar nemzet?

Március 15-én reggel, a kávéházba siettek. Petőfi a versét szavolta el, Jókai a 12 pontot olvasta fel. Kitódultak az emberek az utcára, és elindultak az egyetemek felé. A nyomdába siettek, hogy kinyomtassák mindkét írást. A nyomdából a Nemzeti Múzeumhoz mentek, és itt tömeggyűlést tartottak. A gyűlésen határozták el, hogy kiszabadítják a börtönből Táncsics Mihályt, akit írásai miatt zártak börtönbe. Így is történt. Mindenhol engedelmességek a tömegnek. Az emberek éltették a szabadságot, az egyenlőséget és a testvériséget. Az osztrák császár pedig félelmében mindent aláírt, és jóváhagyott. Így győzött a márciusi forradalom.

Nemzeti dal (részlet)

Talpra magyar, hí a haza!
Itt az idő, most vagy soha!
Rabok legyünk vagy szabadok?
Ez a kérdés válasszatok! –
A magyarok istenére
Esküszünk,
Esküszünk, hogy rabok tovább
Nem leszünk!

Petőfi Sándor

Gyakran tévesztett betűk – ó-ú

mogyoró	folyosó	lobogó	robogó	dobogó
bugyogó	szigorú	koszorú	szomorú	nyomozó
locsoló	poroló	kupola	tanuló	fuvola
zsugori	susogó	pocsolya	mosoda	nyalóka
korona	katona	furulya	dominó	kupola
borona	pilóta	szamóca	guriga	muzsika
medúza	ceruza	cédula	homorú	fakutya

Tavaszi szél

Tavaszi szél vizet áraszt

Virágom, virágom.

Minden madár társat választ

Virágom, virágom.

Hát én immár kit válasszak

Virágom, virágom?

Te engemet, én tégedet

Virágom, virágom.

Zöld **pántlika** könnyű gúnya

Virágom, virágom.

Mert azt a szél könnyen fújja

Virágom, virágom.

Népdal

 A **pántlika** jelentése: szalag

Az árvíz

Tavasszal gyakran fordul elő árvíz. Az árvíz azt jelenti, hogy a víz kilép a folyómederből, elönti a földeket, településeket.

Háromféle árvíz lehetséges. Az egyik a jeges árvíz, amikor jégtáblák torlódnak fel. A másik a tavaszi árvíz. A folyók forrásai többnyire a hegyekben vannak. Több kis patak összefolyik, s ebből lesz egy kisebb folyó. A kisebb folyók is találkoznak, és nagy folyó lesz belőlük. Tavasszal a hegyekben elkezd olvadni a hó. A folyók vize egyre több lesz. Végül olyan sok víz kerül a folyóba, hogy kiönt.

A zöld árvíz a tavaszi esőzések következménye. Hirtelen nagyon sok eső esik, amitől megnövekszik a patakok, folyók vize.

Az árvíz ellen az emberek védekeznek. Sok kárt okoz, ha a víz elönti a folyó mellett lévő termőföldet, vagy a házakat. Ezért a folyók partján gátakat emelnek. Ha elég erős és magas a gát, a víz nem jön át rajta. Nagyon nagy árvizeknél előfordul, hogy a gátak átáznak és beomlanak. Ilyenkor homokzsákokat hordanak a gátakra, azzal erősítik meg.

fo-lyó-me-der-ből
te-le-pü-lé-se-ke-
jég-táb-lák
öss-sze-fo-lyik
meg-gyen-gül-nek
ho-mok-zsá-ko-kat
kö-vet-kez-mé-nye

folyómederből
településeket
jégtáblák
összefolyik
meggyengülnek
homokzsákokat
következménye

Gyakran tévesztett betűk – ó-ú

hurkol	fordul	kulcsol	horgol	horkol
kortyol	morzsol	gondoz	burkol	hurcol
mozdul	kuksol	sorsol	horzsol	bokszol
kóstol	gombol	csordul	tompul	mordul
kondul	borzol	gondol	hordoz	fodroz
suttog	guggol	torzul	cuppog	duzzog
foltoz	kullog	koldul	bujdos	szurkol

Ludas Matyi

Élt egyszer egy Döbrög nevű magyar faluban egy szegény özvegyasszony, meg annak a fia, akit Matyinak hívtak. Egy nap, mikor már nagyon kifogytak a pénzecskéjükből, így szólt az özvegyasszony a fiához:

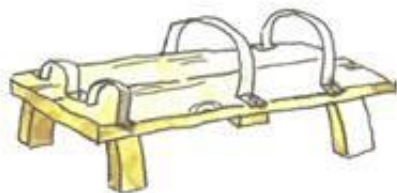
– Eredj, fiam, vidd ki a libákat a döbrögi vásárba, s add el! De két arany alatt ne add oda még az uraságnak se, mert egész télen etetgettem őket!

Elindult hát Matyi a libákkal a vásárba. Fejébe csapta kalapját, lúdtollat tűzött abba díszítésül, hogy komolyan vegyék, mert még igencsak legényke volt. Meg is érkezett hamar. Szépek voltak a libák, alkudtak is rá az emberek, de bizony ő két arany alatt nem akarta adni. Arra járt az uraság, s meglátta a talpraesett legénykét, meg a szép ludakat. Odakiáltott:

– Hallod-e, te gyerek! Megveszem a libáidat fél aranyért!
– Tisztelettel, nagyságos uram, ennek bizony két arany az ára!
– Ej! – nevetett az uraság – Mert ma jókedvem van, adok érte egy aranyat!

– Nem lehet, nagyságos uram! – válaszolta Matyi. – Nekem az édesanyám meghagyta, hogy két aranynál kevesebbet még az uraságnak se adjam!

– Nem-e? – futotta el a méreg az uraságot – No, hadd lám csak!

Azzal parancsot adott a legényeinek, hogy fogják meg Matyit, vegyék el tőle a libákat, őt meg húzzák **deresre**, s huszonöt botütést mérjenek a hátára. Így is lett. Matyi megkapta a huszonötöt, majd így szólt:

– Uram, a fizetést köszönöm, de nem maradok adósa! Háromszor fogja ezt visszaadni kendnek Ludas Matyi!

Kinevették Matyit, de ő elment világot látni, szerencsét próbálni. Eszes legény volt, sokat tanult, s nemsokára visszatért a faluba. A döbrögi uraság épp új kastély építtetett. Erre Matyi **ácsmesternek** öltözött, s jelentkezett az uraságnál. Megörült neki az uraság, mert azt hitte, valami híres, külföldi mester, s megmutogatta neki a fagerendákat. De Matyinak egyik se tetszett.

– Uram, én már sok kastélyt felépítettem, s mondhatom, ezek a fagerendák nem jók semmire!

– No, akkor ács uram, jöjjön velem az erdőmbe, ott aztán nagyszerű fákat talál majd! – mondta az uraság. El is mentek az erdőbe. Amikor már jól bent jártak a sűrűjében, s a favágók is messze voltak, Matyi egy vastag fához kötötte az uraságot, mintha csak meg akarná mérni, hány öl a fa, aztán a botjával jó huszonötöt húzott az uraság hátára.

– Nem vagyok én híres ács, csak a Ludas Matyi! Megmondtam, hogy háromszor verem kenden a huszonötöt vissza, no az első meg is volt! – kiáltotta, s otthagya az uraságot a fához kötözve az erdőben.

Bizony a döbrögi uraság nagybeteg lett a botozástól, s ágyának esett. Erre Matyi orvosnak öltözött. Beengedték a kastélyba, mert azt hitték, valami távoli, tudós nagy doktor. Amikor aztán kettesben maradt Matyi az urasággal, előhúzott egy pálcát, s jól eldöngötte hátán a huszonötöt.

– No, nagyságos uram, látja, nem vagyok én orvos, csak a Ludas Matyi. Két verés már megvolt, már csak egy van hátra!

No, a nagyságos úr csak nagyon sokára épült fel a betegségből, de akkor már nemcsak libasültet nem evett, de még a lúd szó említésére is majd megütötte a **guta**. Akkor aztán kikocsizott a nagyvásárra, hogy lássa az egész nép, milyen szépen felgyógyult. Hanem azért tíz lándzsás őrizte a kocsit, amin ült.

Matyi is ott volt a vásáron. Odament egy legényhez, aki igen szép lovakat árult.

– Gyors-e a lovad? – kérdezte

– Mint a szélvész! – válaszolta a fiú.

– Hát idehallgass! Kapsz tőlem száz aranyat, s még a lovat is megtarthatod, ha elkiáltod magad, hogy „Én vagyok Ludas Matyi!”. De utána nyargalj, ahogy csak tudsz!

Megegyeztek. A legény felpattant a lovára, s elkiáltotta magát:

– Én vagyok Ludas Matyi!

No, az összes lándzsás, mind a nyomába eredt. De bizony nem érték utol. Matyi sem várt tovább. Odament a magára hagyott urasághoz, s így szólt:

– Ugyan hiába kergetik azt a fiút! Ludas Matyi én vagyok, s most megadom a harmadik verést is!

Azzal előkapott egy botot, s ott, az egész nép szeme láttára jól elverte harmadszorra is az uraságot. Az emberek elégedetten kacagtak, az uraság pedig soha többé nem merte sanyargatni a falu népét.

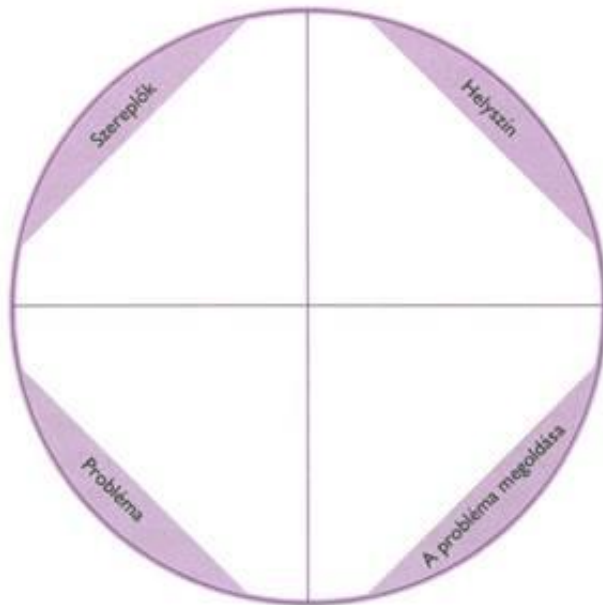
Regen a földesúrnak nagy hatalma volt. Ővé volt a föld nagy része, melyen a falu népe lakott, és amelyet művelt. A földjén lakó emberek mind az alattvalói voltak. Voltak jó földesurak, akik törődtek a falujukkal, de voltak rosszak is, akik visszaéltek hatalmukkal. Megszokott büntetés volt, ha valakit **deresre** húztak és elverték.

Az **ácsmester** az épületek gerendázatát készítette el.

öz-vegy-asz-szony
pén-zecs-ké-jük-ből
lúd-tol-lat
ke-ve-seb-bért
visz-sza-ad-ni
ács-mes-ter-nek
fa-ge-ren-dá-kat
fel-é-pí-tet-tem
ki-ko-csi-zott
lán-dzsás
har-mad-szor-ra

özvegyasszony
pénzecskejükből
lúdtollat
kevesebbért
visszaadni
ácsmesternek
fagerendákat
felépítettem
kikocsizott
lándzsás
harmadszorra

A sz-s megkülönböztetése

bors	birs	taps	sült	sejt	gipsz
szint	szent	szörp	szarv	maszk	liszt
társ	sajt	tiszt	test	vers	nyárs
szörf	keksz	szárny	koszt	szirt	szenny
sánc	sors	sérv	füst	sort	teszt
hárs	must	sakk	hossz	tiszt	Mars

A kalász

Élt egyszer egy udvarban egy tyúkocska, egy egérke, meg egy kakas. Egyszer a tyúkocska talált egy szép, érett **búzakalászt**. Megmutatta az egérkének és a kakasnak is.

– Nagyon szép kalász! – lelkesedtek.

– Ki kellene csépelni! Ki **csépel** ki velem a kalászt? – kérdezte a tyúkocska.

– Én nem – rázta fejét az egérke.

– Én sem – mondta a kakas.

Így a tyúkocska egyedül csépelte ki a kalászt. Jó sok búzája lett.

– Ki viszi el a búzát a malomba? – kérdezte a tyúkocska.

– Én nem – mondta az egérke.

– Én nem! – mondta a kakas is.

Elvitte hát a lisztet a tyúkocska a malomba. Ott a molnár megörölte.

– Ki viszi haza a lisztet? – kérdezte a tyúkocska.

– Én nem! – mondta az egérke.

– Én nem – mondta a kakas.

Hazavitte hát a tyúkocska egymaga a lisztet.

- Ki dagasztja meg a tésztát? – kérdezte otthon a tyúkocska.
- Én nem! – mondta az egérke.
- Én sem! – mondta a kakas.

Megdagasztotta hát egyedül a tésztát a tyúkocska. Szép, kerek cipó lett belőle.

- Ki fűti fel a **kemencét**? – kérdezte a tyúkocska.
- Én nem – mondta az egérke.
- Én nem – mondta a kakas.

A tyúkocska felfűtötte egyedül a kemencét. Még a cipót is belevetette.

- Ki vigyázza a cipócskát, amíg sül? – kérdezte a tyúkocska.
- Én nem! – mondta az egérke.
- Én nem! – mondta a kakas.

Megőrizte hát a tyúkocska a cipót. Amikor elkészült, kivette a kemencéből, s így szólt:

- Megsült a cipó! Ki eszik belőle?
- Én! – kiáltotta az egérke.
- Én! – kiáltotta a kakas is.
- Hohó! – mondta a tyúkocska. – Aki nem dolgozik, ne is egyék! Én fogom megenni a cipót a kiscsibéimmal!

Úgy is lett. A tyúkocska és a kiscsibéi megették a cipót. Egy morzsát sem hagytak belőle.

Ukrán népmese nyomán

 Azt nevezzük **cséplésnek**, amikor a kalászból kiverik az értékes búza-szemeket.

 bú-za-ka-lász
meg-da-gasz-tot-ta
kis-csi-bé-im-mel
tyú-kocs-ka

búzakalász
megdagasztotta
kiscsibéimmal
tyúkocska

A sz-s megkülönböztetése

meszelő	szamáca	reszelő	kaszáló	szapora
masina	sehova	mosoda	saláta	sohase
szerező	szövöde	szalámi	szerető	szigorú
tusoló	simító	keserű	söröző	savanyú
szavaló	beszélő	koszorú	sziréna	szotyola
másoló	susogó	súroló	hűsítő	sirató
köszörű	szorító	szelelő	szárító	szomorú
kísérő	sanyarú	vasaló	mesélő	Misike

A part alatt...

A part alatt, a part alatt
Három varjú kaszál, három varjú kaszál.
Róka gyűjti, róka gyűjti,
Szúnyog **kévét** köti, szúnyog kévét köti.

Bolha ugrik, bolha ugrik,
Hányja a szekérre, hányja a szekérre.
Mén a szekér, mén a szekér,
Majd a malomba ér, majd a malomba ér.

A malomba, a malomba
Három tarka macska, három tarka macska.
Egyik szital, másik rostál,
Harmadik követ vág, harmadik követ vág.

Szürke szamár vizet hoz már,
Tekenőbe tölti, tekenőbe tölti.
Tehén dagaszt, tehén dagaszt,
Kemencébe rakja, kemencébe rakja.

Medve várja, medve várja,
Kisült-e a cipó, kisült-e a cipó.
Tyúk a cipót csipegeti,
Hangya morzsát szedi, hangya morzsát szedi.

 A búzát **learatják**. Ez azt jelenti, hogy a szára tövénél levágják. A learatott búza a növény szárából és a kalászból áll. Ezt nagyobb kötegekbe kötik, amit kévének hívnak.

Szita, szita...

Szita, szita, sűrű szita,
ma szitálok, holnap sütök.
Hófehér kis cipót sütök.
Megvajazom, megzsírozom,
mégis, mégis neked adom.

Magyar népköltés

A sz-s megkülönböztetése

borsó	korsó	tepsi	puszta	szilva	szegfű
szerda	szalma	deszka	sóska	sáska	rosta
sonka	bástya	sámlí	bosszú	szikra	tészta
szánkó	tuskó	sapka	sikló	fejsze	boksa
szarka	szaltó	szakma	szolga	szablya	szálka
mosdó	tüske	súlyzó	viskó	masni	lista
szikla	vessző	szálló	szellő	szajkó	festő

A szamár meg az ökör

Volt egyszer egy gazda. Volt annak egy ökre, meg egy szamara. Az ökör sokat dolgozott. Nap, mint nap kocsit húzott, vagy **ekét**, vagy **boronát**. A szamárnak viszont csak az volt a dolga, hogy vásárra vigye a gazdáját. Vásár pedig egy héten csak egyszer volt.

A szamár megsajnálta az ökröt, hogy ennyit kell dolgoznia. Elhatározta, hogy segít neki.

– Hallod-e, pajtás! – mondta egy este az ökrnek.

– Ma ne egyél a takarmányból, amikor majd behozzák! Fe-küdj csak a földön. Meglátod, holnapra pihenőt kapsz! Én majd szívesen beállok egy napra helyetted.

Az ökör megfogadta a tanácsot. Nem nyúlt az ételhez.

A gazda csak vakargatta a fejét:

– Ej, úgy látszik, beteg szegény. Jobb lesz, ha holnap a szamár áll be helyette kocsit húzni.

Így is lett. A szamár dolgozott egész nap, este pedig fáradtan nyúlt el a szalmán. Örült, hogy másnap már pihenhet, és ismét az ökör fog dolgozni. Ám az ökör másnap is úgy tett, mintha beteg lenne.

A gazda ezért ismét a szamarat vitte ki dolgozni. Aztán harmadnap is. Így ment ez napról napra. Akkor a szamár megelé-
gelte a dolgot, és így szólt az ökörhöz:

– Hallod-e, pajtás! Ma a gazdánk a szomszéd mészárossal beszélgetett. Hallottam, hogy rólad volt szó.

– Rólam? – kapta fel a fejét az ökör. – Mit beszélt rólam a mészárossal?

– Hát csak azt, hogyha továbbra is beteg vagy, és nem ve-
heti hasznodat, inkább levágtat, és eladja a húsozat.

Az ökörnek sem kellett több. Bezzeg megette a takarmányt, amikor a gazda behozta! Bezzeg mutatta, milyen jó erőben és egészségben van! Másnap már az ökröt vitte magával a gazda a földre. A szamár pedig kipihente magát, és nem próbált többet az ökrön segíteni.

Arab népmese nyomán

 A földet **ekével** szántják fel. Az ekét régen állatok húzták. Legtöbbször ökör, vagy ló. A földet a magok elvetése előtt kell felszántani.

 el-ha-tá-roz-ta
meg-fo-gad-ta
meg-e-lé-gel-te
e-gész-ség-ben

elhatározta
megfogadta
megelégtelte
egészségben

A ty-gy-ny megkülönböztetése

bogyó	gyufa	kígyó	fagyi	gyűrű	nagyi
batyu	gatyá	tyutyu	motyó	potya	bátyó
bánya	banya	hunyó	bunyó	fenyő	bigyó
megye	gyalu	bugyi	fogyó	gyűszű	ragya
szotyí	kutya	matyó	dutyi	szütyő	kátyú
tanya	nyító	nyuszi	nyomó	nyeső	bunyó

Hej, két tyúkom tavalyi, három harmad évi,
Ha tudátok, hogy az enyém, mért adtatok enni?
Tyutyu szőke, tyutyu barna, tyutyu mind a három,
A kakasom nem vezett el, nincsen semmi károm!

Népdal

Hogyan kaphatsz náthát?

Ha valóban **kutyául akarod érezni magad**, kerekedj fel, és szerezz egy alapos náthát. Nem is kell olyan nagyon ügyeskedned, hogy elkapd, ez bárkinek sikerülhet. Inkább ahhoz kell ügyesnek lenned, hogy a nátha ne kapjon el téged.

De ha igazán szipogni és tüszögni akarsz, fájós fejjel, kótyagosan és bágyadtan, íme, néhány recept, hogyan kaphatsz náthát. Nem kell mindegyiket kipróbálnod, bármelyik egymagában is elég, hogy a nátha éppen nálad kössön ki.

Ne aludj eleget. A nátha különösen szereti a kimerült embereket.

Ne fáraszd magad az evés előtti kézmosással. Piszkos kezdről a **náthabacilusokat** egyenesen a szájadba rakod, s már kész is a nátha.

Ne edd meg a tápláló, hasznos ételeket. Fintorogjál a tej, a főzelék és a gyümölcs láttán, mert mindezek távol tartják tőled a náthát.

Hajolj közel náthás barátodhoz, mikor az köhög, vagy tüsszent. Biztos siker!

Ne öltözz az időnek megfelelően. Hagyd otthon az esőköpenyedet esős napon, gázolj bele a tócsákba, azután üldögélj órák hosszat nedves ruhában, cipőben. (Nedves, hideg láb a legjobb csalétek a náthának.) Esetleg szünidőben, mikor hűvös szél fúj, és jól kimelegedtél, vedd le a kabátodat. Mire újra felveszed, már el is csípted a náthát.

Nyáron maradj nyugodtan a vízben akkor is, mikor már a fogad vacog. Mikor kijössz a vízből, mászkálj egy ideig nedves fürdőruhában.

Ne sok gondot fordíts a friss levegőre. Töltsd a napot, különösen szép, napos időben, áporodott, túlfűtött szobában. A nátha imádja a túlfűtött szobát, gyűlöli a napfényt és a friss levegőt.

De ha már elkaptad a náthát, mihez kezdesz vele? Nem teheted kalitkába – nem marad ott. Nem ajándékozhatod el – kinek kell? El sem adhatod, el sem dobhatod. Törököt fogtál. Ugye nincs is olyan gyerek, aki szeretne náthát kapni.

Jeanne Bendick
(Tótfalusi István fordítása)

 Aki beteg, rosszul van, arra szoktuk mondani, hogy **kutyául** érzi magát. A szobában elhasználódott a levegő, **áporodott**.

ü-gyes-ked-ned
kó-tya-go-san
bá-gyad-tan
ki-pró-bál-nod
nát-ha-ba-ci-lu-so-kat
meg-fe-le-lő-en
e-ső-kö-pe-nye-det
a-ján-dé-koz-ha-tod

ügyeskedned
kótyagosan
bágyadtan
kipróbálnod
náthabacilusokat
megfelelően
esőköpenyedet
ajándékozhatod

A ty-gy-ny megkülönböztetése

szőnyeg	torony	tenyér	tányér	sövény	szurony
kutyus	szutyok	tyúkász	latyak	mütyür	satyak
bárány	bányász	bölény	csótány	kémény	köpeny
vegyész	gyapot	gyáros	nyereg	gyopár	szúnyog
könyök	nyílás	vágány	sörény	csákány	növény
fátyol	szatyor	bütyök	kutyus	betyár	fityisz
gyomor	gyerek	gyökér	gyülés	legény	zuhany

A tücsök és a hangya

Mit csinált a tücsök nyáron?
Csak muzsikált hét határon.
Aztán jött a tél a nyárra,
s fölkapott a koma álla.

Szomszédjában élt a hangya:
éhen ahhoz ment panaszra,
s arra kérte, egy kevéske
búzát adjon neki télre.

„Búzát? – szolt a hangya sógor. –
Már ez aztán sok a jóból!
Tél elején sincs búzád már?
Hát a nyáron mit csináltál!”

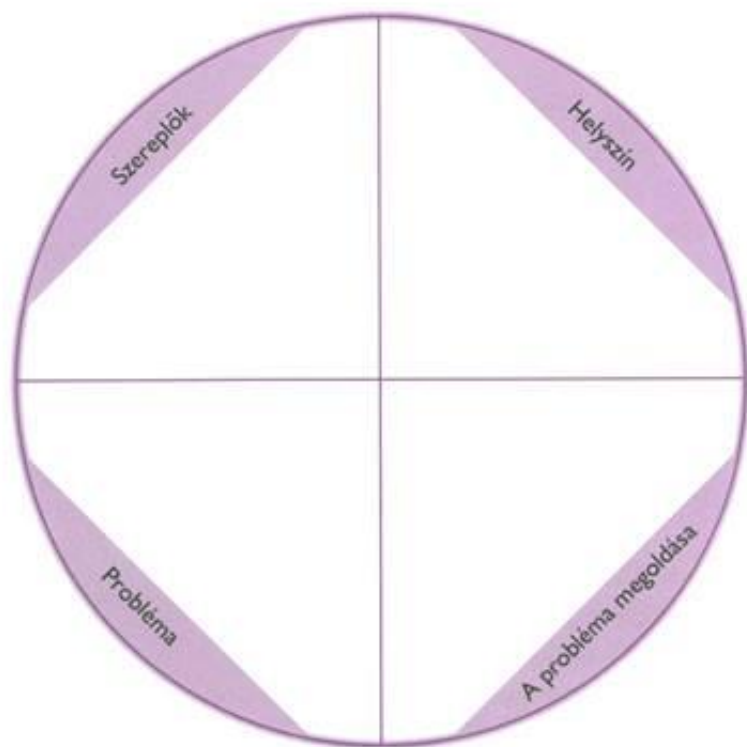
„Mit csináltam? Kérem szépen muzsikáltam – szólt szerényen tücsök mester. – Aki kérte, nótát húztam a fülébe.”

„Nótát húztál, **ebugatta?** Nohát akkor – szólt a hangya – járd el hozzá most a táncot! Jó mulatságot kívánok.”

La Fontaine

 A házastárs testvére a **sógor**. Például az édesapád testvére az édesanyád sógora.

A ty-gy-ny megkülönböztetése

jegyez	hegyez	nagyít	vágyik	legyez	gyalul
nyafog	nyávog	nyúlik	nyüzsög	nyerít	nyaral
lötyög	fütyül	motyog	pötyög	ketyeg	potyol
vigyáz	lányít	figyel	gyógyít	gyógyul	gyűlik
gúnyol	nyomat	nyilaz	nyílik	nyálaz	fenyít
zötyög	potyog	rotyog	fityeg	kotyog	kutyul
gyűrűz	vegyül	nagyl	fényez		

Az én dinnyeföldem

Világéletemben sok mindent láttam már. Olyan gyereket is láttam, aki a hideg vizet nem szereti, de még olyant nem láttam, aki a dinnyét nem szereti.

Magam is éltem-haltam érte kisgyerekkoromban. Mikor édesanyám mosakodni kergedett a kúthoz, akárhányszor azt mondtam neki:

– Inkább ennék dinnyét!

De nem is álltam ám meg a jó szándéknál. Ami dinnye volt a kertünkben, azt én mind kivallattam, érett-e már. Amelyik a kopogtatásra nem akart vallani, azt a csillagos nyelvű kis bicskával vontam kérdőre. Soha minálunk dinnye meg nem érhetett, mert mind **meglékeltem** feleérésében. Egyszer aztán az édesapám galléron kapott, éppen mikor a legjavában beszélgettem egy **cserhajú sárgadinnyével**.

– Ohó, fiamuram, maga nagyon rosszul gazdálkodik! Nem szabad mindnyájunk előtt elpusztítani a dinnyét. Ami másé, nem Tamásé.

Fiamuram elszontyolodott egy kicsit, és szomorúan simogatta végig szemével a zsendülő görögdinnyéket.

– Hát akkor mi a Tamásé?

– Ami az ő kertjében terem.
– Hát melyik a Tamás kertje?
– Ejnye, de mindent szeretnél tudni, lelke
gyermekem – nevette el magát édesapám, s
kézen fogva elvezetett a kert sarkába. – Hány
esztendő vagy te most, hékám? – kérdezte tőlem.

– Hat, édesapám.
– No, hát akkor lépj hatot! Amekkorát kilépsz, akkora lesz
a kerted.

Léptem olyan hatot, hogy elég lett volna tizenkettőnek.
Akkor az édesapám a markomba nyomott hat szem dinnyemagot.

– Minden lépésnél ültess egyet! Hat dinnyebokor csak
neked teremje a dinnyét!

Ástam hat gödröcskét, a hat dinnyemagot eltemettem, be-
takartam, meglocsoltam, még tán szép álmot is kívántam nekik.
Annyi bizonyos, hogy én nagyon szépeket álmodtam, mint dinya-
nyésgazda. Akkora dinnyéket láttam álmomban, mint a **káposz-
táshordók**, s mindnyájának a hajába belevésve: ez a Tamásé,
senki másé.

Szaladtam is másnap reggel a kertembe nagy hegyesen, s
visszakergettem a húgocskámat, aki kövér karjával belém csim-
paszkodott.

– Ami Tamásé, az nem a másé! Eredj a magad kertjébe! Én
nem adok a dinnyéimből. Be se bírnád őket gurítani.

No, igaz is volt, mert nem volt ott semmi gurítanivaló se.
A dinnyemagok igen jóízűen aludtak, s eszük ágában se volt föl-
ébredni. Úgy is mentem én be, mint akit orron vertek.

– Mi baj, gazduram? – nevetett rám édesapám.
– Még most se teremnek a dinnyéim – tört el a mécesem.
– Jaj, gazduram, odább lesz az időbnél – csendesített apám.
– Beletelik egy hét, mire a dinnyemagok kikelnek. De ha na-
gyon letemetted őket, meg se fogják.

„No, majd kivárom én azt” – gondoltam magamban. Vártam

is türelemmel vagy három nap. De a negyediken már kikapartam
az első dinnyemagot a fészkeből.

– Hadd nézlek, megfogtad-e?

Nagyon elszomorodtam, mert nem fogott
biz az semmit se. Inkább szétrepedt egy kicsit a haja az oldalán.

– Ott bújt volna ki belőle a gyökerecskéje meg a száracskája
– magyarázta az édesapám, mikor a panaszom hallotta.

Hittem is én azt, meg nem is. Hogy bizonyosabb legyek a
dolgok felől, másnap megint előkotortam egy dinnyemagot.
Ennek már vékony kis zöld bajusza is fakadt az oldalán. Aztán
mindennap kibontottam egy-egy gödröt, és egyre jobban elment
a kedvem a dinnyeföldemtől. Mit ér az, ha mind a föld alatt ered-
nek meg a dinnyemagjaim?

A hatodik dinnyemagnak nem kellett segítenem: előbújt szé-
pen magától is. Két szív formájú levelecskéje éppen akkor nyílt
szét a reggeli napsugárban, mikor odaértem.

– Ami Tamásé, nem lesz a másé! – kiáltottam el magamat,
és örömben kiszakajtottam a parányi dinnyebokrot. Szalad-
tam be vele édesapámhoz, és már messziről dicsekedtem neki:

– De ez már csak megfogta, ugye, édesapám?

Haragudott is, nevetett is, mikor a fejem búbjára koppantott.

– De hát minek tépted ki, te golyhó? Most már oda van az
egész kerted. Már látom, sohase lesz belőled dinnyésgazda.

Azóta nem is próbáltam a dinnyetermesztést.

Móra Ferenc

A dinnyét úgy kóstolhatjuk meg, hogy éles késsel lyukat vájunk bele, és ki-
húzzuk a részt a dinnyéből. Ezt hívják **lékelésnek**.

Az ő-ű megkülönböztetése

bőgő	tető	néző	vevő	védő	fenyő
szűrő	tüsző	szülő	zsűri	kérő	véső
rőzse	csípő	kötő	főző	tőke	derű
fűtő	műtő	fűző	hűtő	sütő	tüdő
fedő	redő	cipő	szőlő	mező	fésű
betű	tetű	füge	güzü	gyűrű	gyűszű
késő	nyeső	pösze	göte	szőke	sűrű

Nagyapó és a csillagok

Nagyapa napközben olyan, mint minden más öregember. Azaz egészen mégsem olyan, mert fűtyörészni szokott, és beszélget az almáival. Kedveseket mondhat nekik, mert az almafák majdnem mindig mosolygósak.

De hát ezt nem furcsállotta Babó Titti, mert ha egy kicsit odafigyelt, ő maga is tudott az almákkal beszélgetni. Egyszerű ez annak, aki tud almául. Márpedig ők tudtak, Nagyapa is meg Babó Titti is. Azt nem értette Babó Titti, hogy éjszakánként hova tűnik Nagyapa. Mert Nagyapa minden áldott este fogott egy hosszú létrát, kalapácsot meg szöget tett a zsebébe, és elindult valamerre. Azt sem tudta Titti, mikor szokott Nagyapa a létrával hazajönni, mert addigra mindig elaludt.

Reggelente néhányszor kérdezte, hogy merre járt az éjszaka, de Nagyapa csak mosolygott a bajusza alatt.

Még szerencse, hogy Mikkamakka gyakran meglátogatta Babó Tittit. Mert ismeretes, hogy Mikkamakka majdnem mindent tud. Avagy: majdnem tud mindent. Esetleg: mindent majdnem tud. Megkérdezte hát tőle Titti, tudja-e, hova jár éjszaka Nagyapa.

– Hát te nem tudod? – ámuldozott Mikkamakka.

– Nem – mondta Titti.
 – Na jó, elmagyarázom neked.
 Láttál már csillagos eget?
 – Persze.
 – Azt is láttad már, hogy időnként egy-egy csillag leesik?
 – Láttam, azok a hulló csillagok.
 – És mindennap több is leesik. Igaz-e? – folytatta Mikkamakka.
 – Igaz... Ez azt jelenti, hogy egyszer csak elfogynak az égről a csillagok? – ijedt meg Babó Titti.

– Na látod – mosolyodott el fölényesen Mikkamakka. – Azt gondold, hogy mindennap kevesebb csillag van az égen?

– Én aztán nem.
 – Nem is gondolhatod, mert nincs kevesebb.
 – Bár nem egészen értem – komorodott el Babó Titti. – Mindennap leesik egy csomó, még sincs kevesebb?!

– De nincs ám! Mert Nagyapa minden éjjel összeszedi a lehullott csillagokat, a létráján fölmászik az égig, és szépen visszaszögezi mindeniket.

Babó Titti szájatva hallgatta Mikkamakkát, csak nagy sokára ocsúdott ámulatából.

– És mi lesz – kérdezte suttogva –, mi lesz, ha Nagyapa meghal?

– Ó, te bikfic – nézett rá megrovóan Mikkamakka –, hát nem tudod, hogy Nagyapa sohasem hal meg? Az lehet, hogy egyszer majd már nem jár ki az almáival beszélgetni. Meg talán veled se beszélget, velem se. De minden éjjel veszi a létráját, összeszedi a lehullott csillagokat, és mind visszaszegzi az égre. Mindörökké, a világ végezetéig.

Bizony, Babó Titti, ilyen nagyapád van!

Az ő-ű megkülönböztetése

könyök	kölyök	köröm	gödör	vödör	gőzös
fűzet	fűrész	fűszer	szüret	szünet	fűzér
főnök	bödön	köcsög	cölöp	bögöly	kenőcs
műsor	művész	bűvész	gyűlés	tűnet	műhely
likőr	köles	köteg	gyökér	szöveg	böleány
süveg	fülész	süger	műszer	tükör	tücsök
redőny	kömény	szőnyeg	szövet		

u-gyan-any-nyi
nap-éj-e-gyen-lő-ség
nap-for-du-ló-ig
nap-éj-e-gyen-lő-sé-gig
ha-za-in-dul-tál

ugyanannyi
napéjegyenlőség
napfordulóig
napéjegyenlőségig
hazaindultál

Napéjegyenlőség és napforduló

Egy nap 24 órából áll. Egy évben kétszer, tavasszal és ősszel van napéjegyenlőség. Ilyenkor ugyanannyi ideig van nappal, mint éjszaka, pontosan 12-12 órán keresztül. Ezen a napon a Nap reggel 6 órakor kel fel, éppen keleten, és este 6 órakor megy le, nyugaton.

A tavaszi napéjegyenlőség március 21-én van. Ez az igazi tavasz kezdete. Ettől a naptól kezdve minden nap egy kicsit (1 perc) hamarabb kel fel és később nyugszik le a Nap.

Egészen a nyári napfordulóig nő a nappalok ideje. A leghosszabb nap június 22-én van. Azért hívjuk napfordulónak, mert másnapról ismét 1 perccel később kel fel a Nap,

és egy perccel hamarabb megy le. Ez így megy egészen az őszi napéjegyenlőségig.

Szeptember 23-án van az őszi napéjegyenlőség. Ekkor, akár csak márciusban, ismét 6 órakor kel és 6 órakor megy le a Nap. Ezután nő a sötét órák száma, és kevesebb ideig tart a világosság egészen a téli napfordulóig. A téli napforduló karácsony előtt, december 22-én van. Ezen a napon van a leghosszabb ideig sötét egész évben. Másnapról viszont ismét 1 perccel korábban kel fel a Nap, és 1 perccel később nyugszik le. Egészen az új tavaszi napéjegyenlőségig.

Bizonyára emlékszel, hogy a téli szünet előtt, szinte még sötét volt, amikor elindultál az iskolába. Amikor délután hazaindultál, már égtek az utcai lámpák. És most hogyan van ez?

Az ő-ű megkülönböztetése

söpör	gőzöl	rőfög	döcög	pödör	gyötör
múvel	húsít	tüzel	gyűrűz	fülel	kerül
kötöz	görög	dörög	köhög	csörög	csücsül
szédül	sűrít	múvel	szűkül	szűnik	békül
közöl	töröl	lötyög	pörög	köröz	nyűgöz
betűz	fütyül	fésül	repül	dühít	becsül
szőkül	sürög	húsöl	nyüzsög	köpül	bőszül

A húsvét

A húsvét a legnagyobb tavaszi ünnepünk. A húsvétot mozgó-ünnepnek hívjuk, mert minden évben máskor van. Legtöbbször áprilisban, de néha március végére esik. Attól függ, mikor van a tavaszi napéjegyenlőség után az első holdtölte.

A húsvét többnapos ünnep. Minden naphoz más-más szokás tartozik. A keresztény emberek húsvétkor Jézus Krisztus halálára emlékeznek, és feltámadását ünneplik. A húsvét előtti hetet nagyhétnek hívjuk.

Pénteken, amikor Jézust keresztre feszítették, sokan böjtölnek. Ez legtöbbször azt jelenti, hogy aznap nem esznek húst, zsíros ételt. Van, aki csak kenyeret eszik, és vizet iszik. Ez a nagy-péntek. Másnap, szombaton már a feltámadás ünnepére készülnek. Ezen a napon főzik a sonkát, sütik a kalácsot, és a lányok már festik a hímes tojásokat. Ez a nagyszombat.

Húsvétvasárnapon ünneplik a hívő emberek Krisztus feltámadását. Ezen a napon nem dolgoznak, ünneplőbe öltöznek és templomba mennek. Még az ételeket is magukkal viszik, hogy a szertartáson megszenteljék. Köszöntők is jártak házról házra, mindenféle szépet kívánva a ház lakóinak. A gyerekek ezen a

napon kapnak ajándékot. A húsvéti nyúl nem magyar eredetű népszokás. Ma már megszokott jelképe a húsvétnek.

Húsvéthétfő a locsolkodás ideje. Régen, és néhány faluban még most is, a kútból húztak tiszta vizet a fiúk. Azzal locsolták meg a lányokat, hogy el ne hervadjanak. Ma már inkább illatos vízzel, kölnivel locsolkodnak. A lányok, asszonyok korán kelnek, hogy minden kész legyen, mire megérkeznek a locsolkodók. A fiúk a locsolásért cserébe ehetnek a kalácsból, főtt tojásból és húsvéti sonkából, ihatnak a húsvéti borból. A lányok hímes tojással ajándékozzák meg őket.

Virágok vetélkedése

A búzamezőben háromféle virág.
A legelső virág a szép búzavirág.
A második virág a szép szőlővirág,
A harmadik virág a szép szegfűvirág.

Szóval fel felelé a szép szegfűvirág:
„Szébb vagyok, jobb vagyok annyival náladnál,
Szüzek, szép leányok engemet leszednek,
A templomba visznek, az oltárra tesznek.”

Szóval fel felelé a szép búzavirág:
„Szébb vagyok, jobb vagyok annyival náladnál,
Engemet, leszednek, az oltárra tesznek,
Rólam mind azt mondják: ez a Krisztus teste.”

Szóval fel felelé a szép szőlővirág:
„Szébb vagyok, jobb vagyok annyival náladnál,
Engemet leszednek, az oltárra tesznek,
Rólam mind azt mondják: ez a Krisztus vére.”

Korán reggel útra keltem,
Se nem ittam, se nem ettem.
Tarisznya húzza a vállam,
Térdig kopott már a lábam.
Bejártam a fél világot,
Láttam sok-sok szép virágot.
A legszebbre most találtam,
Hogy öntözsem, alig vártam.

Itt a húsvét, eljött végre,
A szép lányok öröme.
Mert a lányok szép virágok,
Illatos víz illik rájuk.
Kit húsvétkor nem locsolnak,
Hervadt virág lesz már holnap.
Ne fuss el hát, szép virágom,
Locsolásért csók jár, három!

Jó reggelt, jó reggelt,
Kedves liliomszál,
Megöntözlek rózsavízzel,
Hogy ne hervadozzál.
Kerek erdön jártam,
Piros tojást láttam,
Bárány húzta rengő kocsin,
Mindjárt ideszálltam.
Nesze hát rózsavíz,
Gyöngyöm, gyöngyvirágom.
Hol a tojás, piros tojás?
Tarisznyámba várom!

Népdal

Az ő-ű megkülönböztetése

bölcső	költő	görgő	csörgő	döntő	tömlő
söprű	fürdő	küllő	süllő	fülke	gyűjtő
körző	törlő	himlő	mentő	kendő	hétfő
kürtő	jármű	hüllő	szegfű	fűzfa	tüske
teknő	csengő	törpe	pezsgő	körte	bögre
szervő	felhő	kölni	lejtő	szellő	vessző

A pap és a tojások

Volt egyszer egy pap. Nem főzött magának, a szomszédba járt enni. A hónap végén fizetett a kosztért. Nagyon szerette a főtt tojást, ezért minden étkezéskor megevett egyet.

Letelt a hónap, és fizetnie kellett. Megkérdezte a gazdát, mennyivel tartozik. Na, számolni kezdett a gazda. Hány tojást evett meg, azokból mennyi csirke lett volna, mennyi tyúk, aztán ismét mennyi tojás. Annyit számolt, hogy nem lett volna rá elég a pap egész vagyona.

– Fú! – mondja. – Nem tudom kifizetni. – Ha nem tudod kifizetni, akkor feljelentelek a bírónál.

Nagy búsán hazament a pap, azon törve a fejét, miből fogja ezt a sok pénzt kifizetni. A templomszolga, aki egy beás ember volt, megkérdezte:

– Hát plébános úr! Látom, nagy gondban van! Mi a bánata?

– Ej, hagyd már! Hát miért mondjam én ezt meg neked?

– Mondja csak el, hátha tudok segíteni a bajon.

Hát odafordul hozzá a pap, és elmondja neki. Amikor elmesélte, miről is van szó, azt mondja a solga.

– Hát, tudja mit, plébános úr! Én is elmegyek magával!

- Ej, hát mit csinálnál te velem ott a bíróságon?
- Hátha eszembe jut valami okos dolog!
- Ej, nem bánom! Hát gyere!

Elmentek a bíróhoz. A szomszéd már ott volt. Mindketten elmondták panaszukat. Hosszasan beszéltek. A beás legény úgy tett, mint aki megunta a sok beszédet, és így szólt:

– Mikor végzünk már? Nekem dolgom van otthon. Tudja, micsoda nagy munka vár rám ott.

Kérdi a bíró:

- Hát milyen munka vár rád?
- Otthon a tűz fölött a bográcsban már fő a búza. Ha hazaértünk, azt el kell vetnem.
- Micsoda? Te előbb megfőzöd azt a búzát, amit aztán elvetsz?

- Hát persze! – mondta a beás legény.
- Ej! Ezt nem lehet. Abból nem lesz semmi. A főtt búza nem kel ki – mondta a bíró fejét csóválva.
- Hogyhogy nem kel ki? Hát a főtt tojásból meg kikel a csirke? – kérdi a legény a bírótól.

Erre a bíró elgondolkozott.

– Igazad van, te beás legény! Ha a főtt búzából nem lehet semmi, akkor a főtt tojásokból sem lehet semmi. Csak a tojás árát kell kifizetni! – mondta ítéletként a bíró.

Így nyerte meg a pert a pap az okos beás legény segítségével.

Cigány népmese nyomán

kosz-tért
fel-je-len-te-lek
temp-lom-szol-ga
el-gon-dol-ko-zott

kosztért
feljelentelek
templomszolga
elgondolkozott

A j-ly megkülönböztetése

pólya	pálya	golyó	folyó	zsálya	gulya
bója	szója	jojó	tuja	tojó	jóga
mulya	sólya	vályú	pulya	gólya	gálya
héja	jövő	java	kaja	Juli	Jani
tej	vaj	haj	baj	háj	máj
lyuk	hely	boly	moly	mély	súly
száj	jég	jós	fej	szíj	héj

Az igazságos bíró

Egyszer **Algéria** királya, Hafiz fülébe jutott, hogy egyik városában van egy bölcs, igazságos bíró, aki rögtön rátapint az igazságra. Előtte egyetlen csaló sem tudja a hamisságát rejtegetni. Látni akarta, igaz-e.

Így aztán kereskedőnek öltözött, s elment lovon abba a városba, ahol a bíró élt. Mikor megérkezett, egy koldus közeledett hozzá, s **alamizsnát** kért. Adott is neki Hafiz, s tovább akart menni, de a koldus, aki valójában nem volt koldus, csak tettette magát, belekapaszkodott a ruhájába.

– Mi az? – kérdezte Hafiz. – Tán nem adtam neked alamizsnát?

– Alamizsnát adtál – felelte a koldus –, de tégy meg még egy szívességet: vigyél el lovadon a piactérig. Hafiz maga mögé ültette, s elvitte a piactérig. Ott megállította a lovát. De a csaló nem szállt le. Reá szólt Hafiz:

– Mit ülsz ott, szállj már le, helyben vagyunk.

De az így szólt:

– Miért szállnék le? Enyém a ló; ha nem adod ide **szépszé- rével**, menjünk a bíróhoz.

Összecsődültek körülöttük az emberek, s Hafiz hallotta, hogyan vitatkoznak. Mind azt kiabálták:

– Menjetek el a bíróhoz, ő igazságot tesz!

Hafiz elment a koldussal a bíróhoz. Tömeg állt a bíró előtt, rendre szólíttatta azokat, akiknek a dolgában bíraskodni készült. Mielőtt Hafizra került a sor, maga elé hívott a bíró egy tudós embert és egy parasztot – asszonyért **pörösködtek**. A paraszt azt mondta, az övé az asszony, a tudós ember meg azt, hogy az ő asszonya. A bíró meghallgatta, hallgatásba merült, aztán megszólalt:

– Hagyjátok az asszonyt nálam, s jöjjetek el holnap.

Amikor ezek elmentek, jött egy hentes meg egy olajáros. Az egyik véres volt, a másik olajos. A hentes pénzt tartott a markában – az olajos meg a hentes kezét fogta. Megszólalt a hentes:

– Én ettől az embertől olajat vettem, s kivettem az erszényemet, hogy fizessek neki, de ő megragadta a kezemet, s el akarta a pénzemet venni. Így kerültünk ide hozzád: én fogom még kezemben az erszényt, ő meg a kezemet fogja. De a pénz az enyém.

Megszólalt az olajáros:

– Ez nem igaz. A hentes eljött hozzám olajat venni. Mikor megtöltöttem a korsóját, arra kért, váltsak fel neki egy aranyat. Elővettem a pénzt, letettem a padra, ő elkapta, s el akart szaladni. Én megragadtam a kezét, s idehoztam.

A bíró hallgatott, azután megszólalt:

– Hagyjátok itt a pénzt, s jöjjetek el holnap.

Mikor Hafizra és a nyomorékra került a sor, Hafiz elmondta, hogy esett a dolog. A bíró végighallgatta, s a koldust is megkérdezte. A koldus azt mondta:

– Nem igaz egy szó sem. Lóháton jöttem a városon keresztül, ő ott ült a földön, s megkért, hogy vigyem magammal. Felültettem a lovamra, s oda vittem, ahova kíváncszott, de ott nem akart leszállni, s azt mondta, hogy ez a ló az övé.

Elgondolkozott a bíró, s így szólt:

– Hagyjátok nálam a lovat, s jöjjetek el holnap.

Másnap sok nép csődült össze, hogy meghallgassa, mit ítél a bíró. Előbb eléállt a tudós ember és a paraszt.

– Vidd a feleségedet – szolt a tudóshoz a bíró –, a paraszt meg ötven botütést kapjon.

A tudós ember elvitte a feleségét, a paraszt meg elszenvedte a büntetést.

Azután a hentest hívta oda a bíró.

– Ez a pénz a tied – mondta a hentesnek, aztán rámutatott az olajárosra, s így szólt: – Ő meg ötven botot kapjon.

Akkor Hafizt s a koldust hívták.

– Megismered a lovat húsz más ló között is? – kérdezte a bíró Hafiztól.

– Megismerem.

– Hát te?

– Én is megismerem – felelte a koldus.

– Kövess – szolt a bíró Hafizhoz.

Bementek egy istállóba. Hafiz a húsz ló között rögtön rámutatott a maga lovára. Akkor a bíró odahívta a koldust az istállóba, s megparancsolta neki, hogy mutassa meg, melyik az ő lova. A koldus ráismert, rámutatott a lóra. Akkor a bíró visszaült a helyére, s ennyit mondott Hafiznak:

– A ló a tied, vezesd el. Ez a csaló meg ötven botot kapjon.

Az ítélet után hazaindult a bíró. Hafiz követte.

– No mi az? Elégedetlen vagy az ítéletemmel?

– Én csak azt szeretném tudni, – felelte Hafiz – miről ismerted meg, hogy az asszony a tudós emberé és nem a paraszté; hogy a pénz a hentesé és nem az olajosé; s hogy a ló az enyém és nem a koldusé.

– Hogy melyiké volt az asszony azt így ismertem meg: reggel magamhoz hívtam az asszonyt, és azt mondtam neki: „Töltsél tintát a **tintatartómba**.” Fogta a tintatartót, gyorsan és

ügyesen kimosta, s úgy öntött bele friss tintát. Ebből láttam, hogy megszokta ezt a munkát. Ha a paraszt felesége, ehhez nem értett volna. Kiderült hát, hogy a tudós embernek van igaza. A pénz dolgában meg így jöttem rá az igazságra: betettem a pénzt egy csésze vízbe, s ma reggel megnéztem, nem úszik-e olaj a vízen. Ha a pénz az olajosé, összekente volna olajos kezével. De a vízen nem volt olaj, tehát a hentes igazat mondott. A lovad dolgában nehezebb volt a helyzetet felismerni. A koldus is, te is azonnal rámutattatok húsz ló közül a lóra. De én nem azért vittelek be titeket az istállóba, hogy meglássam, megismeritek-e a lovat, hanem azért, hogy lássam, kit ismer meg a ló. Amikor te odamentél hozzá, visszafordította a fejét, és feléd húzódt. Mikor hozzányúlt a koldus, lehúzta a fülét, s fel emelte a lábát. Erről megtudtam, hogy te vagy a ló igazi gazdája.

Akkor azt mondta Hafiz:

– Én nem vagyok kereskedő, én Hafiz király vagyok. Azért jöttem, hogy meglássam, igaz-e, amit rólad beszélnek. Most már látom: bölcs bíró vagy, kérj tőlem, amit csak akarsz, s megkapod jutalmul.

Lev Tolsztoj

ha-mis-sá-gát
ke-res-ke-dő-nek
be-le-ka-pasz-ko-dott
ősz-sze-cső-dül-tek
pő-rös-köd-tek
kí-ván-ko-zott
tin-ta-tar-tóm-ba
í-té-le-tem-mel
visz-sza-for-dí-tot-ta

hamisságát
kereskedőnek
belekapaszkodott
összecsődültek
pörösködtek
kiváncozott
tintatartómba
ítéletemmel
visszafordította

A j-ly megkülönböztetése

mosoly	homály	szabály	veszély	dagály	hólyag
tojás	zsivaj	kajak	majom	május	kehely
sólyom	viszály	tavaly	szeszély	pólyás	pehely
jószág	paraj	zörej	ricsaj	gerely	személy
király	sirály	paszuly	zsámoly	fogoly	folyam
játék	juhász	bajusz	jászol	taréj	moraj
bivaly	selyem	páholy	bélyeg	tutaj	bagoly

A gombák királya

Volt egy sűrű, sötét erdő. Ebben az erdőben mindenféle gomba nőtt.

– Kell nekünk egy király – mondták a gombák.

Igen ám, de ki legyen az? Tanakodtak, tanakodtak, ki lenne a legalkalmasabb. Végül kitalálták, hogy az erdész legyen a király. El is mentek hozzá követségbe, és udvariasan kérték, legyen a királyuk. Hanem az erdész a fejét csóválta:

– Hálás vagyok a bizalomért, de nem fogadhatom el. Nekem egyéb dolgom van az erdőben. Meg aztán túl nagy is vagyok hozzátok.

– Legyen hát a nyúl a királyunk! – mondták a gombák újabb töprengés után. Megkérték hát a nyulat, hogy királykodik feletük. A tapsifüles meghatódott, de ő sem fogadta el a királyi rangot.

– Én ugrálok, futkározok, a gombakirálynak meg egy helyben kell állnia, méghozzá egy lábon! Hova tegyem akkor a másik három lábamat?

Újra tanakodni kezdtek a gombák.

– Legyen közülünk valaki a király! – állapodtak meg végül.

– Na, de melyik gomba legyen a sok közül? A **tinóru**? A **pereszke**? A **róka**gomba? Vagy a **kucsmagomba**? A **csiperke**? A **galambgomba**? Vagy a **pöfeteggomba**?

– Legyen az, aki a legméltóbb az uralkodásra! – mondták néhányan.

– Akkor én vagyok a király! – kiáltotta a **légyölő galóca**. – Gyönyörű, gyöngyös kalapom van! Nekem mindenki engedelmeskedni fog. Tudják, hogy mérgező vagyok! Tőlem mindenki félni fog!

– Épp ezért nem lehetsz király! – intették le a többiek a galócát. Tanakodtak, nézegették egymást. Majd hirtelen, az árnyas fák rejtekében megpillantották a **vargányát**. Barna sapkája nem hivalkodó. Halk, csendes szavú, kedves lény, aki mindenkinek csak örömet adott.

– Ő a legméltóbb! – kiáltották a gombák.

És most már egyik gomba sem értette, miért nem gondoltak rögtön a vargányára. Így lett a vargánya a gombák királya. Mindenki örült – az erdész, a nyulak, a mókusok meg a békák –, minden teremtet lélek a sűrű, sötét, öreg erdőben, csak a galóca mérgeződött. A gyönyörű, gyöngyös kalpagját is földhöz vágta volna, ha tehetette volna.

Magyar népmese

 A **gombák** különleges élőlények. Lehetnek ehetőek, és mérgezőek. Sose szabad az erdőben szedett gombát megenni, csak akkor, ha gombaszakértő már megvizsgálta!

 Miért nem akarta senki a mérges galócát királynak választani?

Gombák

„Őzláb, csiperke, pereszkegomba:
Vesszőkosárba, szedd bele sorba!
Pettyes galóca, susulykagomba:
Mérges, ne szedd le, hagyd a bokorba!”

Gryllus Vilmos

A j-ly megkülönböztetése

bojler	tolvaj	jellem	lajhár	bojtár
csermely	rejtély	tartály	tengely	helység
jelmez	jegyzet	bajnok	pajtás	sajtár
pikkely	harkály	persely	kastély	pisztoly
jázmin	gyújtós	fortély	borbély	karvaly
zajlik	sajnál	hajlik	járkál	jajgat
süllyed	lyuggat	folytat	selypít	gallyaz
bujkál	hajlít	játszik	rajzol	dajkál
sulykol	majszol	hajszol	rojtoz	fájlal

Miért üres a postaláda mostanába?

(Túl a Maszathegyen – részlet)

Nem tudom, hogy mostanában
Miért üres a postaláda.
Megy az ember oskolába,
Belekukkant, belenéz:
Se képeslap, se levél.

Postás bácsi, mondja, drága,
Hol csatangol mostanába?

Új ficsúrok, asszonykák
Nekem, kérem, azt mondták,
Mostanában más a módi,
Nem divat már futni-lótni.

Én hallgattam az intelmekre,
Felköltöztem az internetre.

Untam is már lótni-futni,
Meg hát aztán, tetszik tudni,
Délutánra általában
Átkozottul fáj a lábam.

Mer' azelőtt minden háznál
Személyesen kint termettem –
Mostanában moccanom se köll, hogy
Itt lakok az internetben.

Azóta a levelek
Nem hevernek kupacban,
Levél helyett üzenet,
Bélyeg helyett kukac van.

Látom nem fáj, még ha fáj is,
Létezésem virtuális.

A nevem is más lett, rám a
Régi név már nem illett,
Nem hívnak már Gálnak, Pálnak,
Hanem hívnak Emilnek.

Emil bácsi, tiszteletem,
Jött-e ma is tíz levelem?
Jött, Varró úr, izengettek
Nem is tizen, tizenketten.

Varró Dániel

levél@maszathegy.hu

A sz-zs megkülönböztetése

szabó	széna	szaru	szőlő	puszi	kasza
zseni	zselé	rózsa	dézsza	zsúri	mázsza
szita	szóda	szülő	szűrő	gyűszű	nyuszi
zsoké	rőzse	rezsó	zsaru	zsuga	zsálya
csésze	szoba	szívó	szója	pisze	szike
zsidó	rezsi	zsríró	múzsza	zsalu	bizsu
szőke	szöszi	szütyő	csusza	szövő	kósza

Az öreg halász és nagyravágyó felesége

Hol volt, hol nem volt, hetedhét országon is túl, élt egy öreg halász. Volt neki egy nagyravágyó felesége. Egyszer elment az öreg halász a tóra halászni. Hamarosan fogott egy szép nagy **keszeget**. Csodák csodája, megszólalt a keszeg:

– Te szegény halászember, engedj el engem! Nem bánod meg! Megjutalmazlak, minden kívánságod teljesülni fog.

Hát az öreg halász a nagy könyörgésre visszaengedte a keszeget a tóba. Hazament. Otthon kérdezte a felesége:

– No, mit fogtál? Hoztál-e valamit?

– Fogtam egy nagyon szép keszeget. Könyörgött szegény, hogy engedjem el. Megígérte, hogy hálából minden kívánságunkat teljesíti.

– Hát akkor eredj vissza hozzá, és mondd meg neki, hogy egy nagyon szép házat szeretnék

– mondta az asszony.

Visszaballagott a halászember a tó partjára. Odaállt a víz szélére, és hangosan mondta:

– Hallod-e, te keszeg! Az én feleségem azt üzeni, hogy a tó partján teremts egy szép kis házat!
Kisvártatva felbukkan a keszeg, és megszólal:
– Eredj haza, jóember! Úgy van, amint kívántad!
Ahogy hazaért, látta, hogy gyönyörű szép házuk lett. A felesége ott sürgött-forgott benne. Egy ideig nagyon boldog volt, örült a háznak. De aztán azt mondta:
– Hallod-e, eredj vissza a halhoz, mondd meg neki, hogy a házat meguntam. Adjon egy kastélyt, és legyünk grófok!
Ismét elment az ember a tó szélére. Azt kiáltotta:
– Hallod-e, te keszeg! Az én feleségem, mindig **pöröl** vélem!
Felbukkan a hal, azt kérdi:
– Hát mit akar a feleséged?
– Kastélyt, meg hogy grófok legyünk!
– Eredj haza, úgy van, ahogy kívánta!
Ahogy hazaért, látta a gyönyörű szép kastélyt. A felesége, mint grófnő kényeskedett.
– Most már csak meg vagy elégedve? – kérdezte a halász.
A felesége nagyon boldog volt. Másnap reggel, alighogy felébrednek, azt mondja az asszony:
– Hallod-e? Eredj ahhoz a halhoz, és mondd meg neki, hogy királyné szeretnék lenni, és palotában lakni.
A szegény halászember, mit volt neki mit tenni, ismét elballagott szomorúan a víz szélére. Azt kiáltja:
– Hallod-e, te keszeg! Az én feleségem, mindig pöröl vélem!
Előjött a hal, és kérdezte:
– Hát most mit akar a te feleséged?
– Királyné szeretne lenni, palotában lakni!
– Eredj haza, úgy van, amint kívánta.
Hazaért a szegény ember, s a gyönyörű palota, a sok szép fényes katona majd elvette a szeme világát. Mind vigyázba álltak

a szegény halász előtt. Mikor végre bejutott a hosszú lépcsőn, a sok szobán keresztül, kérdezte a feleségét:

– No, asszony, meg vagy-e már elégedve a sorsoddal?
– Meg – felelte az asszony boldogan.
Alighogy megvirradt másnap, azt mondta az asszony:
– Hallod-e, eredj vissza ahhoz a keszeghez, és mondd meg neki, hogy most már császárné szeretnék lenni, és olyan palotát, várakat akarok, amilyenek a világon nincsenek.
Addig erősködött, hogy vissza kellett mennie a szegény halásznak a víz szélére. Mondta nagy szomorúan:
– Hallod-e, te keszeg! Az én feleségem mindig pöröl vélem. Zavaros lett a tó, hullámozott, és csak sokára jött a keszeg:
– Hát mit akar a te feleséged?
– Most meg császárné szeretne lenni.
– Igaz, hogy ezért sem dolgozott – mondja a keszeg –, nem is érdemli, de menj haza, úgy van, ahogy kívánta!
Hazament a szegény ember. Alig tért magához a nagy ámulattól, olyan fényes paloták, várak és udvari népség volt mindeütt.
– Most már meg vagy elégedve, mert én többet nem megyek vissza ahhoz a halhoz!
Az asszony boldognak látszott, de másnapra kelve azt mondta az urának:
– Eredj vissza a keszeghez, és mondd meg neki, hogy én a világ úrnője szeretnék lenni! Azt akarom, hogy leboruljanak az emberek előttem. A birodalmam a világ egyik végétől a másikig érjen!
Hiába tiltakozott a szegény halász, csak vissza kellett mennie. Mondja nagy szomorúan:
– Hallod-e, te keszeg! Az én feleségem mindig pöröl vélem.
Ott kellett állnia nagyon sokáig. A tó haragos lett, hányta a habot, tajtékzott, és úgy hullámozott, mint még soha. Egy helyen zavaros lett a víz, nagyon sokára felbukkant a hal.

– Mit akar a te feleséged?
 – A világ úrnője akar lenni, és hogy a világon mindenki a lába elé boruljon.
 – Jól van – mondja a hal –, hát legyetek ismét halászok. Ne higgye azt, hogy munka nélkül élhet és másokon uralkodhat.
 Úgy is lett. Ott találta a szegény halász a kis halászkunyhóját, és benne a feleségét. Ettől kezdve szorgalmas és ügyes aszszony lett. Még máig is élnek, ha meg nem haltak.

Illyés Gyula nyomán

 Aki **pöröl**, az veszekszik.

 Beszélgétek meg!
 Miért nem teljesítette a keszeg az utolsó kívánságot?

Hogyan kapcsolódik a meséhez az alábbi közmondás?

Ki a kicsit nem becsüli, a nagyot nem érdemli.

 nagy-ra-vá-gyó
 kí-ván-sá-gun-kat
 meg-**vir**-radt
 ha-lász-kuny-hó-ját

nagyra-vá-gyó
 kívánságunkat
 meg**vir**radt
 halászkunyhóját

A sz-zs megkülönböztetése

vadász	paszuly	piszok	panasz	szakács	szőnyeg
zsvány	zsámoly	zsiráf	mozsár	darázs	garázs
halász	szabály	sziget	szegély	kókusz	juhász
notesz	szerep	szónok	veszély	szobor	szakasz
parázs	varázs	zseton	pázsit	zsineg	zsilip
színész	vegyész	szégyen	tavaszi	kalász	szalag

Fabatkát sem ér

Ez a szólásunk azt jelenti, hogy valami semmit sem ér, nem jó semmire. Akkor mi lehet az a fabatka?

A **batka** pár száz évvel ezelőtt aprópénz volt. De nagyon hitvány kis pénz volt, nagyon keveset ért. Három-négy batkát kellett adni egyetlen krajcárért. A krajcár maga sem volt túl értékes. Abból is többet kellett összegyűjteni, hogy be lehessen váltani forintra.

A pénzürmék mindig valamilyen fémből készültek. Rézből, aranyból, vagy ezüsből. Fából soha. Így aztán fabatka nem is létezett.

Körmére ég a munka

Akkor ég a körmére a munka valakinek, ha nagyon kevés ideje van rá. Ha későn lát hozzá, kapkodnia kell.

A szólás jelentése régi időkre utal. Olyan régre, amikor az emberek még nem ismerték az elektromos áramot. Így világítani se tudtak azzal. Ha sötétedés után kellett megcsinálni valamit,

fáklyát, vagy gyertyát, vagy mécsest gyújtottak. A gyertya, a fáklya, és a mécses is egy idő múlva elfogy, leég. De miért ég valakinek a körmére?

Több száz évvel ezelőtt még nem tudtak könyveket nyomtatni. Kézzel másolták őket. Sokkal kevesebb könyv volt, mint mostanában. A könyveket akkor kódexnek hívták. Gyönyörűen díszített könyvek voltak ezek. Másolásuk gyakran a szerzetesek feladata volt. A szerzetesek kolostorban éltek. Nem használhattak sok gyertyát, főleg nem többet egyszerre. Amíg dolgoztak, egy kis gyertyát a körmükre ragasztottak, s annak fényénél láttak. Ha a szerzetes nem volt elég figyelmes és szorgalmas, nem készült el a munkájával. Ilyenkor bizony szó szerint a körmére égett a munka, illetve a gyertya.

ap-ró-pé
ősz-sze-gyűj-te-ni
ér-ték-te-le-nebb
e-lekt-ro-mos
gyö-nyö-rű-en

aprópé
összegyűjteni
értéktelenebb
elektromos
gyönyörűen

A sz-zs megkülönböztetése

bajusz	szöveg	tenisz	fűszer	szamár	régész
zsvaj	zsineg	zsanér	tőzser	zsizsik	zsinat
bűvész	műszer	szivacs	penész	csipesz	retesz
varázs	zsiger	zsinór	Balázs	Pozsony	Párizs
vászon	válasz	személy	szúnyog	huszár	szírom

Kicsi vagyok én

Kicsi vagyok én,
majd megnövök én,
mint a tüdő a fazékból
kidagadok én.

Kicsi vagyok én,
nagy hős leszek én,
aranzsóbát adok minden
testvéremnek én.

Kicsi vagyok én,
majd megnövök én,
apámnál is, anyámnál is
nagyobb leszek én.

Kicsi vagyok én,
boldog leszek én,
én leszek a legjobb ember
a föld kerekén!

Szabó Lőrinc

Kicsi vagyok én,
erős leszek én,
világ minden óriását
földhöz vágom én.

Kicsi vagyok én,
bátor leszek én,
óriások palotáját
elfoglalom én.

A mustármag

A **mustármag** nagyon apró, de az ételnek erős, csípős ízt ad. Ilyen volt a fiatal Vanádzsi herceg is, akit nagybátyja, a király nevelt és tanítgatott. Megtanította a kardforgatásra, a lovaglásra, íjazásra. A fiatal herceg szépen fejlődött, jó tanítvány volt. Egy alkalommal sikerült egyedül megszelídítenie egy vad, makacs lovat. Attól fogva csak azon lovagolt.

Egy nap fegyverkereskedő érkezett a palotába. Vanádzsi lelkesen próbálgatta a kardokat. Az egyik különösen megtetszett neki. Kérte nagybátyját, hogy vegye meg, hadd legyen egy igazi, felnőtt kardja. A nagybátyja azonban mosolyogva így szólt:

– Minek neked az a szerszám? Míg én élek, nem lesz rá szükséged, nem engedlek háborúzni. S túl nagy is ez a fegyver a te kis kezbe. Egyébként sem a kard nagysága a döntő, hanem a bátorság!

Vanádzsi csalódottan adta vissza a kardot a kereskedőnek.

Történt egyszer, hogy Vanádzsi nagybátyjának vidékre kellett utaznia.

Amíg távol volt, rablók törtek a falujukba. Elhajtották az emberek összes bivalyát, ökrét, tehenét. Hamarosan a palotába is eljutott a híre, milyen kár érte a népet.

– Itt az alkalom, hogy megküzdjek az embereimért! – kiáltotta Vanádzsi – Megyek, és visszaszerzem az elrabolt **jószágot!**

Ezzel **lóra kapott**, és piciny kardját forgatva elvágatott a rablók után. Követte nyomukat az erdő mélyébe. Hamarosan utol is érte őket, hiszen az állatokat terelő rablók lassabban haladtak. Mikor meglátták a vágató kis legénykét, gúnyos **hahotában** törtek ki. A rablóvezér nevetve kiáltott rá:

– Még **nem is pelyhedzik az állad**, öcsém! Azt hiszed, hogy egyedül el tudnád a jószágot venni tőlünk? Eridj vissza a mamádhoz!

Vanádzsi nem is válaszolt. Bátran nekitámadt a rablóvezérnek. Az meglepődve félrehúzta a fejét, de elkésett. A kis kard

elvágtá az orra hegyét, felvérezte az ajkát. Iszonyú haragra lobbant, és odakiáltott az embereinek:

– Hagyjátok a jószágot! Intézzétek el ezt a gaz kölyköt!

Az örizetlenül hagyott állatok villámgyorsan megfordultak, s elügettek egyenest a falujukba. Vanádzsi pedig megsarkantyúzta kedvenc lovát, s elvágatott. Olyan gyorsan száguldott jó lován, hogy a rablók felhagytak üldözésével.

Eközben a falu főterén siratta a nép elvesztett jószágait. Hirtelen hatalmas porfelhőt pillantottak meg. A porfelhőből előbukkantak a hazafelé rohanó ökrök, bivalyok, tehenek. Nyomukban pedig Vanádzsi, **tajtékozó** lován. Mindenki az ifjú herceget éllette. Nagybátyja magához ölelte, és szelíden **korholta**:

– Miért tetted kockára ifjú életed? Lesz még alkalmad bőven a harcra! Előbb nőj meg!

– Lehet, hogy még kicsi vagyok – felelte Vanádzsi büszkén – de erős, akár a mustármag!

Indiai népmese nyomán

Beszélgétek meg!

Kinél nevedkedett Vanádzsi? Mire tanította őt?

Miért nem vett nagybátyja Vanádzsinak nagy kardot a fegyverkereskedőtől?

Milyen kár érte a falut? Mit tett Vanádzsi a rablótámadás után?

Hogyan tudta visszaszerezni a támadóktól az állatokat?

Miért a mustármaghoz hasonlította magát?

nagy-báty-ja
meg-ta-ní-tot-ta
meg-sze-lí-dí-te-ni-e
csa-ló-dot-tan
meg-küzd-jek
pely-he-dzik
rab-ló-ve-zér-nek
meg-sar-kan-tyúz-ta
e-lő-buk-kan-tak

nagybátyja
megtanította
megszelídítenie
csalódottan
megküzdjek
pelyhedzik
rablóvezérnek
megsarkantyúzta
előbukkantak

A sz-zs megkülönböztetése

szandál	kaktusz	szappan	cukrász	fodrász
zsoldos	zsákmány	zsarnok	zsellér	balzsam
szultán	szobrász	szerszám	szomszéd	szombat

bokszol	használ	szolgál	reszket	piszkál
perzsel	morzsál	horzsol	zsibbad	vizsgál
szállít	tisztít	tisztel	szurkol	passzol
morzsol	pezsdít	dörzsöl	pezsdül	hemzseg
tüszög	szökdel	szürkül	pusztít	szunnyad

A beszélő ceruza

Nem találtam a piros ceruzámat. Környezetismeret órára be kellett volna vinni a pirost, de én nem találtam. Kerestem mindent, de nem bűjt elő.

– Mert rendetlen vagy – mondta anyuka.

– Én nem vagyok rendetlen – mondtam én –, a piros ceruza az oka. Mert miért nem szól, hogy hol van?

– Jó – mondta erre anyuka –, majd veszek neked egy beszélő ceruzát.

És legközelebb igazán vett nekem egy beszélő ceruzát. Betettem a tolltartómba, és nagyon örültem neki.

Délután hazajöttem az iskolából. Apuka megkérdezte:

– Mi újság volt az iskolában?

Azt mondtam, nem volt semmi.

Hát ebben a pillanatban megszólalt egy cincogó hangocska:

– Valami azért csak volt.

– Mit mondasz? – kérdezte apuka.

– Semmit se mondtam – feleltem ijedten, és odasúgtam a piros ceruzának:

– Nem maradsz csöndben mindjárt?

A piros ceruza egy csöppet sem maradt csöndben. Rákezdte:

– Már miért ne beszélnék? Te akartál beszélő ceruzát. Talán azt se mondjam el, hogy óra alatt firkáltál? Talán azt se áruljam el, hogy tízszer leírtad, hogy Pintye Zsuzsikát fogom elvenni feleségül?

– Hallgass! – kiabáltam rá, és éreztem, hogy pirosabb lettem, mint a piros ceruza.

Szerencsére a szomszéd bácsi becsöngetett, megkérte apukát, hogy adja kölcsön a villanyfűróját. És még azt is kérte, hogy írja fel a szerelő telefonszámát, mert rossz a mosógép, fel kell hívni, hogy jöjjön megjavítani.

– Máris, csak keresek egy ceruzát – mondta apukám.

– Tessék, nekem van – nyitottam ki gyorsan a táskámat és odanyújtottam a piros ceruzát. És nem is kértem vissza.

Semmi szükségem sincs beszélő ceruzára meg beszélő rádírra, meg beszélő olvasókönyvre meg beszélő táskára. Jobb, ha hallgatnak.

Fehér Klára

kör-nye-zet-is-me-ret
leg-kö-ze-lebb
toll-tar-tóm-ba
i-jed-ten
vil-lany-fú-ró-ját

környezetismeret
legközelebb
tolltartómba
ijedten
villanyfűróját

A d-b megkülönböztetése

dominó	dinamó	derelye	hegedű	fogadó
kabaré	lobogó	robogó	csobogó	gabona
lepedő	dagadó	medúza	ládikó	datolya
rezeda	dadogó	daráló	hadaró	marabu
bóbita	bugyogó	bejáró	belépő	hódító
rakodó	dagonya	kaloda	pagoda	maradi
betörő	bikini	borító	boróka	kabóca

Madarak – fák napja

Május 10-én ünnepeljük a madarak és fák napját. Több mint 100 évvel ezelőtt, 1902-ben megegyeztek Európa államai, hogy védeni fogják a hasznos madarakat. Magyarországon törvény született arról, hogy ezen a napon a természet védelmével kell foglalkozni.

A fák a föld legfontosabb növényei. Az összefüggő erdős területek rengeteg oxigént termelnek. Csak a növények képesek oxigént termelni. Oxigén nélkül sem az állatok, sem az emberek nem tudnának élni. Ha egy erdőt kivágnak, kevesebb oxigén termelődik a földön.

A fák sokáig élnek. Vannak több száz éves fák is. Sokáig élnek, de lassan nőnek. Egy fa termésének magjából előbújt csemetének 5-10 év is kell, míg megerősödik.

A fák, az erdők, rengeteg állatnak nyújtanak otthont, menedéket. Ilyenek a madarak is. Hazánkban nagyon sokféle madár él az erdőkben. Az énekes madarak különösen sok hernyót, rovarot fogyasztanak el.

A madarak egy része ősszel útra kel, és melegebb vidékre költözik. Tudjuk, hogy elrepülnek, s hazatérnek a fecskék, a gó-

lyák, a darvak. Énekes madaraink közül útra kel többek között a sárgarigó, a fülemüle, a fenyőrigó. Nálunk telet a széncinege, a harkály, a jégmadár és a tengelic, vagy tengelice.

A madárvédők télen etetik a madarakat, hogy éhen ne pusztuljanak a hidegben. Megfigyelik szokásaikat, így tudnak nekik segíteni. Tavasszal keltető odúkat helyeznek el a fákon, hogy könnyebben lerakhassák tojásaikat.

Te hogyan tudsz vigyázni a fákra és a madarakra?

Az **oxigén** légnemű anyag. A levegőben és a vízben is van belőle.

A d-b megkülönböztetése

bálna	zabla	bárka	barka	bárka
dajka	vidra	borjú	kendő	padka
bástya	bölcső	bicska	bolygó	bosszú
konda	gazda	dárda	borsó	medve
bögre	gomba	bucka	balta	bolha
hordó	monda	mosdó	dinnye	nyomda
tábla	bukta	rabló	birka	bimbó
dongó	dunya	deszka	szerda	zebra
fürdő	rozsdá	csárda	disznó	dudva

A hiú király

Egyszer volt, hol nem volt, még az Óperenciás-tengeren is túl, volt egy szegény ember. Volt annak három fia. Egyszer a király kihirdette az egész országban, hogy annak adja a lányát, aki előtte olyat tud mondani, amit ő el ne hinne.

Meghallja ezt a szegény ember legöregebb fia, akit Péternek hívtak. Elmegy a királyhoz. Megmondja egy szolgának, hogy ő beszélni akar a királlyal. A király mindjárt gondolta, hogy mit akar a legény.

– Eresszék be tüstént azt a legényt! – parancsolta a király.

Akkorra már annyi királyfi meg isten tudja, micsoda nagy úr megfordult a király előtt, mint a csillag az égen, mint a fűszál a réten. Mind a királykisasszonyt akarta elvenni. De biz ott egy se tudott olyat mondani, amit a király el ne hitt volna. Bemeleg hát Péter a királyhoz, köszön neki:

- Jó napot adjon isten, király uram!
- Adjon isten neked is, fiam! Mi járatban vagy?
- Én bizony házasodni akarok, uram király!
- Jól van, fiam, hát aztán mire vinnéd az asszonyt?

– Tudja az isten! Majd csak eltartanám valahogy. Van háza az apámnak, meg egy kis földje is.

– Elhiszem, fiam – mondja a király.

– Aztán meg van három darab marhánk is.

– Azt is elhiszem.

– Most nemrégiben a trágya annyira meggyült az udvarunkon, hogy már nem is fértünk tőle.

– Elhiszem.

– Egyszer azt mondja az apánk: „Fiaim! Hordjátok ki ezt a trágyát arra a kis földre, majd talán használ neki valamit.”

– Elhiszem.

– Kihordtuk a trágyát, három hétig, két kocsin.

– Elhiszem.

– Tévedésből a szomszéd földjére hordtuk ki mind egy szálig.

– Elhiszem.

– Amikor ez megvolt, hazamentem, megmondtam az apámnak.

– Elhiszem.

– Akkor aztán én, az édesapám meg a két kisebb testvérem, úgy négyecskén kimentünk a földünkre.

– Elhiszem.

– Aztán megfotuk a szomszédunk földjének mind a négy sarkát, mint az asztalterítőt szokás. A trágyát a mi földünkre fordítottuk róla.

– Elhiszem.

– Azután a földünket teleszórtuk fűmaggal.

– Elhiszem.

– Aztán olyan sűrű erdő nőtt rajta, hogy ki látott olyat, ki nem.

– Elhiszem.

– Az apám aztán sajnálta kivágnia a gyönyörű fákat: hát vett egy farka disznót.

– Elhiszem.

– Aztán a fölséged öregapját megfogadta kanásznak!
 – Hazudsz! Akasztófára...! – Hanem a királynak hirtelen eszébe jutott a fogadása. Mit tehetett, rögtön papot, jegyzőt hívatott. A szegény ember fiával összeadta a lányát. Csaptak akkora lakodalmat, hogy hetedhét országra szolt a híre. Még az árva gyerekeknek is akkora kalácsot adtak a kezükbe, mint a karom. Volt lé meg lé, hát még a sok hús nélkül való lé!

Illyés Gyula

 A növények számára a tápanyagot trágyázással pótolják.

 Játsszátok el a mesét! Olvassátok fel párban a párbeszédet!

 ki-hir-det-te
 ki-rály-kis-asz-szonyt
 el-tar-ta-nám
 meg-gyűlt
 hord-já-tok
 asz-tal-te-rí-tőt

kihirdette
 királykisasszonyt
 eltartanám
 meggyűlt
 hordjátok
 asztalterítőt

Arany Lacinak

Laci te,
 hallod-e?
 Jer ide,
 jer, ha mondom,
 rontom-bontom,
 ülj meg itten az ölemben,
 de ne mocsanj, mert különben
 meg talállok csipni,
 így ni!
 Ugye fáj?
 Hát ne kiabálj.
 Szájadat betedd,
 s nyisd ki füledet,
 nyisd ki ezt a kis kaput;
 majd meglátod, hogy mi fut
 rajta át a fejedbe...
 Egy kis tarka lepke.
 Tarka lepke, kis mese,
 szállj be Laci fejibe.

Volt egy ember, nagybajuszos.
 Mit csinált? Elment a kúthoz.
 De nem volt víz a vederbe',
 kapta magát, telemerte.
 És vajon minek
 merítette meg
 azt a vedret?
 Tán a kertet
 kéne meglocsolnia?
 Vagy ihatnék?... Nem biz a.
 Telt vederrel a kezében

a mezőre ballag szépen,
 ott megállt és körülnézett;
 ejnye, vajon mit szemlélhet?
 Tán a fényes délibábot?
 Hisz olyat már sokat látott...
 Vagy a szomszéd falu tornyát?
 Hisz azon meg nem sokat lát...
 Vagy tán azt az embert,
 ki amott a kendert
 áztatóba hordja?
 Arra sincsen gondja.

Mire van hát?
 Ebugattát!
 Már csak megmondom, mi végett
 nézi át a mezőséget,
 a vizet miért hozta ki?
 Ürgét akar önteni.

Ninini:
Ott az ürge,
hú, mi fürge
mint szalad!
Pillanat,
s odabenn van,
benn a lyukban.
A mi emberünk se' rest,
odanyargal egyenest
a lyuk mellé,
s beleönté
a veder vizet;
torkig tele lett.
A szegény kis ürge
egy darabig tűrte,
hanem, aztán csak kimászott.
Még az inge is átázott.
A lyuk száján nyakon csípték,
nyakon csípték, hazavitték,
s mostan...
Itt van...
Karjaimban,
mert e fürge,
pajkos ürge,
te vagy Laci, te bizony!

Petőfi Sándor

 A **délibáb** egy természeti jelenség. A nagy melegben, sík területeken fordul elő. A talaj közelében a levegő nagyon felforrósodik. A levegő forró részecskéi eltávolodnak egymástól, így ritkább lesz. Fölötte viszont sokkal sűrűbb, néhány fokkal hűvösebb levegő terül el. Ez úgy működik, mint egy tükör. A távoli települések tükörképe is láthatóvá válhat benne. Az **ürge** apró rágcsáló emlősállat. A földbe járatokat épít, és azokon közlekedik, akárcsak a vakond. Ma már az ürge védett állat.

A d-b megkülönböztetése

bajnok	kolbász	birtok	börtön	gombóc
vándor	dollár	párduc	sodrony	nyomdász
bogrács	béret	balzsam	ballon	balkon
doktor	szomszéd	padlás	bársony	borbély
bambusz	dömper	ködmön	kandúr	delfin
mozdony	kender	koldus	szandál	díszlet
bankár	bojler	benzin	bocskor	lombik
vendég	tündér	dallam	köldök	csárdás

Fekete kenyér

Miért aggódol, lelkem jó anyám,
Hogy kenyeretek barna, e miatt?
Hisz meglehet: ha nincs idehaza,
Tán fehérebb kenyérrrel él fiad.
De semmi az! csak add elém anyám,
Bármely barna is az kenyér.
Itthon sokkal jobb ízű énnékem
A fekete, mint máshol a fehér.

Petőfi Sándor

A d-b differenciálása

billeg	billen	rebben	robban	döbben
döccen	süllyed	durran	süpped	dülled
ballag	lobban	robban	duzzad	virrad
bolygat	terjed	bujkál	dörzsöl	lendít
görbít	csobban	fülled	fordít	bütyköl
dugdós	dermed	mozdul	bömböl	dupláz
dördül	lendít	hervad	mosdik	duzzog

Névnapi meghívó

Ünnepség lesz szomszédunkban:
névnapot tart sok gyerek,
Julcsi s Jancsi összesúgnak,
kinek mit is vegyenek?

Dani kaphat ugródeszkát,
Anna színes szalagot,
Marika szép díszes gyertyát,
Ubul pedig tökmagot.

Könyvet szeret Zsolt és Eszter,
bélyegeket gyűjt Elek,
léggömböknek örül Csenge,
s gombfocinak Benedek.

Julcsi s Jancsi most mit tegyen,
hisz pénzük rég elfogyott...
Három hordó mosolyt visznek,
s vele vidám, szép napot!

Péter Erika

Nemzetünk történetéből

Rege a csodaszarvasról

Ahogy a madár száll ágról ágra, úgy száll szájról szájra a magyarok származásának mondája. Az apa elmeséli fiának, az később az ő fiának. Egyszer majd ti is elmeséletek utódaitoknak, honnan jöttünk, hogyan kerültünk ide ebbe a szép országba.

Hallgassátok meg!

Hol volt, hol nem volt, messze napkelet felé volt egyszer egy híres-nevezetes fejedelem, akit Nimródnak hívtak. Száz **gulyása**, ezer **csikósa**, tömérdek **nyája**, **ménese** volt ennek a fejedelemnek. De ő nem azokra volt büszke, hanem két fiára. Hunornak hívták az öregebbiket, Magyarinak a fiatalabbikat. Egyformán derék, jó növésű legény volt mind a kettő. Sas a szemük, villám a kezük.

Nagy vadászember volt Nimród, s akármerre űzte-kergette a vadat, mindenfelé elkísérte a két fia.

Később a fiúk apjuk nélkül is elmentek vadászni.

Egyszer éppen apjuk országának a határán vadászgattak kíséretükkel. Ötven deli **levente** kísérte Hunort, ötven nyalka legény Magyarat. Sok madarat halomra nyilaztak, **dárdájuk** számtalan vadat leterített.

A két testvér már éppen hazafelé készülődött, mikor hirtelen egy **gímszarvas** bukkant fel előttük. De olyan ám, amilyent még

sohase láttak. Fehér a szőre, mint a hó, ragyog a szeme, mint a gyémánt, ágas-bogas két szarva pedig egymásba fonódva olyan, mint a koszorú.

– Ezt már csak nem hagyjuk itt! – kiáltott Hunor, lovára pattanva.

– Legjobb volna elevenen elfogni, és hazavinni édesanyánknak! – Azzal felszökött paripájára Magyar is. Mind a száz vitézzükkel a csodaszarvas után eredtek! Arkon-bokron keresztül, hegyről le, hegyre fel, sűrűből tisztásra, mezőről **berekbe** űzték.

Reggeltől napszállatig nyomában voltak, de csak nem érték el a szarvast. Mikor már úgy volt, hogy mindjárt elfogják, nagyot szökkent a gyönyörű állat. Egy locsogós, mocsaras **ingoványban** végképp elveszett a szemük elől.

A daliák egymásra néztek.

– Szeretném tudni, bátyám, hová kerültünk – szólalt meg Magyar.

Körülnéztek, s csudaszép tájat láttak maguk körül. A legelőkön selymes a fű, a fákon mézédés a gyümölcs, sereggestül él az erdőben az őz, és nyüzsgő a hal a folyóban.

– Hej, öcsém, szeretnék én itt sátrat verni! – sóhajtott Hunor.

– De megszakadna apánk, anyánk szíve, ha többé nem látnának bennünket – felelte Magyar.

– De látnak ám! – fordította hazafelé Hunor a lova fejét. – Szüleinkhez hazatérünk, szándékunkra áldást kérünk!

Haza is ment a két testvér az öregekhez. Nimród fejedelem helyben is hagyta szándékukat, csak Enéh királyné sopánkodott:

– Jaj, édes gyerekeim, mi lesz belőletek azon a vad helyen? Ki főz nektek ebédet, ki mossa ki **gyolcsruhátokat**?

– Majd csak ad az isten arra is valakit – biztatta az öreg fejedelem a feleségét.

Csakugyan adott is. Mire a fejedelem fiai a száz vitézzel visszatértek, már messziről vidám muzsikaszó és ének fogadta őket.

Egy szomszéd fejedelemnek, Dul királynak a két lánya mulattott, mind a kettő ötven-ötven lánypajtásával. Táncoltak, bújócskáltak, libegtek-lebegtek a holdfényben, mint liliomvirágok a szélben.

Hunor és Magyar összenéztek a vitézekkel.

– No, fiúk, lesz már, aki főzzen, mosson ránk! Ebből lesz csak nagy lakodalom!

Úgy is lett! Közibük vágattak, minden legény a nyergébe kapott egy-egy lányt, és azt mondták nekik:

– Én az urad leszek, te a feleségem. Ásó-kapa válasszon el bennünket egymástól.

Hunornak és Magyarnek a két királylány jutott. A helyet pedig megfelezték egymással. Napnyugati fele jutott Hunor népének, s azok voltak a hunok. A keleti fele jutott Magyar leventének, s ezeknek utódjait nevezték magyaroknak. Az országot Szittyaországnak.

Ez a szép monda pedig szálljon tovább is szájról szájra.

Móra Ferenc

Sok történet szól arról, hogy a magyarok hogyan kerültek a mai Magyarország területére, ahol te is élsz. Ezek a történetek tele vannak csodálatos, mesebeli részekkel. Mégis van bennük igazság. Valóban létező emberekről és valóban létező helyekről, helyszínekről szólnak. **Az ilyen történetek a regék vagy mondák.** Az emberek egymásnak mesélik el, apa a fiának, fiú az ő fiának. Így maradt ránk is, míg valaki le nem írta. A **levente** daliás, fiatal harcost, hőst jelent. A **berek** a folyók mentén elterülő fás, bokros terület. Talaja vizes, mocsaras.

Fogalmazzátok meg közösen és írjátok le a füzetbe, mi a rege vagy monda!

Az Isten kardja

Attila már az új hazában volt, mikor egyszer különösét álmódott. Azt álmódta, hogy meghasadt az ég, leszállt belőle egy ősz öregember, s egy kardot kötött a király oldalára. De nagyon különös kard volt az. Arany a markolata, s az volt a legkülönösebb, hogy amint a kardot kezébe vette, egyszerre maga előtt látta az egész világot. Rengeteg erdőt, végtelen tengereket, fényes városokat, rettentő hadseregeket.

S ahogy megsuhogtatta a kardot a világ négy tája felé, hát az erdők meghajoltak, a tengerek meghasadtak, a

városok lánggal égtek, a hadseregek földre hulltak.

– No, ez különös álom volt. Ugyan mit jelenthet? – tűnődött a király. Magához parancsolta tanácsadó papjait, a **táltosokat**, hogy fejtsek meg álmát.

– Nem nehéz ezt megfejteni, nagyúr – mondta a legöregebb táltos. – Azt jelenti ez, hogy Isten a maga kardjának mását adja neked. Te azzal hatalmad alá hajtod az egész világot.

Abban a szempillantásban az őrt álló vitézek egy pásztorfiút vezettek a király elébe. Különös kard volt a fiú kezében, aranymarkolatú. Odanyújtotta a királynak.

– Hol vetted ezt, te fiú? – kérdezte ámulva Attila. Leborult a pásztorgyerek a földre, szava akadozott.

– Uram királyom! Ahogy ma hajnalban nyájamat terelgettem, észrevettem, hogy sántít a fehér **üsző**. Véres nyomot hagy a lába. Körülnéztem, mi szúrhatta meg ezen a selyemfűvön? Hát ennek a kardnak a hegye állt ki a földből! Odamentem, ki akartam húzni, de láng csap ki belőle. Ijedtemben elszaladtam. Csak messziről néztem, hogy lobog a láng a kard körül. A láng lassan ellobbant. Visszamerészkedtem, akkor már az egész kard kint volt a földből. Ott feküdt a fűvön. Fölemeltem, megnéztem, és csodálatosnak találtam. Elhoztam neked, nagyúr, mert téged illet!

– Ez az Isten kardja! – kiáltották a táltosok.

 A hunok több istenben is hittek. Volt istene a fáknak, a napnak, a holdnak, a szélnek, a víznek, a földnek. A **táltosok** voltak a papok, akik kapcsolatot tartottak az istenekkel. Ők voltak a tudósok, a jószok, az orvosok is. Az **üsző** a fiatal tehén elnevezése.

**Beszélgétek meg a történetet a kérdések alapján!
(Keressd a szövegben a válaszokat!)**

Mit álmódott Attila?

Miért hívta össze a táltosokat?

Mit válaszoltak a táltosok?

Ki jelentkezett nála?

Mit mesélt el a pásztorfiú?

Mi történt, amikor Attila álmában megsuhogtatta a kardot?

Árpád, a honalapító

Sokféle nép lakta a magyar földet ezer esztendővel ezelőtt, mikor honfoglaló őseink ideértek. Legtöbbet számított köztük a morva nép meg a bolgár.

Azt mondja a rege, hogy Árpád fejedelem **aranyos nyergét**, gyémántos fékű paripát küldött ajándékba a morva királynak. Nagyon megörült a morva király az ajándéknak, és azt mondta Árpád követének:

– Tisztelem gazdádát, mondd meg neki, hogy jó szívvel vettem ajándékát. Azt látom belőle, hogy engedelmes szolgám akar lenni.

– Megmondom, uram – mosolygott a követ. Hamarosan azonban megint visszatért.

– Mit hoztál már megint? – kíváncsiskodott a morva király.

– Üzenetet hoztam a magyarok fejedelmétől. Azt üzeni, hogy most már tisztulj az országodból, ha eladtad nekünk.

– Hogy adtam volna el?

– Bizony eladtad. Megvettük tőled az aranyos nyergű, gyémántos fékű fehér paripán.

Felingerült erre a morva király, és azt felelte:

– A fehér lovat agyonüttem, aranyos nyergét vízbe vettem, a gyémántos féket fűbe rejtetem.

– Nem tesz semmit – legyintett a követ. – Az agyonütött ló húsát a mi kutyáink eszik meg, az aranyos nyergét a mi halászaink halásszák ki, a gyémántos féket a mi vitézeink találják meg.

Megfúvatta erre a kürtöt a morva király, de nem ért az semmit. Seregét úgy szétkergették a magyarok, mint a forgósél a szalmát.

Azután a bolgár királynak küldött Árpád dús ajándékokat. Az is nagyon megörült, s azt kérdezte a követtől, mit adjon ő ezért.

– Nem kíván az én uram semmit – felelte a követ –, csak egy kulacs vizet a Tiszából, egy marék földet a mezőből meg egy marék fűvet a rétről.

– No, a te urad nagyon szerény ember – mondta a bolgár király –, szívesen látnám vendégül.

Csak akkor hült el szegény feje, mikor Árpád nagyon sokadmagával állított be vendégségbe, s a vendégek **kardot, buzogányt** hoztak magukkal kés, villa helyett.

– Mit akartok? – kérdezte ijedten.

A magyarok azt felelték, hogy az országot akarják, amelyből már zálogot adott víz, föld és fű képében. El is vették az országot az alpári csatában.

Ez mind csak **rege**, annyi igazság azonban van benne, hogy Árpád ésszel és karddal szerezte a hazát.

De nemcsak földet szerzett a népnek, hanem törvényt is adott nekik, amellyel megtarthatja az új hazát a világ végezetéig. **Pusztaszer** síkján tartották az első országgyűlést, amely érdem szerint felosztotta az országot a hét törzs között.

Móra Ferenc

Olvassátok fel a párbeszédet szerepek szerint!

A magyar Szent Korona

Második Szilveszter **pápa-****nak** különös álma volt egy éjszaka. Álmában egy angyal jelent meg előtte és ezeket mondta:

– Sok évszázaddal ezelőtt egyik elődöd meztláb lépett ki Róma kapuján, hogy kegyelmet kérjen Attilától, a hunok királyától a város számára. A hatalmas Attila meghallgatta elődöd kérését, és békésen vonult el Róma falai alól. Most ennek az Attilának egyik utóda, magyarok uralkodója, Géza fia, István fordul kéréssel hozzád. Királyi koronát kíván magának, és népe számára apostoli áldást. Teljesítsd kívánságát, Szilveszter, mert ha teljesíted, a kereszténység pajzsává válnak a magyarok, s kardjuk az egyház kardja lesz. Több áldozatot hoznak a keresztény hitért ezek a magyarok, mint a világ összes népei együttvéve!

S lám, alig telt el néhány hét a különös álmom után, amikor a magyarok földjéről megérkezett Rómába Asztrik érsek, királyhoz illő kísérettel és gazdag ajándékokkal. Királyi koronát kért István névre keresztelt Géza fia Vajk, magyar fejedelem számára. Szilveszter pápa nagy örömmel fogadta magyarok küldöttjét, és levél kíséretében küldte meg apostoli áldását és a királyi koronát.

Szent István bölcs és határozott uralkodó volt. Uralkodásának kezdete Magyarország születése. Az országot meg tudta védeni a külső ellenségtől is, a belső viszálytól is. Halála után szentté avatták. Így lett Szent István király. Augusztus 20-án – Szent István napján – az államalapítást ünnepeljük.

Wass Albert

 A **pápa** a katolikus egyház feje. Az érsek magas rangú főpap.

A Les-hegy

Amikor a tatárok a Székelyföldet előzönlítették, mindenütt ki-
gyúltak az őrtüzek, mindenütt megszólaltak a harangok:

– Itt a veszedelem, jő a tatár!

A megszólalt a harang Máréfal-
ván is riasztotta a népet. A bíró vi-
gyázókat küldött a Les-hegy tetejére.
Onnan figyelték, adnak-e jelt Udvar-
helyről. Az asszonyokat meg a gye-
rekeket a Les-hegy derekán lévő
felső sziklabarlangba indította, mert
veszedelem esetén mindig odahúzó-
dott a község népe. Nem kellett
sokat várni a tatárookra, mert egy-
szerre futva jöttek a vigyázók:

– Emberek, jő a tatár!

A bíró vezetésével a férfiak be-
vonultak az alsó barlangba. Onnan jó
kilövés esett, harcba lehetett szállni
az ellenséggel. A tatárok pedig nagy
kiáltozással, ostorpattogatással be-
vágattak a községbe. Keresték a
magyarokat a házakban, keresték a
templomban is, végre nyomot kap-
tak, és levágtattak a Les-hegy aljába.

Onnan meglátták a két barlangot, leugráltak a lóról, és kezdtek
felfelé kapaszkodni a sziklákon.

Akkor a bíró negyedmagával odaállott a barlang szájába és
intett a legényeknek, hogy kezdjenek nyilazni. Hiszen nyilazhat-
tak, mert a tatárok annyian voltak, hogy kevés kárt tehettek ben-
nük. Amikor a bíró látta, hogy így nem sokra megy, célba vette
a nagy orrú vezért, aki lóhátról irányította a tatárokat. Olyan jól

megcélozta, hogy egy
nyíllövessel szíven találta.
A vezér holtan fordult le
a lováról.

Ettől úgy megrémül-
tek a tatárok, hogy visz-
szavonultak, és tanács-
kozni kezdtek. Azt hatá-
rozták, hogy kiéheztetik
a székelyeket. A hegy al-
jában letelepedtek, és tá-
bort vertek.

Nemsokára elfogyott a székelyek enivalója. Szerezni meg
nem lehetett, mert a tatárnak ezer szeme volt, őrizte a barlang-
got erősen. Akkor a bíró a két barlang közötti résen átszólt a fe-
leségének:

– No, feleség, még egyet próbálunk. Éhen meghalni szégyen,
fegyverrel megyünk a tatárra, aztán ahogy lesz, úgy lesz!

– Nem úgy lesz az, édes uram – mondta az asszony. – Gon-
doltam valamit, s azzal elkergetem a tatárt.

Azzal az asszony szalmából fonatott egy nagy kalácsot. Az
olyan volt, mint egy kályhakürtő, azért is kürtőskalácsnak hívják
a Székelyföldön. A szalmakalácsot egy póznára erősítették.
A felső barlang nyílásán kidugták. Azt kiáltotta a bíróné a tatá-
roknak:

– Lám, mi jól élünk, ti meg éheztek!

Amikor a tatárok látták, hogy a székelyeknek még ilyen ka-
lácsra telik, nagyon megdühödtek, a falut feldúlták, felégették, és
nagy haraggal elvágattak onnan.

A székelyek lejöttek a hegyről, és újjáépítették falujukat.

Népmonda

 A székely nép ősi magyar nép, Székelyföldön élnek, Erdélyben. Ízes ma-
gyar nyelvet beszélnek. Híresek jó humorukról.

Egyszer volt Budán kutyavásár

Mátyás király idejében történt egyszer, hogy betörték az országba a törökök. Lovastul átkeltek a **Száva folyón**, és elraboltak mindent, ami csak útjukba akadt. Elhajtották egy gazdag ember juhait is. A juhok pásztora is csak úgy menekült meg előlük, hogy az utolsó pillanatban be tudott futni a közeli erdőbe.

A gazdag ember viszont a juhászon követelte a kárát, mondván, hogy miért nem vigyázott jobban a nyájra. Még a házat is elvette tőle a juhok árának fejében. Nem maradt szegénynek semmije, csak a hat **komondora**. Gondolt egyet, s felballagott velük Budára. Remélte, hogy pénzzé tudja tenni őket. Juhok híján más hasznukat már úgysem veszi.

Fel is ért Budára, s letelepedett a vár alatt. Melléheveredett a hat komondor is. Kinézett a király a vár ablakán, s meglátta őket. Leszalajtottá egyik főemberét: tudakolja meg a juhásztól, mi járatban van.

Az el is mondta **jámborul**, hogyan járt a törökkel meg a saját gazdájával. Elmondta, ha sikerül eladni a kutyáit, katonának áll. Addig nem nyugszik, míg ő is el nem hajt a töröktől egy nyáj juhot.

Megtetszett a királynak a juhász beszéde, s most már nem egy főurat küldött le, hanem hatot. Meghagyta nekik, hogy vegyék meg a juhásztól jó áron a komondorokat. Ebből aztán olyan **árverés** lett, hogy volt kutya, amelyikért száz aranyat is megadtak.

Fülébe jutott az eset a juhász régi gazdájának. Minden pénzen kutyákat vásárolt, és egy egész **falkát** hajtott fel Budára. Meg is csodálták mindenfelé, mit akarhat ezzel az ugató, csaholó állatsereglettel.

Hát, amint felért Budára, a vár kapujába, jöttek ám a katonák is, hogy megtudják, mit akar. Hogy meri zavarni a király nyugalmát?

Mondta, hogy ő ezt mind eladni hozta, mert hallotta, hogy milyen jó ára van Budán a kutyának. Az ő juhásza is micsoda jó vásárt csinált múltkorában!

No arra emlékeztek is a katonák. Őt mégis elhajtották a vár alól.

– Hallja-e kend, egyszer volt Budán kutyavásár!

S úgy szétriasztották lándzsáikkal a kutyaseregletet, hogy üvöltve, vonítva rohantak szerteszéjjel a megvadult ebek.

Mit volt mit tennie, a pénzsóvár gazda üres zsebbel, lapos tarisznyával ballagott haza.

Népmonda

A **Száva** egy folyó neve.

A **komondor** ősi magyar pásztorkutya.

Aki **jámbor**, az szerény, visszahúzódó ember.

A **falka** egy csapat állatot jelent.

Az **árverés** azt jelenti, hogy az árut egyszerre több vevőnek is felkínálják.

A végén az veheti meg, aki a legtöbbet hajlandó érte fizetni.

A rab asszony meg a fia

Amikor **Dorozsmát** a török feldúlta, az egyik lovas felkapott egy magyar kislfiút. Maga elé tette a nyeregbe, és elvágatott vele. Az ügyes kislfiú megtetszett egy török nagyúrnak. Megvette a katonától, s együtt neveltette saját fiaival. A magyar fiúból nagy úr lett a töröknél. Amikor megházasodott, már **basa** volt.

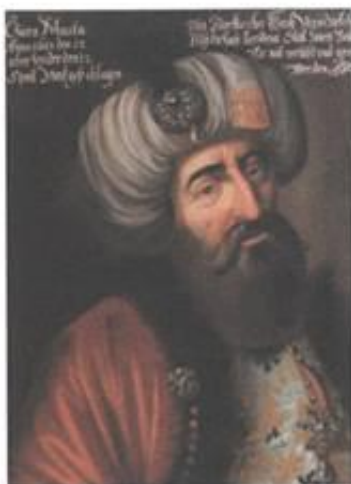
Szép fia született, és az akkori szokás szerint magyar **dajkát** fogadott melléje. Azt mondta a magyar rab asszonynak:

– Ügy vigyázz erre a gyermekre, mint a szemed világára. Ha valami baja lesz, mozsárban töretlek meg elevenen!

Őrizte is, dajkálta is a rab asszony a basa fiát. Úgy becézte, mintha a tulajdon unokája volna.

Történt egyszer, hogy a kislfiú megbetegedett. Sír-rítt keservesen, és a dajka el nem tudta képzelni, mi baja lehet. Aztán megjijedt: mit szól a basa, ha megtudja, hogy a gyermek csak sír-rí? Ahogy ezen búslakodik, egyszerre eszébe jut, hogy mikor az ő édes egyszülött fiának altatót énekelt, az mindjárt megnyugodott. Hát tudna egy altatót mondani most is, olyant, amitől a kisgyermek megnyugodnék. Elkezdte szép csendesen énekelni ezt a szomorú nótát:

*Csijja e, bujja e, te szép török gyermek,
Nekem is volt egyszer egy szép kisgyermekem,
Elvitte a török, hogy a várt felverte
Szép piros hajnalba', hajnalhasadásba'.
Most is megismerném, ha elébem jönne,
Karja fehérjéről, fehér szemölcséről.*

Meghallja ezt a nótát a török asszony, a basa felesége. Hívja az urát, és mondja neki:

– Hallod-e, uram, hallod-e, mit mond a rab asszony?

Jön már a basa is, együtt hallgatják a rab asszony énekét. Az meg csak fújja, fújja, hogy a kislfiút csendesítse.

A basa meg szép csendesen feltűri az inget a bal karján, és mutatja a rab asszonynak:

– Mit látsz a karomon, te rab asszony?

A rab asszony pedig abban a szempillantásban megismerte édes egy fiát.

Népmonda

Dorozsma egy magyar település neve. Szeged mellett, található. Ma már Szeged egyik városrésze.

A **basa** vagy ahogy a törökök mondják – **pasa** – magas rangú katona volt a török hadseregben.

Régen, a gazdag asszonyok gyermekeik mellé **dajkát** fogadtak. A dajka vigyázott egész nap a kisgyermekre, míg az édesanyja mással foglalkozhatott.

Végvárak védték a lakosságot a hódítóktól. Ilyen volt Eger is.

Rákóczi harangja

A **tárogató** volt a **kurucok** hangszere. Fújták a tábortűz mellett, még **dínomdánomban** is a tárogató hangja mellett táncoltak. Tárogató volt a szabadság hangszere.

Tudta ezt az ellenség is. Mikor **Rákóczi Ferenc** elbujdosott hazájából, az ellenség kihirdette, hogy össze kell törni minden tárogatót. El köll égetni! Ne maradjon a veszedelmes hangszerből egyéb, csak hamu.

Az ellenség parancsát végre is hajtották. Aki nem engedelmeskedett, annak a fejét vették.

Nem maradt hát itthon még a hangja sem Rákóczinak! Mikor hírül vitték a fejedelemnek, hogy elégették az ő kedves tárogatóját, a **rodostói remete** felsóhajtott:

– Már akkor igazán nem tudom, hogyan fogja hangomat meghallani a magyarság!

Történt ebben az időben, hogy a debreceniek új harangot öntöttek. Addig is volt harangjuk, de csak amolyan apró, amelynek szavát még a szomszéd utcában sem hallották meg. Azt határozták tehát, hogy olyan harangot csináltatnak, amelynek hangját még a szomszéd falvakban is meghallhatják. Hadd tudja a **hortobágyi** pásztor is, mikor van dél.

Elkészült a harang. Csudájára járt az egész város. Még olyan harangot nem is láttak. Akkora volt a harang, mint egy parasztház. Az ütőjét pedig négy ló is alig bírta elhúzni.

– Ez aztán a harang! – mondták. – Tán még Nagyváradon is meghallják, ha szól. Hadd hallják! Tudják meg, hogy Debrecennek telik ilyen harangra.

Most már az a kérdés merült fel: milyen nevet adjanak a harangnak? A harangot is meg szokták keresztelni, mint az újszülöttet.

A városi tanács gondolkozóba esett.

Először arra gondoltak, hogy a harangot a polgármester nevéől Szakolczai Mihálynak nevezik el.

– Szakolczai Mihály uramnak – javította ki a polgármester.

Igen ám, de hogy lehet uramnak hívni egy harangot? Az nem lehet. Egy városi tanácsos ekkor a homlokára ütött.

– Nevezzük Jánosnak. Úgyis annyi a János Debrecenben.

Egy másik tanácsos közbevágott:

– Kend is János, én is János, az Isten is János, legyen hát a harang is János!

Ebben megegyeztek.

Amikor a harangot felhúzták a toronyba, híre futamodott a városban, hogy Rákóczi Ferenc meghalt.

A harang erre megszólalt. Olyan mély, olyan bús hangos zúgott, hogy megrendült mindenki a szív... meghalt Rákóczi! Azt siratja a harang is.

A városi nép összesűgött.

– Rákóczi lelke szól a harangból!

A harang szólt, szólt.... Rákóczi Ferencnek hazaszálló lelke a harang hangjában végigrepült a magyar mezőkön.

Azóta hívja Rákóczinak a nép a debreceni nagyharangot.

Krúdy Gyula

A **remete** magányosan élő, a külvilág dolgaival nem törődő ember. **Hortobágy** egy nagy pusztta Magyarországon, nem messze Debrecentől. A **dínomdánom** táncos mulatságot jelent.

Válaszolatok a kérdésekre!

Mit szerettek volna a Debreceniek?

Milyen messzire hallatsszon a harang hangja?

Milyen neveket akartak adni a harangnak?

Miért épp a Rákóczi nevet kapta?

A Lánchíd

Hosszú idő telt el, mire feltámadt a vágy a magyarok szívében, hogy saját hazájuk legyen. Nagyszerű férfiak és nők születtek ekkor. Azt akarták, hogy Magyarország fejlődhessen, népe tanulhasson. Közülük kiemelkedik Széchenyi István, akit azóta is a legnagyobb magyarnak nevezünk.

Széchenyi István gazdag főnemesi család fiaként született. Ahogy akkoriban a főurak gyermekei, ő is németül tanult magántanítóitól. Fiatal korában a Habsburg császári sereg tisztje volt. Bejárta Európát, sokat látott, sokat tapasztalt. Látta, hogy más országokban hogyan épülnek fel a városok, gyárak, hogyan fejlődik az emberek tudása. Elhatározta, hogy segít hazájának.

Magyarországon vasút egyáltalán nem működött, kevés volt a kiépített út, alig voltak hidak. Ez nagyon megnehezítette a közlekedést, a kereskedést. A Dunán sem volt még igazi híd. Nehéz volt átjutni Pestről Budára. Igaz, akkor Pest és Buda még külön

város volt. Széchenyi tudta, hogy egy valódi kőhídra van szükség, ami összeköti Pestet és Budát. A híd nagy nehézség árán épült fel, de ma is a Duna talán legszebb hídja. Ha áthaladsz rajta autón, buszon, gyalog vagy kerékpáron, jusson eszedbe, hogy ez volt az első kőhíd a Dunán. Gondolj rá, hogy Széchenyi, akit a legnagyobb magyarként emlegetnek, milyen boldog lenne, ha látná, hogyan áramlik át a nép Pest és Buda között a Lánchídon.

A kis futár

Bizony, régen történt ez. Szép hazánk földjét az osztrák császári csapatok taposták. Újra el akarták venni a nehezen megszerzett szabadságot.

1848 telén a favágók, **szénégetők**, pásztorok, parasztok felhúzódtak a hegyek közé. Csoportokba verődtek, s kemény, elszánt csapatot alkottak. Kezdetben nem volt fegyverük, csak szántó-vető szerszámaik. Annál nagyobb volt azonban a lelkesedésük. Kitűnt közülük egy tizenkét esztendőes kisfiú, Kormos Lajcsi. Egymás után hajtotta végre a feladatokat, ezért bizony megnőtt a becsülete.

Egy téli napon az osztrák parancsnok elrendelte, hogy kerítsék be a hegyekben tanyázó magyar felkelőket. Kormos Lajcsi kihallgatta az osztrák parancsnokot, így tudta meg a veszedelmes hírt. Nem habozott. Még éjjel lovára ült, s elindult, hogy a városból segítséget kérjen.

Jól ismerte az erdei ösvényeket, de éjszaka volt, dermedtő hideg. Ráadásul kegyetlenül tomboló hóvihár támadt, és útját állta. Ám a kislegény nem torpant meg. Bőrkuccsmáját fejébe húzta, lova hátára hasalt, úgy vágott neki a havas fürgetegnek. Süvített a téli szél. Arcára fagyott a jég, de ő csak ment. Hajnal lett, mire a sziklás vidéket elhagyta. Reggelre ért a városba. Bekopogott a kapitány szállására. Elmondta miért jött, és a kimerültségtől összeeset.

A kapitány azonnal riasztotta a **vasöntő munkásokat**, hogy a hegyi felkelők segítségére siessenek. A kis hőst felesége gondjaira bízta.

Éppen idejében érkezett a kapitány és csapata. Az osztrákok két tűz közé kerültek, ezért nagy rémület támadt közöttük. A császár katonái fegyverüket eldobálva, hanyatt-homlok futottak vissza a völgybe.

Így menekültek meg a hegyvidék katonái. És mindezt Kormos Lajcsinak, a kis futárnak köszönhették.

Balogh Béni nyomán

 A szénégetőkről már olvastál. Emlékszel még, mi az a **boksa**?

A **vasöntő munkások** a kiolvasztott, forró vasból készítettek gépeket, vagy azok részeit. A vasat nagyon magas hőmérsékletűre forrosítják. Akkor folyékony lesz. Előre elkészített formákba öntik, és hagyják kihűlni. Ez nagyon komoly és nehéz fizikai munka. Vasöntő munkások készítették az ágyúkat is.

Millennium

A szabadságharc leverése után rettenetes idők következtek. A katonáknak bujdosniuk kellett, sok embert kivégeztek, a szabadságharcról még beszélni sem szabadott.

Mindent szigorúan ellenőriztek, az írók nem azt írhatták, amit akartak, költők nem írhattak szabadságot dicsőítő verseket. Mindenütt osztrák rendőrök felügyeltek. A hivatalos nyelv ismét a német lett. A magyarokat azonban nem tudták megtörni. Nem működtek együtt az osztrákokkal. Nem viselkedtek hű alattvalóként, nem mutattak bűnbánatot. Az új császárt nem koronázták meg magyar királlyá.

Más nemzetek is önállóságra törekedtek. A nagy Habsburg birodalom gyengülni kezdett. A császár kénytelen volt engedelményeket tenni. Megengedte, hogy a magyarok is országgyűlést hívjanak össze, ahol törvényeket javasolhatnak. Ezek a törvények már részben önállóságot biztosítottak Magyarországnak. Ezt az időszakot a kiegyezés korszakának nevezzük.

